



## KRONIKA

**JUGOSLOVANSKA VLADA** je protestirala pri britanskem guvernerju Robertsonu v nemški biconi zaradi napada na jugoslovanskega poročnika Pavloviča in zaradi zadržanja policije, ki sploh ni izvršila preiskave.

**FINSKA VLADA** in parlament sta kljub spletkam reakcionarjev pristali na pogajanja s SZ za sklenitev prijateljske in zavezniške pogodbe. Le-ta bi namreč preprečila namene angloameriških imperialistov, ki bi radi spremenili Finsko v svoje oporišče proti SZ.

**DEMOKRATICA JUDSKA FRONTA** Italije se je izrekla za prijateljske odnose z državami ljudske demokracije.

**SEKRETAR ANGLEŠKE RP** Pollitt je izjavil, da Anglija pravišlja hujo politično in gospodarsko krizo kakor v najbolj kritičnem obdobju med vojno.

**KITAJSKA LJUDSKA ARMADA** je prekorčila Rumeno reko in prodira proti Sikiņu, prestolnici Senjsja. Zavzela je tudi važno pristanišče Jingtao.

**POG/VANJA** za formalno ustanovitev zapadnega bloka, ki bi stonel tudi na vojaški zvezi, so zaključena. De Gaulle si tisti pravico do vodstva.

**MARKOSOVE CETE** so s splošnim protinapadom razbile monarhofašistično ofenzivo v Epiru.

**LR ALBANIJA** je protestirala zaradi 400 primerov kršitve suverenosti svojega ozemlja, ki so jo izvršile monarhofašistične čete z namenom, da bi povzročile nerde na vsem Balkanu in o'afalsle intervencijo Angloameričanov.

**AVSTRIJSKI** zunanji minister Gruber je v svojem govoru priznal, da so Angloameričani za odlaganje sklenitve mirove pogodbe z Avstrijo, dokler se ne vzpostavi smednarodno ravnotežje.

**NA KONFERENCI** treh velikih v Londonu je francoska vlada pristala na priključitev francoskega področja k blocu.

**FRANCOSKA VLADA** je kmaj s 16 glasovi večine v parlamentu ušla padcu, kar je izraz nezadovoljstva proti njeni finančni in davčni politiki.

**NOVI COTTWALDOVI VLADI** je zagotovljena velika večina, ker se je od 300 poslancev pisмено izreklo zanjo 230.

**MADZARSKA VLADA** je protestirala v ZDA ker bi-či revent, vojni zločinec lahko svobodno hodi po Nemčiji in celo prisostvuje poroki ameriškega generalnega konzula.

**WALLACEOVA STRANKA** bo imela 12. t. m. ustanovni kongres. Novo stranko podpira Vseslovenski kongres Amerike, organizacija naprednih državljanov Amerike, več milijonov sindikalistov, vsi črnci in veliko število farmarjev.

**MARKOSOVE CETE** so s topovi obstreljevale mesti Sufit in Voden Prišlo je do velikih eksplozij v monarhofašističnih vojašnicah in smodnišnicah. Američani so odredili ustrelitev 1500 anti-fašistov.

**ZDA** pritskajo na Italijo, da bi se pred volitvami pristopila k zapadnemu bloku. Hkrati pripravljajo veliko notranjepolitično ofenzivo proti naprednim italijanskim silam, da bi zagotovile De Gasperijsko zmago.

**PIRZIO BIROLI**, bivši italijanski guverner Crne gore kandidira za poslanca na volivni listi fašistične stranke MSI. Tudi vojnega zločincea Roat'o, ki je poveljeval italijanskim četam v Jugoslaviji, je sodišče oprostilo.



**NAGRADNI RAZPIS**  
za osnutek lepaka za

**PROSLAVO PRVEGA MAJA 1948 V TRSTU**

Osnutek za lepak za proslavo Prvega maja v Trstu je treba poslati do vključno 15. marca 1948 na naslov: «Odbor za proslavo prvega maja 1948 v Trstu, via Imbriani St. 5/1, soba 14, telefon St. 93-710.

## Sprava med degolovci in kolaboracionisti

Ze dolgo dokazujejo številna dejstva skladnost mišljenja obeh skupin francoske visoke buržoazije. Le-ta sta se ločili l. 1940 ob kapitulaciji Francije in sta stavili vsaka na različnega konja: prva na Hitlerja, druga pa na anglosaški imperializem. Finančni mogotci namreč dobro vedo, da ni dobro vezati svoje usode samo na eno politično zvezdo, marveč da je treba igrati najmanj na dve karti hkrati.

Res je, da je poglavar vichyjske Francije kolaboracionistični maršal Petain obsodil na smrt voditelja francoskega odporiškega gibanja v Londonu generala de Gaulle. Toda že 11. avgusta 1944 je v imenu edinstva francoskih s'rc dobre vere napisal, da je obsodil generala de Gaulle samo načelno in da ne kani izvalati iz tega nobenih posledic. Zato je hkrati pooblastil admirala Auphana, da stopi v stik z generalom in z njim upišče rešitev francoskega političnega vprašanja. Po osvoboditvi so sicer morali pod pritiskom javnega mnjenja obsoditi na smrt izdajalskega maršala, toda general de Gaulle ga je kot predsednik začasne vlade pomilostil.

Danes pa je slovesno prišlo do formalne sprave. Pierre-Etienne Flandin se je prvič po vojni z ostalimi Monakovčani kot je laži-socialist Paul Faure pojavil na politični pozornici ko je na banketu kongresa «Demokratske zveze» (Alliance democratique) dne 8. februarja imel nesramen govor. Na njegovi desnici je sedel bivši de-



FLANDIN

Gaulleov minister in sedanjí vodja degolovske parlamentarne skupine Giaceobi, ki je navdušeno pleskal Flandinu, bivšemu Petainovemu ministru zunanjih zadev.

Pod okriljem »tretje sile« se torej povezujejo tipični zastopniki reakcije, ki si navidezno nasprotujejo, stvarno pa jih veže skupno sovraštvo do ljudstva in skrb za ohranitev socialnih privilegijev. De Gaulle je poln nizkote demagogije, ko rohni proti politikantom, ki so pripravili Francijo do kapitulacije in poudarja potrebo po novih, čistih in odločnih močeh na krnilu države. Hkrati pa njegov zastopnik Giaceobi sedi ob Flandinu in navdušeno pozdravlja lekcije patriotizma afarista, ki je po Monakovem poslal Hitlerju brzojavne čestitke!

To je izvajanje načela, ki ga je navedel de Gaulle v svojih predavanjih: »Postaviti ho treba predvsem načelo narovne koristi. V službo države je treba sprejeti tiste, katerih sposobnosti lahko uporabimo, kljub nekaterim napakam, ki so jih zauresili.«

Flandin, Paul Faure, Belin, biv.

si vichyjski državniki so nujno potrebni strokovnjaki za kolonizacijo Francije po ameriških finančnih mogotcih in za borbo proti delavstvu ter bednemu srednjemu sloju.

Tu tiči globok razlog, zakaj sta se obe skupini, ki sta se ločili za nekaj časa zaradi taktičnih ozirov sedaj zopet približali. Dolarski gospodarji so do sedaj igrali na tako imenovano tretjo silo (socialisti in demokristjani). Menili so, da bo de Gaulle in njegovih terorističnih skuparjev (cagoularda) na ob. ast. Ali ne opravlja tretja sila laže in spretnje dele, ki bi ga sicer vršil de Gaulle?

Toda težave tretjesilnikov se množijo. Schumanova vlada je pisana družba in brez moči, pogreša avtoritete in njeni zadnji finančni in gospodarski ukrepi so izzvali splošno jezo in srd. Pripravljajo se množične borbe in socialistični voditelj Leon Blum, teoretik zlate sredine pošilja alarmantne klice za pomoč tretji sili: »Zob časa pravi, sje okrhaj začetno navdušenje za tretjo silo. Pravega navdušenja za to formacijo ni nikoli bilo in tudi tih podtalna borba med tretjesilniškimi voditelji (nihče neče biti odgovoren za gospodarski Mayerjev načrt) — ki jo rešujejo z meštarjenjem o ministrskih, poslaniških in guvernerskih položajih — ne bo ustvarila navdušenja.

Zato ameriški njankijce pozivajo na čim širši zbor vseh njihovih pomagačev različne strankarske pripadnosti. Neki socialistični poslanec piše, da po ameriškem mnenju znora priti do zblizanja med Blumom in de Gaullema. Odkriva tudi, da ju je decembra oba obiskal republikanski svetovalec Marshal-la Foster Dulles, da bi vzpostavil med njima vsaj neko strpnost. Tečaj so tudi objavili pismo, ki ga je pisal de Gaulle Blum iz nemške internacije l. 1943 in v katerem predlaga generalu, naj uporablja boljši način borbe proti komunizmu.

Tretjesilniki zelo radi priznava-jo bivšim kolaboracionistom. Demokristjanski minister pravosodja in socialistični predsednik republike sta izdala celo vrsto pomilostitev in znižanja kazni. Bogati kolaboracionistični gospodarstveniki sploh niso bili klicani pred sodišče. Poslovanje vrhovnega sodišča, ki bi moralo soditi bivšim Petainovim ministrom in visokim uradnikom, so sistematično sabotirali. Od 107 obtožencev je vrhovno sodišče ustavilo vsak postopek proti 35, in samo 40 jih je bilo sojenih. Izreklo je 16 smrtnih obsodb, izmed katerih je 8 v odsotnosti, samo 3 smrtno obsodbe so bile izvršene in samo 7 obsojencev je še v zaporih.

Ker se je prijateljem Vichyja zdelo se to prestrogo, so določili, da bo sodna porota sestavljena sorazmerno s številčno močjo posameznih političnih strank. Tako je uspelo oprizanesljivima porotnikoma, da so popolnoma zavrli vsako obsodbo. Začela se je gonja za ukinitve vrhovnega sodišča in posebnih sodišč za sojenje kolaboracionistov. Sam predsednik vrhovnega sodišča socialist Noguères se je odločno izrekel proti vsakemu »maščevanju«. Tako lahko rečemo, da so stvarno vsi kolaboracionisti oprani in lahko vstopajo v javno življenje.

Vlada tretje sile je že rehabilitirala monakovčana Daladiera in zadnjega predsednika vlade tretje republike, kapitulanta Raynouda. Sedaj nadaljuje monakovsko politiko Flandina in Bonneta pod taktirko Wall Streeta. Odortje španska francoske meje je samo razveselilo nekdanjega pobornika neumešava-

nja za časa državljanske vojne v Spaniji, socialista Bluma.

Ce francosko ljudstvo danes obžaluje, da je bilo preveč prizanesljivo po osvoboditvi l. 1944. Je vendar možno združiti se za obrambo narodne časti proti vsem tistim, ki jih hočejo ameriški bankirji povezati za svoje mračne ofenzive.



## ITALIJANSKE VOLITVE

Nadaljevanje s 1. strani  
za laze privlečen izgovor, da odbija ponujeno prijateljsko sožitje Jugoslavije, so predstavniki Ljudske fronte že večkrat jasno poudarili oni del svojega programa, ki govori o zunanji politiki Ljudske fronte, ki izraža želje in interese velike večine italijanskega naroda. Tako je tudi v nedeljo predsednik socialistične stranke Nenni v Vidmu po predvolitvenem zborovanju izjavil dopisniku triškega neodvisnega lista Corriere di Trieste, na vprašanje o zunanji politiki Fronte, da bo Ljudska fronta vodila politiko prijateljstva in sodelovanja z vsemi državami, ki hočejo delati za enoten in nedoljni mir. Ljudska fronta bo sprejela - kakor upam - je dejal Nenni, mojo idejo, ki sem jo svoččas sprožil o vzhodnem Locornu, t. j. o direktnem sporazumu z Jugoslavijo, da rešimo vprašanje Trsta in meja in da sklenemo sporazum z vsemi vzhodnoevropskimi državami in Sovjetsko zvezo, da uredimo za nas bistveni problem trgovske izmenjave.

Slovincem v Italiji, poimnim bridkih izkušenz preteklosti pod italijanskim protijudskim in fašističnim režimom, je že samo po sebi nakazano, kje jim je iskati zaslombe za zaščito in spoštovanje njih manjšinskih pravic. Obdobje protij-

fašistične vojne, se bolj pa povojni čas, ko je šlo za pravično razmejitev in posebno v dobi uradnega povratka Italije v goriško pokrajino, je pokazalo, da imajo Slovenci v Italiji svojega naravnega in edinega zaveznika v naprednih silah italijanskega naroda in v njegovih naprednih strankah, kot sta v glavnem komunistična in socialistična. Demokratična ljudska fronta Slovinccev v Italiji kot edina predstavnica vse slovenske manjšine je zato iskreno pristopila k Ljudski fronti Italije in medpokrajinski odbor Ljudske fronte Italije je s popolnim razumevanjem tudi odobril, da se na skupni kandidadni listi za poslanski zbornico postavi slovenski kandidat. Na to mesto so Slovenci v Italiji izbrali uglednega protifašističnega in narodnega borca dr. Lamberta Mermolja.

Mi skupno z našimi brati v Italiji in skupno z vsemi demokratičnimi narodi verujemo v moč italijanskih demokratičnih množic, ki ne bodo podlegle niti Seebocim policistom niti vatikanskim grožnjam in niti ameriškim mornariškim strelcem. Mi verujemo v uspešen zaključek borbe italijanskih demokratičnih sil, kot verujemo v vse napredne sile sveta, ki so edine zmogljive zagotoviti človeštva in pravičnost.

## VATIKAN SREDIŠČE

V času, ko dosega volivna kampanja v Italiji vrhunec, ko italijanski kler z Vatikanom na čelu posega aktivno v borbo proti ljudskemu iboku, je demokristjansko propagandno zadelo v živo odkritje senzacionalne afeze za vatikanskim obzidjem, ki prav gotovo ne bo ostala brez vpliva na razpoloženje volivcev.

Gre za največji škandal, kar jih pozna povojna črna kronika. Vsak dan je italijansko časopisje polno novih podrobnosti o zadevi monsignorja Cippico, ki je zaradi ogromnih poneverb in zaradi visokih osebnosti, ki so vanjo zapletene, prav gotovo edinstvena. Cippicova afera je predmet dnevnih razgovorov: zdi se, da se vsa visoka vatikanska, italijanska in mednarodna financa boji, da bodo vse podrobnosti prišle dokončno na dan.

Ko je stvar prišla v javnost, je ni moglo zamolčati niti uradno vatikansko glasilo «Osservatore romano», ki je dne 4. t. m. na kratko javilo, da so monsignorja Cippico, ki je rojen v Trstu 10. oktobra 1905, aretirali, ker je kriv številnih goljufij in ponarejanj.

Imenovani prelat spada med tako imenovane «salonske duhovnike» s protekcijo na najvišjem mestu, čemur tudi dolguje svojo kariero. Leta 1939. je bil imenovan za ahišnega prelata sv. očeta in je vodil vatikansko mi-

nistrstvo za zunanjo trgovino. Po vojni je bil v tesnih stikih z italijanskimi esuli z Istre in neofašisti, kar daje vsej aferi tudi političen značaj. Da bi vsaj deloma omilita smuten vtis tega škandala, je rimski kurija vrgla v svet vest, češ da je ta pustolovec imel stike s tujimi državami, katerim je dostavljaj najzapraneje listine vatikanskega državnega tajništva.

Visok vpliv in upravljanje z ogromnimi denarnimi sredstvi so omogočale Cippico velike poneverbe in sleparije, ki jih je Vatikan uradno potrdil šele tedaj, ko so to zadelo izvohal levičarski italijanski listi.

Cippicove pustolovščine so prišle na dan, ko je družina Salem d'Angeri iz Trsta zahtevala od prelata povračilo draguljev v vrednosti 100 milijonov lir, ki mu jih je zaupala v varstvo za časa vojne. Vatikanski prelat pa se je izgovarjal, da so mu te dragocenosti ukradli. Preiskava je končno ugotovila, da je ta trditve izmišljena in da Cippico živi kot pravi magnat: trije ameriški luksuzni avtomobili, več stanovanj in delnice milijonske vrednosti so njegova last.

Cippico tedaj nenadoma odpotuje «službeno» z letalom v Ameriko, od koder se na kmalu vrne, da so sumničenja proti njemu njegovi predpostavljajeni spretno zbrisali. Pogumno

# Čangkajšku se bliža konec

Kitajska ljudska armada nevdružno napreduje na vseh frontah. Mukden, glavno mesto Mandžurije, je pred padcem in ljudska vojska koraka pod vodstvom svojega vrhovnega poveljnika Maocetunga v osrčje Čangkajškove Kitajske. Po zadnjih vesteh je že prekorčila reko Jangce, to je tako imenovano Wedemayerjevo črto in se združila s partizanskimi oddeli, ki delujejo za hrbtno kuomintangove vojske.

Prodiranje preko reke kaže, kako se je ameriška strategija ustela v svojih računih. Ameriški general Wedemayer je namreč izdelal lani načrt, po katerem bi morale zadrževati kuomintangove čete ljudsko vojsko severno od reke Jangce in sicer za dobo najmanj dveh let. Toliko časa bi namreč rabili Američani, da utrdijo svoje oporišče v Južni Kitajski in da reorganizirajo Čangkajškovo vojsko za veliko protiofenzivo.

Zato ni čudno, če nevdružno prodiranje ljudske armade proti Čangkajškovi prestolnici povzroča pri kuomintangovi vladi in pri bogataših vedno večji poplah. Industrijci in mandarinji prenašajo z mrzlično naglico svoje kapitale iz Sangnaja v Hongkong ali v Ameriko. Na jug se tudi selijo kuomintangova ministva.

Razkrajanje nacionalistične Kitajske izkorišča veliki Čangkajškov finančnik in guverner pokrajine Kanton, ki si prilašča vedno večjo neodvisnost od osrednje vlade in to z neposredno podporo ameriške visoke finance.

V Evropi navadno pripisujemo državljanski vojni v Daljni Kini postranski pomen. Po dvajsetih letih kitajskih zmešnjav se je javno mnenje že privadilo položaju, ki ga ima za kroničen.

Drugačnega mnenja pa je ameriški kongres, kjer se zadnje čase množijo obupni kliči na pomoč Čangkajšku. Ameriških magnatov se namreč polasa vedno večje razočaranje, ker so računali, da jim bo po končani vojni Kitajska nudila ogromen trg, kamor bi lahko izvažali svojo nadprodukcijo. Skrbijo jih tudi težki milijoni, ki so jih vrgli v negotovo Čangkajškovo podjetje, kateremu preti popoln pomol.

Kljub stalnim dolarjskim injekcijam in dobavi vojnega materiala kuomintangova valuta nenehno pada: v februarju je vrednost ameriškega dolarja znašala že 200.000 kitajskih dolarjev. Da bi ustavil krizo, ki nima primera v vsej zgodovini, je Čangkajšek ustavil vse kredite, ki niso namenjeni za uvoz predmetov državne koristi. Prepovedal je tudi prenos denarja iz mesta v mesto, kajti spritno splošnega razkroja je postal tečaj kitajskega dolarja različen od mesta

do mesta. Tako je tečaj višji ali nižji za 25 do 35%, če kupuješ v Sanghaju namesto v Pekingu, Tiencinu ali v Kantonu na pr., kar povzroča nepopisne spekulacije in manipulacije.

Vedno večji dotok beguncev v mesta ustvarja tako stanovanjsko krizo, kakršne ne pozna najbolj natrpano mesto na svetu. Če se hoče vseliti v kako stanovanje, moraš plačati celo premoženje: tisoč do tri tisoč ameriških dolarjev, da ti stanovalec odstopi nekaj sobi!

Vlada je tudi morala ustaviti tiskanje bankovcev po 1000, 2000 in 5000 kitajskih dolarjev, ker bi bili stroški izdelave in prevoz bankovcev dražji kot pa je njihova stvarna vrednost.

Kuomintangova vlada je spritno obupnega položaja popolnoma izgubila glavo in se maščuje za neuspeh nad demokratičnimi elementi, nad katerimi izvaja teror. Pri tem ji pomagajo agenti ameriške tajne obveščevalne službe. Pozapri so mnogo kuomintangovih oficirjev samo zato, ker so izrazili nezadovoljstvo zaradi ameriškega vmešavanja.

Res je, da je ameriška vlada večkrat grajala Čangkajškovo vlado zaradi korupcije in ji delila nasvete za »demokratizacijo« režima. Toda s tem samo daje potuho Čangkajškovi dinastiji. Le-ta se namreč dobro zaveda,

da bi s svojim padcem izgubili tudi Američani kontrolo nad vsem ozemljem kuomintanga, ki so jo dobili na osnovi pogodbe iz l. 1946. Sam predsednik kuomintanga Čangcun je zapisal v svojem listu, da je za neodvisnost Kitajske ta pogodba z ZDA bolj pogubna kot predvojni japonski ultimati s svojimi 21 nesprejemljivimi pogoji.



MAOCETUNG

# SLABA PRETVEZA

Svetovna reakcija, ki računa na novo vojno, je bila razočarana nad tem, kar sama imenuje »praška afera«. Po rešitvi češkoslovaške vladne krize se je zadovoljila s tem, da je potlačila nekoliko krokodilovih solz nad ogroženo demokracijo. Ni si sicer delala nobenih iluzij in je tudi dobro vedela, da je bila kriza rešena popolnoma ustavno in po vseh načelih tiste formalne demokracije, ki je svetovni reakcionarji tako licemersko zagovarjajo. Ne morejo namreč trditi isto o rešitvi krize v Franciji in Italiji, kjer so protustavno bili izrinjeni iz vlade zastopniki delavskega razreda, komunistični ministri.

Ze sam pregled masnih naslovov po zapadnoevropskem »Informativnem« časopisju nam nudi zadosten dokaz, da je šlo samo za pretvezo. Treba je bilo namreč izbežati se nekaterih mednarodnih obvez.

Ce ZDA spreminijo stališče v palestinskem vprašanju, je kriva CSR. Ce »veliki trije« zastrujejo svojo politiko v Nemčiji in Avstriji, je kriva zopet Praga. Ce ZDA vsilju-

jejo zvezo zapadnemu bloku, potem je tudi kriva »praška afera«.

Ta pretveza je pa zelo šibka in je končno samo pretveza. Kratka analiza mednarodnega položaja nas o tem prepriča.

Znano je, kako so ZDA odločno glasovale v skupščini OZN in v Varnostnem svetu za delitve Palestine na dve državi. Ves svet je pozdravil tako redek primer soglasja med ZDA in SZ in videl v njem znak mednarodne pomiritve. Toda ta optimizem ni trajal dolgo, kajti ameriško stališče o tem vprašanju je postalo sumljivo in dvoumno in to mnogo pred dogodki v CSR. Ta ameriški preokret pojasnjuje senator Austin, ki govori o Palestini v zelo zmešnjah pojmih in kaže jasen namen, da bi omajal same temelje OZN.

Glede nemškega in avstrijskega vprašanja govorijo po zunanjih ministrstvih zapadnih držav z namršeno bojavnijo. Trdijo, da se je ameriška politika »zaostriła zaradi dogodkov v Pragi«.

Kakor da ne bi vedeli, da so tuji agenti skušali v CSR sabotirati nacionalizacijo podjetij in vse gospodarske ukrepe češkoslovaške vlade z namenom, da ne bi mogla češka industrija konkurirati s porajajočo se močno nemško industrijo, ki postaja na pobudo Anglo-američanov vedno bolj grozeča.

To je namreč pravi vzrok češkoslovaške krize, ki so jo sprožili prijatelji zapadnega bloka. Ta spletkarje se je izjalovila zaradi budnosti češko-slovaških demokratov, kar bo mogoče prislilo Američane ne k zaostritvi njihove politike glede Nemčije in Avstrije, marveč k priznanju tega neuspeha.

Pogodbo med petimi zapadnimi državami skuša prikazati Washington kot »obrambno zaveznitvo, ki je skladno z listino Združenih narodov«. Toda hkrati so veliki listi na zapadu prinesli senzacionalne članke z

# ZDA sabotirajo sklepe OZN o delitvi Palestine

V zadnjih treh mesecih se je stališče ZDA do palestinskega vprašanja močno spremenilo. Po dvoumni in nerodnih izjavah ameriškega zunanjnega ministrstva je očitno, da ne bo ameriška vlada ničesar usrenila za izvajanje sklepov OZN o delitvi Palestine. Tako je palestinsko vprašanje komaj po treh mesecih, odkar ga je rešila glavna skupščina OZN, zopet odprto.

Kakor smo že poročali, je bila glavna nasprotnica delitve že od vsega začetka Velika Britanija, ki je tudi glasovala proti sprejetemu načrtu. Člonočno se upirajo delitvi tudi arabski magnati in fevdalci s vojni terorističnimi tolpami, ki jih finansirajo Angleži. S tem hoče Velika Britanija dokazati javnemu mnenju, da je sklep OZN neizvedljiv in da morajo zato angleške čete še naprej taboriti v Sveti deželi.

In ti dokazila so številni in krvavi. Do sedaj so našli v Palestini 1400 smrtnih žrtev. Napetost pa ostaja še dalje večja. Tako so arabski teroristi pred 14 dnevi organizirali atentat, ki je spravil ob življenje 100 Židov. Zidje so se seveda za to maščevali nad angleškimi vojaki in jih pobili 9.

Palestinsko vprašanje proučuja zdaj varnostni svet, v katerem je prisel v veliko zadrego ameriški delegat. Češkoslovaški zastopnik, ki je predsednik komisije petih držav za izvajanje načrta o delitvi Svete dežele, je jasno postavil vprašanje tako: »Edini način za izvedbo delitve Palestine, ki jo je sprejela glavna skupščina OZN je ta, da pridejo v Sveto deželo dovolj močne mednarodne vojaške sile, ki pa niso palestinske«. To se pravi, da bi morale vse države članice OZN poslati svoje vojaške oddrede v Palestino. Vse države članice, to se pravi, da je vsota tudi Sovjetska zveza. In to je ravno, česar se Američani branijo, ker hočejo preprečiti vsak vpogled SZ v ta področja, ki jih hočejo podvreči svojemu imperikalizmu in preprečiti zato vsako demokratično mednarodno rešitev.

Na lanskem zasedanju OZN so ZDA pristale na delitve Palestine deloma iz čisto oportunističnih razlogov. Truman je namreč hotel ustreči Židom zato, da bi pri prihodnjih volitvah glasovali zanj (New York je največje židovsko mesto na svetu). Če se je sedaj premislil in se odpovedal dragocnim volilnim glasovom 8 mesecev pred volitvami, pomen, da so morali narekovati ta preokret važni razlogi. Odgovor na to nam daje poročilo vojnega ministrstva, ki pravi, da bi izvajanje sklepov o delitvi Palestine pomenilo vprelom ameriškega strateškega ravnovesja v vzhodnem Sredozemlju. Do sabotaže sklepov OZN je torej privedla Ameriko njena imperialistična politika ustanavljanja vojnih oporišč in obkoljevanja SZ.

S tem je sproženo načelno vprašanje, ali je treba izvajati sklepe, ki jih je sprejela skupščina OZN z dvetretjinsko večino. Odklonilen odgovor bi pomenil, da lahko proglasimo za neveljavne vse ostale sklepe OZN. Iz tega sledi, da palestinska zadeva presega meje arabsko-židovskega spora in je eden izmed glavnih preizkusnih kamnov svetovnega miru.

# Zapadna vojaška zveza zarota proti miru

Konferenca petero držav — Anglije, Francije in Beneluxa — se še vedno nadaljuje.

Poluradno glasilo francoskega zunanjnega ministrstva »Le Monde« poroča, da pripravljajo bruseljska konferenca zvezo, ki je nevarna za mir. Vključitev Nemčije v zapadni blok je opasno vprašanje. V Parizu in Londonu, tako nadaljuje list, se zavedajo, da bo ta pakt, čim bo v Bruslju sklenjen, služil kot vzorec za vojaško zvezo, ki jo nameravajo ZDA skleniti z vsemi 16 državami, ki pričakujejo ugodnosti od Marshallovega načrta. Očitno je, da sta Bevin in Bidault izkoristila dogodke v Pragi in diktila državam Beneluxa sklenitev vojaške zveze, ki ni usmerjena proti Nemčiji, marveč proti kateremu koli napadalcu, ali odkrito rečeno proti Sovjetski zvezi.

Tudi »Humanité« poroča, da gre v Bruslju za sklenitev vojaškega pakta po vzorcu panameriškega, kar pomeni, da bodo vojske Anglije, Francije in Beneluxa podvržene generalnemu štabu ZDA.

Duh Locarna in Muenchena plava nad politiko Bevina, Bidaulta in Marshalla. Jamstvo evropske varnosti proti morebitni ponovitvi nemške

napadalnosti so nadomestili s politiko angloameriške-francoske zveze in s strateškim soodelovanjem s porurskimi magnati, politiko, naperjeno proti življenjskim interesom evropske varnosti. Zaveznitvo ameriških monopolistov s porurskimi magnati vzdržuje varnost proti nemškemu napadu približno tako kot zdrži vrv obešenca. To zaveznitvo po najboljšem jamstvu za neuspeh varnostnega sistema.

Diplomatski dopisnik »Daily Workerja« razpravlja tudi o zakulisni igri dolarske diplomacije v zvezi s razgovori v Bruslju, in poudarja, da bo po obvestilih iz Washingtona že v nekaj mesecih tudi zapadna Nemčija pritegnjena v vojaško zvezo zahodnoevropskih držav pod ameriškim pokroviteljstvom. Delegati so se na konferenci razgovarjali o poenotenju orožja in opreme, zlasti opreme za letališča. Kakor v Turčiji in Grčiji, skušajo Američani tudi letališča na evropski celini podrediti popolnoma potrebam ameriškega letalstva. Ta sistem poenotenja so delno že izvedli v Veliki Britaniji. Pričakujejo, da se bodo začeli med državami, ki sodelujejo na konferenci, v kratkem tudi generalštabni razgovori.

# NAJVEČJE GOLJUFIJE

se je lotil novega podjetja: ustanovil je s podporo vatikanskega, italijanskega in inozemskega kapitala delniško družbo »Ocean-film«, ki naj bi izdelovala filme o življenju svetnikov. Toda delničarji so kmalu prišli ob svoj denar, ki je izginil v nenasitnem žepu monsignorja Cippica. Tako n. pr. zaman terjajo delničar princ Gerace vsoto 20 milijonov lir. Preliskava je ugotovila, da je podjetje prelat izdal ponarejene vrednostne papirje vatikanske banke. Mnogo denarja si je nakopičil tudi kot funkcionar, ki je prevzemal Unnrino blago za papeško dobrodelno komisijo. Do pred kratkim je vodil nakup in prodajo tujih valut za račun vatikanskega državnega tajništva preko svojih črnoborzijskih agentov, kar mu je donosalo ogromne osebne dobičke.

Medtem so zaprli nekaj dam iz visoke rimske družbe, ki so se shajale s monsignorjevimi saloni in s katerimi je imel Cippico po pisanju tiska intimne odnose. Tako prihajajo na dan nova senzacionalna odkritja, ki dokazujejo, da je bil visoki prelat samo kolesce v velikem stroju mednarodnih finančnih intrig. Hkrati pa je zadeva odkrila, da je Vatikan središče valutnih manipulacij in spekulacij. Še pred kratkim je bivši minister Scoccimaro bil tajni izvoz več sto milijard denarja iz Italije in dejal, da

je velik del teh vsot odšel preko Vatikana.

Koliko znaša skupna vsota vseh Cippicovih poneverb in goljufij? Nekateri jo cenijo nad milijardo lir. Drugi pa menijo, da znaša mnogo več, ker bi bilo treba prišteti še poneverjene vsote, ki se jih boljše prijavitelje visoke osebnosti, da se ne bi kompromitirale. Končno še ni znano, koliko denarja je Cippico prigljal v inozemstvu. Vatikanskemu pustolovcu je po aretaciji uspelo pobegniti, toda za petami mu je italijanska, švicarska in mednarodna policija. In kakor javljajo zadnje vesti, je zopet prišel v roke pravice.

Odkritje Cippicove pustolovščine je kakor plaz prinesel prineslo na dan še druge afele, ki osvetljujejo vso gnitobo vatikanske uprave. Tako so aretirali monsignorja Godettija, ki je Cippicu iz oblagajne sv. Petras 150 milijonov lir, namesto da bi jih zamenjal v dolarje, kakor mu je bilo uradno naročeno. Odstavili so tudi ravnatelj vatikanske telefonske centrale, ker je poneveril veliko količino telefonskega materiala. Končno so spravili pod ključ več vatikanskih uradnikov zaradi sleparske prisvojitve blaga, ki bi ga morali razdeliti med vatikanske delavce. Svojim predpostavljanim so izročili le ponarejene potbilce.

# Mihael je spregovoril

Bivši romunski kralj Mihael Hohenzollern, ki se je odpovedal prestolu na Silvestrovo lani, je sedaj prvič spregovoril iz Londona o okoliščinah svoje abdikacije. Nesramno je napadel voditelje romunske ljud. republike in jasno povedal, da računa na Angloameričane za povratek na prestol.

Kakor mu je odgovoril zastopnik romunske vlade, je zelo čudno, da je bivši kralj čakal dva meseca, preden se je odločil izjaviti, da je bil »prisiljena odpovedati se prestolu. Podobno bi

na pr. lahko izjavil nemudoma po odhodu iz Romunije!

Kaj naj mislimo o Mihaelu, ki je z Bukarešte lahko odpeljal vse svoje premičnine v vrednosti nad 3 milijarde lir in neprecenljive umetnine.

Njegov stari oče Ferdinand je zasedel prestol, ko ni mel skoro večje v žepu. Razumljivo je, da ni zelo vesel agrarne reforme in nacionalizacije, ki sta mu odvzeli 150 tisoč hektarjev zemlje in številne tovarne, kar je podedoval po afaristu in pustolovcu Karlu I.

Ker ga pa romunsko ljudstvo noče nazaj, ga skuša potolažiti ravnateljstvo ameriške opere, ki ponuja Mihaelu po 1000 dolarjev tedensko, če bi hotel nastopati v operi »Petje v puščavici«, v kateri bi »njegov« zaročenka, Ana Burbonska igrala vlogo »Ksenija«. Tako vsaj poroča ameriška agencija AP.

Ai veselje pa kali papež, ki noče dovoliti katoličanki Ani poroke s pravoslavnim Mihaelom, ker se poslednji noče pokoravati rimskim kanonom!

# TRŽAŠKO OZEMLJE

## KRONIKA

\* MED NOVIGRADOM IN TRSTOM bo odšel redno vozil parnik, ki se bo ustavil še v Kopru in Piranu.

\* ZA STIRI MILIJONE LIR kozuhovine so odnesli tatovi iz trgovine R. Sossija v ulici Carducci 1. V trgovino so prišli skozi luknjo v podu, ki so jo izvrtali iz podzemeljskega kanala.

\* RADIO TRST II. bo prenašal v petek ob 21.10. simfonični koncert Slovenske filharmonije iz Ljubljane, na kar opozarjamo naše čitatelje.

\* 21.205 lir in 3.097 jugolir so zbrale žene na kongresu ASI22 za stavkajoče v tržaški konopljarini.

\* SLIKAR AVGUST CERNIGOJ je otvoril razstavo svojih slik v galeriji »Scorpionca« (ul. S. Spiridione, nasproti pravoslavne cerkve).

\* SAMO NA ZEMELJSKEM POVRŠJU sme delovati civilna policija; tako določa nek člen v njenih pravilih. Kar se dogaja pod zemljo, je nič ne briga. Tatovi, ki prihajajo po kanalih, so torej pred policijo varni. Mar ne bi kazalo tista pravila nekoliko revidirati in stopiti včasih za tatovi tudi v spodzemlje?

\* SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE bo igralo v petek ob 20. uri »Ano Christie« v Skednju, v soboto ob 20. »Primorske zdrave« pri Sv. Ivanu in v nedeljo ob 15. in 20. »Kralja na Betajovia« v Nabrežini.

\* ACEGAT kaže tudi posebno naklonjenost do ezulov in podobnih tipov. Tako je nedavno sprejel v službo nekega ezula z Reke in nekoga, ki je šele pred letom uprbežala od nekod iz Italije. Tržaški brezposelni — nad 24.000 ljudi — pa naj potem še verjamejo, da uživajo zaščito VU ali pa kake druge oblasti.

\* DA NI SPECIALISTOV za gradbena dela, pravi neko poročilo, ki sporoča, da bo VU končno ne pričela obnavljati porušene hiše. S takimi prismojenimi zahtevanji, ki jim noben še tako naiven Tržčan ne more verjeti, skušajo že v naprej opravičiti naseljevanje tujcev v Trst.

\* USLI SO iz zapora pri jezuitih štirje kaznjenci. Pri tem drznem begu so morali premagati precej ovir, kar pa so opravili nemoteno. Dobro, da imamo v Trstu tako ogromno število policije, ki je se poleg vsega najboljša na svetu.

\* DEMOKRISTJANSKE ZENE so pisale polkovniku Gardarju pismo, v katerem mu pojasnjujejo, da ASI22 nikakor ne predstavlja vseh žena v Trstu. In potem tisto o 3. marcu kot praznika žena, da je samo želja teke stranke. Te uboge reve nič ne vedo, da je 3. marec mednarodni praznik žena. Seveda, ko pa so se vse zaverovane v take praznike, kot je bila obletnica pohoda na Rim in kar je še bilo takih znamenitih datumov.

\* ZARADI POSESTI BRZOSTRELKE je bil obsojen na 12 mesecev ječe nek Ferlato. Proces pa ni razkril, odkod je fant dobil orožje. Videti je, da se nekaterim to ne zdi važno.

\* ITALIJANSKA MISIJA v Trstu je objavila, kaj bodo italijanske obmejne oblasti zahtevale za prekoračenje meje med Italijo in Svobodnim tržaškim ozemljem.

\* TELOVADNICO in ostale prostore društva Ginnastica Triestina, ki so jih doslej uporabljali angleški vojniki vsak dan za ples, so derekvirirali in vrnili v uporabo društvu. Bajje tudi premissljujejo, kje bi našli kako manjšo dvorano, ki bi jo rekvirirali v zameno za »Excelsiora«. Prav nič pa še niso rekli, da kaj premissljujejo, kdaj bodo vrnili prostore krožka Rinaldi njih pravemu namenu.

\* PROSNJE ZA STANOVANJA v novih hišah pri Sv. Ivanu je treba napisati na formularje, ki se dobe v ul. Malcanton 3, in oddati v roku od 2. do 12. marca v Uradu III-2 bis na Obrežju 3. novembra 1-III.

## Tržaško imovino naj upravljajo tisti, ki so jim gospodarske koristi tega ozemlja osnovna skrb

V nedeljo je Osvobodilna fronta imela posebno zborovanje, ki so se udeležili slovenski gospodarstveniki, člani Osvobodilne fronte in večinoma tudi Slovenskega gospodarskega združenja.

Po odličnem referatu gospodarskega strokovnjaka o gospodarskem položaju v svetu in posebej v Evropi, v katerem so bili nazorno prikazani vzroki za nevdružni gospodarski položaj v Trstu, se je razvila živahna diskusija, ki je dovedla do več konkretnih zaključitev. Med drugim je pokazala, da so si bili navzoči gospodarstveniki edini v tem, da sedanji odbor Slovenskega gospodarskega združenja ni izpolnil svoje naloge, predvsem pa ni nudil svojim članom tiste podpore, ki bi jo bil moral; sklepi na sejah se niso izvrševali, člani odbora pa si glede na bitna vprašanja tržaških slovenskih gospodarstvenikov in glede na njihove interese niso bili soglasni; zaradi te nesoglasnosti pa tudi neaktivnosti odbora so bili prikrašani predvsem mali in srednji trgovci ter obrtniki.

Nujno je torej, da se izvoli nov odbor.

Zaradi zaščite malih in srednjih trgovcev in obrtnikov je nujno potrebno ustanoviti iz dosedanjih organizacij: Slovenskega gospodarskega združenja, Italijanskega gospodarskega združenja, posebnega organ, ki bo sposoben uspešno zagovarjati in se boriti za interese članov teh organizacij, ker je sedanja tukajšnja Zbornica za trgovino, industrijo in poljedelstvo v rokah tržaških finančnih magnatov, ki jih je imenovala okupacijska vojaška uprava in služi samo tistim, ki v njej odločujejo, to se pravi veleindustrijem in veletrgovcem, ki po svoji volji delijo milost malim in srednjim trgovcem ter obrtnikom.

Zborovalci so sprejeli tudi 11 točk, naslovljenih na vojaško upravo. V teh točkah je poudarjeno, da mora vojaška uprava hoditi po poti zdrave gospodarske politike, o kateri morajo odločevati tudi prebivalci Tržaškega ozemlja, ne pa uvajati Marshallov plan. Tržaške imovine ne sme več upravljati italijanska vlada po vidikih Marshallova plana, temveč morajo to imovino upravljati taki predstavniki najbolj zainteresiranih slojev Tržaškega ozemlja, ki jim bodo gospodarske koristi tega ozemlja osnovna skrb.

Tržaško gospodarstvo se mora odcepiti od gospodarstva Italije.

Italija je po mirovni pogodbi obvezana dati toliko denarja in tujih deviz na razpolago, kolikor Tržaško ozemlje rabi. Zato so neutemeljeni izgovori, ki naj bi opravičevali gospodarsko povezanost z Italijo in »astrogo« izvajanje italijanskih predpisov za nadzorstvo nad denarjem in tujo valuto, dokler bo italijanska vlada dobavljala lire in tuje valute, kot pravi general Airey v svojem poročilu.

Vojaška uprava mora popolnoma spremeniti svoje stališče do tržaške industrije. Vsaka ovira, ki stremi za tem, da bi tržaška industrija ne mogla delati, bi bila neodpustljiva in zločinska. Dolžnost vojaške uprave je, da olajša dobavo surovin in da z vsemi sredstvi omogoča naročila v industriji. Interes za tržaško industrijo je v vzhodnih državah velik. Treba je samo omogočiti, da pride do konkretnih zaključkov. Na ta način bomo lahko izravnali plačilno bilanco Tržaškega ozemlja in bomo postali neodvisni od tuje pomoči.

Vojaška uprava je odgovorna, če se zaradi njene malomarnosti in ovir, ki jih je stavila, promet v naši luki ni povečal.

Stališče, ki ga je vojaška uprava zavzela do jugoslovanske cone, škoduje gospodarskim interesom Trsta. Za jugoslovansko cono zahtevamo prost

biagovni promet. V našo korist bo, če bomo lahko svobodno kupovali in prodajali blago v jugoslovanski coni. Jugoslavija nam lahko nudi hrano in surovine, dočim iz Trsta lahko izvažamo industrijske izdelke. Od vojaške uprave zahtevamo, da omogoči ugoden zaključek pogajanj, ki se sedaj vodijo z jugoslovansko delegacijo. Od teh in sličnih dogovorov z drugimi zalednimi državami je odvisno naše življenje v Trstu.

Vsa nepotrebna in gospodarstvu Trsta celo škodljiva javna dela naj se prekinijo.

Razen za gradnjo stanovanj naj se denar uporabi predvsem za obnovo, modernizacijo in dopolnitev industrijskih naprav. Tako vložen denar nam bo kmalu amortiziral in nam omogočil, da bomo pozneje iz lastnih sredstev brez tuje »pomoči« izvajali javna dela.

Uvede naj se progresivni davek. Veletrgovci, veleindustriji morajo plačevati davek, ki bo v sorazmerju z njihovimi velikimi profiti in prometom. Srednjim, malim trgovcem in obrtnikom naj bo odmerjena taka višina davkov, ki ustreza njihovi gospodarski moči. Ukrepi, ki jih je vojaška uprava pred kratkim podvzela, pomenijo uničenje malih in srednjih trgovcev. Zato naj se ti ukrepi revidirajo.

Vojaška uprava mora takoj pristopiti k poenostavljenju in zmanjšanju upravnega aparata, vključno civilno policijo. Prekiniti je treba s prakso ustvarjanja novih uradov in uradniških mest, zato da se zaposlijo fašisti in »esuli«. Z davki, ki jih plačujemo, nočemo vzdrževati fašistov, ki nič ne delajo.

Vojaška uprava mora izdati odlok, s katerim se morajo vsa podjetja, ustanove in imetja, ki jih je uničil fašizem, povrniti lastnikom, zagotoviti mora svobodo gospodarskega udejstevovanja Trstu. Fašistične pisane in stranke, ki terorizirajo tržaške meščane, ki so v poslednjih zvezah s Slovenci, tiste, ki klevetajo in razširjajo tendenciozne vesti, je treba sodno za-



OD LEVE PROTI DESNI SEDE OBTOZENCI: DON ALFONSO DEL SIGNORE, DON AMBROGGIO OTTAVIO BIZZARI, DON BENEDETTO SAGATORI, BRAT MAURO DI LELIO

## Zakaj so bili sojeni

L. 1824. je grof Grisoni v oporočki zapustil grad Dajlo z okrog 500 ha zemlje menihom benediktincem, ki bi pa morali po volji pokojnika izpolniti določene moralne in materialne obveznosti do kmetov. Kmetje bi morali dobiti zemljo v najem. Komaj pa so benediktinci prevzeli posestvo, ki leži ob najhmem zalivu Jadranskega morja, so prekršili duha in črko oporočke grofa Grisonija. Prišlo je do raznih sporov med občino v Novigradu, katere dolžnost je bila skrbeti za izpolnjevanje oporočke grofa Grisonija, in med samostanom v Dajli. Najbolj buren spor je bil l. 1924. Občina Novigrad je obdoločila benediktince iz Dajle, da so prekršili poslednjo voljo darovalca gradu in posestva. Res je namreč, da nobena izmed določb v te-

stamentu ni bila izpolnjena; grof Grisoni n. pr. naložil benediktincem, da morajo vzdrževati v samostanu zdravnik. Toda v Dajli ni bilo nikoli nobenega zdravnika in če so kmetje zboleli, so se morali zatekati k zdravniku najbližjega mesta. Z zmago fašizma se je izkoristilo kmetov še stopnjevalo. Iz najemnikov so kmetje postali koloni. Na ta način so bili prisiljeni več delati in manj zaslužiti. V nekaterih primerih so menihi prisilili kmete, da so obdelali gozdne predele in ko so ti predele obrodili — po dveh ali treh letih — tedaj so kmete odpustili. Samostanu je tako ostala dobra zemlja, ki je pomnožila dohodke, ki pa seveda niso šli v korist ubogih, pač pa so jih uporabljali za bankete, ki so jih prirejali fašističnim hierarhom. Iz samostanske kronike, pisane v zajetni knjigi, je razvidno, da so bili obiski te vrste ljudi nekaj posev mavadnega.

Tako je 7. novembra 1935. prišel na obisk v samostan istrski prefekt in federale v družbi drugih visokih fašističnih glav. Pri tej priložnosti je imel prior samostana govor, v katerem je dejal med drugim: Po odprtih sankcijah, ki so nam jih naložili neprijatelji in lažni prijatelji, pozdravljam drage goste. Potem je citiral Verailov verz: »Spomni se rimski narod, da si poklican, da vladáš sveta. Nato pa je še dodal izjavo, da je s Kristusovim križem, ob tesnem sodelovanju s fašističnim režimom, mogoče doseči zmago. Na koncu je še zapel hvalnico nepremagljivemu duhu, »s katerim smo danes bolj kot kdaj koli neločljivo združeni; in ki nas bo z božjim blagoslovom povečal do gotove zmage. (Italija je bila takrat v vojni z Abesinijo). Po teh ukrasnih govorih je sledil razkošen banket, katerega jedilni list je bil takšen: vermut, mešana predjed, žlikrofi v omaki, kuhana riba z majonezo, pečeni purančki, sir, sladkarije, sadje, pečena se gina in kava. Tam zunaj pa so kmetje hodili spat, potem ko so použili kos mrzle polente, toda to ni bilo važno za benediktince v Dajli, ki so izdajali načela svoje vere. 10. maja 1936 je še vedno isti prior ob ustanovitvi imperija, v navzočnosti fašističnega federala Bellinija, zapel slavospev »kralju vojska in kraljici zmaga«. Seveda ni izostal običajni banket z lahkim vinom in bogatimi jedili. Jaso je, da je v tako pokvarjenem okolju moralo priti še do drugačnih pregreh. Glavno vlogo je tukaj igral den Giovanni, ki sicer ni bil nič kaj podoben svojemu slavnemu soimenjaku, a je vendar znal zalezovati najbolj prikupna dekleta v okraju. Ta je bil sploh poseben ptiček v samostanu in tako je pred 14 leti nekega toplega dne, ko se je narava zopet prebujala k življenju, izrabil spovednico in odkril ljubezen Fides Draganovi, hčerki nekega kolona. Osvojil si jo je in posledice so se kmalu pokazale;

sledovati in najstrože kaznovati. Uradnike v državnih uradih in predstavnike poldržavnih ustanov, ki odklanjajo upravičene prošnje Slovencev, samo ker so Slovenci, je treba odstaviti. Vojaška uprava mora končno uveljaviti načela mirovne pogodbe, ki jamči enakopravnost vseh teh narodnosti na Tržaškem ozemlju.

## ŽENIN JUNAK JE NAPRAVIL NA CERKOVNIKA SLAB VTIS

Ni, da spada vse v javnost, kar človek tako mimogrede zve; a ljudje pa spet skoraj najraje slišijo to, kar ni za javnost.

### SREDNJI SLOJ V TRENUTNI KONJUNKTURI

Nadaljevanje s I. strani.

Tako je stvarno stanje srednjega sloja. To stanje ni določeno po neki trenutni neugodni konjunkturi ali po predhodnem upadu na tržišču, pač pa je povezano z razvojem ameriške politike in predvsem z ravnanjem gospodarskih krogov, ki podpirajo ameriško prodiranje na naše ozemlje, da ohranijo svoje privilegirane položaje. Najnujnejša naloga srednjega sloja je, da najde izhod iz tega stanja. Ta sloj ne more in ne sme pasivno čakati, da bo vijak popustil. Vijak ne bo popustil, če srednji sloj ne bo odločno odstranil vzrokov, ki so ga zavrteli.

Se nadalje čakati pomeni umreti, pomeni propasti.

Pot, po kateri mora srednji sloj odločno kreniti, je pot združitve vseh njihovih naporov, vzporeditve njihove akcije za obrambo lastnih koristi in nepopustljivega dela proti silam, ki v tem ozemlju odpirajo vrata ameriški ekspanziji, proti vojaški upravi, ki je tukajšnji zastopnik imperializma Združenih držav.

# ZMAGA ENOTNOSTI

Tretji teden so že bili delavci konopljarne v stavki.

Gospodar dr. Zannini je bil v svoji odločitvi, da bo odpustil 31 delavcev nepopustljiv.

Dr. Paladini, upravni ravnatelj konopljarne, je izrazil svoje upanje, da bosta laokta in beda delavce upognili. Res je bila borba težka, a delavstvo je zdržalo. Vedelo je, da ne gre samo za 31 tovarštev, temveč da gre za vsakega od njih in končno za vse tržaško delavstvo. Kajti neutemeljeni so bili razlogi, da je v konopljarni glede na delo preveč zapostavljen.

Z pri sedanjem delu bi jih bilo prej premalo kot preveč. Konopljarina bi pa lahko delala mnogo več. Zadnji dve leti je delala izključno za Italijo, včasih pa so njeni izdelki šli daleč v zaledje, vse tja do Češke in Madžarske. Tudi sedaj bi lahko bilo tako; naročila prihajajo, toda tudi tukaj smo nenadoma v sferi umetnega zaviranja tržaške industrije, zlasti kadar gre za zveze z zaledjem. Raje propasti in poginili kot pa dopustiti, da bi prišlo do sodelovanja z zaledjem. Na ta način se skuša dokazati, da Trst od zaledja nima kaj pričakovati.

Zmaga v primeru konopljarne pa po zaslugi predstavnikov Delavske

zbornice se ni popolna. Preklicani so pač odpustili v konopljarni, a še je ostal ukaz 109, proti kateremu gre borba delavstva. Kajti če delodajalci za ceno trdne odločnosti in žrtev delavstva konopljarne torkal niso uspeli, bodo skušali ponovno prebiti fronto delavstva na kaki drugi točki, v kaki drugi tovarni. Gotovo upajo, da bodo kje naleteli na bolj popustljive, bolj omahljive elemente. Toda delavstvo je budno. Kakor so bili z delavci konopljarne vsi tržaški delavci pripravljene, da vsak čas stopijo v borbo v celoti, tako bodo tudi v bodoče budni ob vsakem poskusu uveljavljanja ukaza 109. In ker se zavedajo, da pomeni ta ukaz zanje stalno nevarnost, bodo še naprej vodili borbo za preklic tega ukaza in za dejansko zaporo odpustov.

Delavstvo konopljarne lahko zopet nastopi delo v zavesti, da njegova borba ni bila zaman. Dosegli so še, da se je direkcija tovarne v pogodbi obvezala, da bo nudila možnost nadomestitve med stavko izgubljenih ur. Obenem pa so vsem delavcem pokazali edino pravo pot do zmage v borbi za pravice delovnega ljudstva: pot sloge in enotnosti.

Gotovo je, da je h gradnji večjih ladij mnogo doprinesla tudi iznajdba jadra, kajti s pomočjo vesla in jadra se je obilo ojačila epogonska sila ladje, oziroma čolna. Splavi, ki so pluli po rekah, prepušteni vodnemu toku in ki so jih uravnala vesla, so lahko prevažali razmeroma precej več ljudi kot pa navadni čolni, potem pa so lahko zapluli tudi na morje, kjer so bili dotedaj čisto neuporabni.

Domovino prvih ladij smemo iskati na obalah vzhodnih morij, to je Azije. Dognano je, da so na primer Kitajci znali že mnogo prej pluti in jadrati s svojimi ladjami, tako imenovanimi džunkami, preden so se sploh pojavile prve ladje na obalah Sredozemskega morja. Se dandanes lahko vidimo, sicer zelo redko, v raznih kitajskih pristaniških džunkah, ki ne kažejo v primeri s starimi risbami velike spremembe in o katerih je že Marko Polo trdil, da so najboljše ladje za dolgo plovbo, pa so se mu Benečani, uverjeni, da pridejo lahko le iz njihovih ladjedelnih najboljše ladje sveta, smejali. Toda izkušnja in poznejša raziskovanja so pokazala, da je bil Marko Polo v vseh svojih pripovedovanjih zelo objektivni in da je v bistvu vselej govoril resnico.

Eden prvih tipov ladij je bil gotovo dvojni čoln. To sta bila dva čolna zvezana med seboj s prečnimi debli ali deskami, na katerih je stala majhna hišica iz trsa ali pa iz drevesnih debel. V takem dvojnem čolnu je bilo poleg veslačev precej prostora tudi za druge ljudi. Take dvojne čolne lahko vidimo sem pa tja še dandanes ob bregovih daljnega vzhoda.

Da je tamkaj bila domovina prvih ladij, nam neposredno dokazuje tudi dejstvo, da je ona čarobna igla, ki ji pravimo magnet in ki je ladje usposobila za plovbo po oceanih, obilo pripomogla, da so se mornarji lahko spustili na odprto morje in tako pričeli odkrivati prej neznan in nevidne celine, prišla od vzhoda in to najbrže iz Kataja, to je Kitajske.

Sedaj pa si oglejmo, kje so se pojavile prve ladje v onem delu zemeljske površine, na katerem bivamo mi, to je v Evropi, oziroma bolje rečeno, v Sredozemskem morju.

Nedvomno je, da so nastale prve ladje tam, kjer se je najprej začelo razvijati organizirano življenje, in sicer v Egiptu. Pred osem tisoč leti, ko se je še pračlovek mučil po kraških gozdovih s svojim kamnitim orodjem, so po Nilu že plule prve primitivne ladjice, ki so se gibale bodisi s pomočjo vodnega toka ali pa so jih poganjali z vesli in tudi z jadri. Kot vsaka reč, so se tudi te ladjice spopolnjevale. O tem, kakšne so te ladje bile, nam ni treba samo domnevati, kajti nekaj 1000 let stare ohranjene risbe na egiptanskih spomenikih nam nazorno prikazujejo te ladje, ki so se polagoma spuščale iz območja reke Nila tudi na morje in tako pričele jadrati po sredozemskih obalah. Kot je razvidno iz slik, so na nekaterih ladjah veslali še stoji, kar dokazuje, da so bile te ladje sprva namenjene samo za rečno plovbo, kajti na razburkanem morju je tako veslanje nemogoče. Te ladje so imele po en jabor, bile so dolge do trideset metrov in imele štirikotno jadro. Krmil so imele kar več; ta so bila pritrjena ob straneh ladje, tako da so jih mornarji tudi lahko sneli. Krmar je stal vedno na desnem ladijskem



SLOVENSKA POMORSKO-TRGOVSKA AKADEMIJA

## Človek in morje

### II. Kakšne so bile najstarejše ladje in nekaj o prvih svetovnih mornarjih

(Nadaljevanje)

boku; to pa zato, ker so verovali, da je desna stran srečnejša od leve.

Ker pa so bili Egiptčani poljedelski narod, niso imeli toliko potrebe, da bi si ustvarili močnejšo mornarico in so se zato držali večinoma le doma.

Tem bolj pa so se izkazali v pomorstvu ravno Feničani, ki so prebivali v ozkem obalnem pasu ob vzhodu Libanonskega pogorja. Ker so imeli le malo ali skoraj nič zemlje, so se kaj hitro povezali z morjem in postali prav tako odlični mornarji kot so bili dobri trgovci in mešetarji. Njih ladje so obplule vse Sredozemsko morje in zašle tudi v njegov največji zaliv, to je v Jadran. To pa so lahko izvedli zato, ker so bili prvi, ki so gradili razmeroma precej večje ladje od prejšnjih in prišli pri tem do slavnega odkritja, da je ozka in dolga ladja neprimerno hitrejša od dotedanjih, ki čestokrat niso bile dosti daljše kot široke.

Feničani so na svojih dolgih potovanjih ustanovili vse polno kolonij, v katerih so nastala mesta, kot na primer Cadiz v Spaniji, Marseille v Franciji, več mest na Sardiniji in Korziki, Vis v Dalmaciji, Kartagina v severni Afriki in tako dalje. Toda niso se zadovoljili samo s potovanji po Sredozemskem morju; ugotovljeno je, da so pluli do Velike Britanije in še naprej v Baltsko morje, kamor so hodili po dragoceni jantar. Po pripovedovanju nekega starega gr-

škega zgodovinarja, je nek egiptovski faraon, ali po domače rečeno, kralj, najel precejšnjo skupino feničanskih ladij, katerih naloga je bila, objadrti afriško obalo.

Lahko torej rečemo, da so bili Feničani prvi mornarji velikega kova, ki se niso zadovoljevali samo s kratko obalno plovbo, temveč so v resnici objadrtali ves takt poznani svet. In ker je bil edini nagib njih mornarskega delovanja trgovina, ki je obsegala vse taktne trgovske predmete od najpotrebnejših kovin in dragocenega jantara ter škrlata do široko razpredene trgovine s sužnji, so silno obogateli in bili na glasu kot najslavnejši mornarji svoje dobe.

Njih ladje so bile dolge in ozke, imele pa so še vedno kot egiptanske štirikotno jadro, ki se je včasih delilo na dve jadri. Večina ladij so bile enojamborne. Baje so spoznali sidro, kar je bilo velikega pomena, kajti poprej so morali mornarji zvečer vedno vleči svoje ladje na suho. Ladje je gnal veter in so plule vedno v smeri vetra, zaradi česar je bila plovba še vedno precej otežkočena, kajti brezvetrje ali pa slab veter sta ladjo enostavno prisilila, da je stala v luki in čakala, da bo bogove minila slaba volja in bodo poslali veter, kakršnega si kapitan želi. Pomagali so si sicer tudi z vesli, a to umetnost so izpopolnili šele Grki in tudi Rimljani. O tem v naslednjem poglavju.

## Splošna pomorska gospodarska vprašanja

Trgovinska mornarica FLRJ je dosegla lani velike uspehe. Obnova mornarice FLRJ je ena najtežjih nalog, kajti med vojno je bilo potopljenih ali izgubljenih 57 ladij za dolgo in obalno plovbo, kar znaša v tonaži 207.000 brutto registrskih ton ali približno 58% celotne predvojne jugoslovanske tonaže. Vrednost izgubljenih ladij cenijo na dve milijardi dinarjev. Razen tega so izgubili še 595 plovnih objektov za krajšo obalno plovbo. Zato zaslužijo tem večje priznanje ladjedelniki delavci, ki so doslej popravili že številne ladje. Po osvoboditvi je bilo obnovljenih 18 ladij za dolgo in obalno plovbo. Lani so opravili generalna popravila pri 12 plovnih enotah. Kljub pomanjkljivemu plovnemu parku je bilo lani vzpostavljenih več rednih prog med sredozemskimi pristanišči, severno Evropo in nekaj nerednih prog med Ameriko. Te naloge so pa zahtevale tudi obnovo pristanišč. Reško pristanišče je bilo med vojno skoraj popolnoma razdejano, uničeno je bilo 92,75% operativne obale. Zdaj je to pristanišče že tako urejeno, da lahko pristaja na dan do 17 prekooceanskih parnikov. Vzdolž jugoslovanske obale so bile lani vzpostavljene številne redne proge. Zdej je 26 rednih parniških prog. Razen tega je 31 rednih lokalnih prog, na katerih vozijo motorne jadrnice. Od 1. januarja do 30. aprila 1946 so parniki Jadranske linijske plovbe prepeljali 474 tisoč 717 potnikov. Blagovni promet se je v primeri z letom 1933 povečal za 400%.

Obnova morskih svetilnikov v Jugoslaviji. Med vojno so bili razen drugih pristaniških naprav uničeni tudi številni svetilniki. Pred vojno je bilo na jug. jadranski obali 157 obalnih in 240 pristaniških svetilnikov in svetil. Lani so obnovili v Dalmaciji 81 morskih svetilnikov, med njimi posebno pomembne v Strugi pri Lastovu, v Sušcu; prav tako pri Lastovu, v Pelagražu itd. Skupno so pa lani obnovili ob vsej jadranski obali

47 morskih svetilnikov in 135 obalnih ter 195 pristaniških svetil. Pomorska delavnost na Reki. Lani so obnovitvena dela reško-sušaškega pristanišča zelo dobro napredovala, kar je omogočilo, da je reško pristanišče lahko prevzele večino blagovnega prometa za izvoz in uvoz. Ker je to pristanišče najpomembnejše za FLRJ na Jadranu, bodo letos nadaljevali velika dela. Obnavljali bodo ljubljansko in splitsko obalo ter del potniškega pristanišča. To bodo zadnja večja dela, ki bodo popolnoma končana v dveh letih. Trenutno pa popravljajo v reški ladjedelnici največjo jug. tovorno ladjo »Beograd«, ki ima 10.000 ton nosilnosti. Pred vojno je ta ladja plula skoraj po vseh svetovnih morjih in je niso nikdar generalno popravili. Ladjedelniki delavci so se obvezali, da jo bodo do 1. maja popolnoma popravili in preuredili ta plovni objekt, ki bo najbolj moderno opremljena tovorna ladja jug. mornarice.

Nova radijska postaja za pomorsko plovbo. V Splitu je pričela delovati že druga obalna radijska postaja z nazivom »Split - radio JUS«. Ta radijska postaja bo še bolj zavarovala plovbo, služila pa bo tudi za prenašanje vseh vrst brzojav s kopnega na morje in obratno. Postaja deluje tudi ponoči. Čeprav ima postaja samo 100 W, bo vendaje zadovoljila vse potrebe. Pri tem so uvedli za pomorske novice, in sicer da lahko dobivajo poveljniki ladij direktna navedila za plovbo z obale, kar doslej ni bilo. Radijska postaja v Splitu bo vzdrževala radiofonsko zvezo z vsemi postajami na ladjah in z obalnimi radiofonskimi postajami. Vsaka ladja bo dobila ob določnem času in na določeni dolžini vremensko poročilo in oglase za pomorske.

# menihi iz Dajle

potepal je vsa krščanska načela in se zatekel k splavu. Drugič je pa Fides rodila dvojčke. Da bi prikril škandal, je prior odstranil s posestva v Dajli Draganovo družino. Medtem ko so se v samostanu dogajale take stvari, pa so menihi besno napadali z prižnice tista dekleta, ki so si dovoljevali ob nedeljskih večerih nekoliko nedolžne zabave, njihove starše pa kaznovali. Na uboge kmete so padle denarne kazni druga za drugo. Gorje če bi delali v nedeljo, toda če so garali za samostan, tedaj še denarne kazni niso uporabili. Dinarji so bili plačani po 8 lir na dan, in sicer za garanje od zore do teme.

Med nacistično okupacijo so bili menihi v najboljših odnosih z Nemci. Pri nekem rastrelamentu so privedli v samostan večje število kmetov. Enega izmed teh so izpraševali Nemci, katerim sta stala ob strani dva menihi. Tako nekako kot za časa inkvizicije v Spaniji.

Ob koncu vojne in ob prihodu partizanov se je njihovo sovrastvo do vsega, kar je demokratično, pokazalo v obliki ekonomske sabotaje. V samostanu so našli spretno skrta razna živila, kakor n. pr. 60 kg sira, 9 gujati, 1080 cigaret, 450 l olja, 106 kg masti, potem večje količine sladkorja, slanice, mila itd. Čeprav so imeli vse te dobrine, so menihi vendar jemali živilske nakaznice. Prijavljali so nekatere količine žita in pretihotapili iz cone B v cono A in v Italijo okrog 3 milijone metro in jugolir. Taka njihova dejanstva je močno škodila gospodarstvu pokrajine. Da se o tem prepričamo, je dovolj, če pomislimo na izvoz lir. Posledica tega tajnega izvoza bi lahko bila, da bi bila uprava te cone prisiljena povečati število denarja v obtoku, kar bi logično dovedlo do inflacije in torej do porasta cen, ne glede na to, da so lahko pretihotapljene lire prišle zopet v cono B po drugih poteh.

To so vzroki, zaradi katerih so morali 3. marca t. l. stopiti pred ljudsko sodišče v Bujah don Pio Alfonso, Del Signore iz Trevia (Lazio), don Ambrogio Ottavio Bizzari iz Rima, don Benedetto Segatori iz Subiaca, brat Mauro di Leho iz Viga (Lazio) in na don Teodoro Amati, ki pa ne sedi na zatočnem stolu, ker se mu je zdelo boljše prej zbežati; vsi so iz samostana v Dajli. Proces je obširno razkril krivdo, menihov, ki so izrabljali duhovniško obleko pri izvrševanju svojih zločinov. Državni tožilec je s številnimi pričani dokazal štirim menihom njihovo odgovornost in ti so bili prisiljeni, čeprav s stisnjenimi zobmi, priznati svojo krivdo. Prav nič ni zalegla režijska obramba, katere priče so se zdale kakor papige, ki so se naučile nekaj besed na pamet. Don Bizzari, ki se je hotel nekoliko skrivati za dostojanstvenost svojih sivih las, se skušal otresti se kakrne koli odgovornosti, toda druge.

ga ni mogel storiti kot da je protestiral proti resničnim navedbam in proti vsemu fašističnemu materialu, ki ga je državni tožilec iznesel pred ljudstvom, ki je bilo v sodni dvorani: brošure fašistične propagande, fotografije Mussolinija, kralja, Grazianija, Badolgia, posvetila Hitlerju, reviji s fotografijami Franca, ki pozdravlja po rimsko, zastave, trakovi s slavospevi fašizmu in nek razglas generala Robotija. In tako so štirje obtoženci sklonjenih glav gledali leta, v katerih so bili nesporni gospodurji v Dajli.

Ljudstvo sledi procesu silno pazljivo, kajti proces se tiče tudi njega. Koloni, ki so jih mnoga leta na najbolj zverinski način izkoriščali, vidijo v teh zločinih fevdalno gospodo, ki jih je smatrala za tlačane. Tukaj gre za konflikt med dvema svetovoma: na eni strani je stari svet, ki se hoče obdržati na nogah, na drugi pa novi svet, ki vstaja in ki ne dovoljuje nikakega odlašanja, ko gre za koristi tistih, ki delajo. Razen tega pa vidi ljudstvo v štirih obtožencih duhovnike, ki so izdali vero. To ljudstvo, ki je zelo verno, nikakor ne more dopustiti, da bi menihi teptali njihovo vero. »Zelo slabo uslugo so napravili verji, pravi bujsko ljudstvo, ki je prisostvovalo procesu. Medtem ko so oni skrivali živla, je bilo pri nas pomanjkanje. Zaradi tega je občinstvo plaskalo, ko je predsednik prebral pravično obsodbo. V Dajli, kjer so nekdo našli zatočišče fašisti in nacisti, kjer se je prikrivalo blago, ki je bilo odtegnjeno krajevni potrošnji, kjer so se delale kupčije z valutno, živi danes v miru kakih 50 starečkov, ki s podporo ljudske oblasti preživljajo tamkaj svoje zadnje dneve. Zemlja je prišla v last kmetov, ki končno lahko uživajo sadove svojega truda.

Grof Grisoni bo lahko zadovoljen, kajti ljudstvo je izpolnilo njegovo zadnjo voljo.

Ruggero Spadaro

## ZA BORBENO ENOTNOST ŽENSKIH MNOŽIC

(Nadaljevanje s 1. strani) desetine delegacij, odposlanstev vseh s'ojev prebivalstva, delavstva, kmetov, inteligence, mladine je s svojimi pozdravi in simboličnimi darili izrazilo A. S. I. Z. Z. i priznanje našega ljudstva njeni vztrajni borbi za pravice žena, vsem demokratičnim ženskim množicam pa kratek priznanje in zahvalo za njih nad vse pomembno udejstvovanje v občečloveški borbi za mir pri nas in v svetu. In kar je vredno še največ, kongres je pokazal veliko ideo-

loško in borbena zavest in sposobnost demokratičnih žena Tržaškega ozemlja, ko so po plodonosni razpravi z največjo možno enotnostjo sprejele za glavne naloge svojega bodočega delovanja: razširitev organizacije, okrepitev slovan-ko-italijanskega bratstva, dvig kulturne, politične in socialne ravni, vse sklepe pa povezele v pozivu ženskim, ki si še niso sveste svoje dolžnosti: žene, združite se v borbi za neodvisnost, mir in delo na našem ozemlju!

enže

## KRONIKA

\* ZADRUGE se morajo do 15. marca decentralizirati, tako da bo imel vsak krajevni ljudski odbor svojo zadrugo.

\* DR. MARJAN BRECELJ, podpredsednik vlade LR Slovenije, je govoril na predvolivnem zborovanju v Ljubljani (Center).

\* ZEMLJISKA ZA EKONOMIJO bo letos dobilo 201 podjetje. S tem se bo izboljšala preskrba delavcev. Slovenija je prejela 1613 hektarjev zemlje.

\* VABILO za mednarodno konferenco za pomoč demokratični Grčiji v Parizu 10. in 11. aprila je prejel centralni odbor Enotnih sindikatov Jugoslavije.

\* TEDEN TEHNIKE se je pričel v soboto z otvoritvenim predavanjem dr. inž. Melika.

\* UPRAVA ZA UREJANJE GOZDOV in uprava za urejanje hudournikov se je ustanovila pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo LR Slovenije.

\* II. KONGRES Ljudske fronte Srbije bo 20. in 21. marca t. l.

\* STUDIJSKO KNJIZNICO v Novi Gorici je sklenil urediti tamkajšnji okrajni odbor Zveze presvetnih delavcev. Zbranih je že okrog 500 knjig, med katerimi so nekatera dragocena dela o Slovenskem Primorju, Trstu, Istri in Furlaniji.

\* NAGRADE je podelil Komitee za kulturo in umetnost pri vladi FLRJ umetnikom s področja književnosti, gledališča, likovne umetnosti, glasbe in filma.

\* DRUGI KONGRES Društva za kulturno sodelovanje z ZSSR se je pričel v nedeljo v Beogradu. Pri otvoritvi so bili dr. Ribar, Josip Rus, več ministrov in predstavnikov organizacij in znanstvenih institucij. Kongres je otvoril Boris Žihari, ki je imel tudi daljši govor.

\* NAD 1000 ZENA IN SESTER ustreljenih in padlih rodoljubov v Valjevu je protestiralo proti krivični razsodbi ameriškega sodišča v Nuerbergu, ki je oprostil nemške poveljnike, ki so izvrševali aločine v Jugoslaviji. Poslane so tudi brzojavko Mednarodni demokratični federaciji žen.

\* POMLADANSKA SETEV se je pričela v Vojvodini in Makedoniji.

\* Z II. KONGRESA Društva za kulturno sodelovanje Jugoslavije z ZSSR je postal predsednik Boris Žihari brojavne generalisimu Stalinu, maršalu Titu in Vseveznamno društva za kulturne stike s tujino.

\* TEMPERATURA je v Sloveniji zadnji teden dokaj spremenljiva. Giblje se med približno -10 in +15.

\* RAZGLAS o obvezni prigraditvi za vpis v državljansko knjigo LR Slovenije za območje Ljubljane je izdal izvršilni odbor mestnega ljudskega odbora.

\* V OKVIRU TEDNA TEHNIKE se prirejajo v vseh mestih, industrijskih središčih in na področju tehnične predavanja.

\* JUGOSLOVANSKE ZENE so se odzvale povabilu Zveze albanskih žena in postale v Tirano delegacije AFZ Jugoslavije. Na letališču v Tirani je pozdravila delegacijo predsednica Zveze albanskih žena Nedžimija Hodža.

\* PRI LETOSNJI POMLADANSKI SETVI ne gre samo za to, da bo čim več zemlje obdelane, ampak vodijo borbo tudi za dvig hektarskih donosov.

\* ZA NOVEGA PREDSEDNIKA Društva za kulturno sodelovanje Jugoslavije z ZSSR je bil izvoljen Marjan Stilianovič, predsednik Komiteja za šolstvo in znanost pri vladi FLRJ.

\* VELIKO ZBOROVANJE je sklenila osvobodilna fronta v Mariboru za torek 9. marca zaradi vojsk na Koroškem.

# Nič več ne obstaja Balkan kot simbol zaostalosti

Ugledni češki publicist in novinar Stanislav Budin je na svojem potovanju po nekanskih državah obiskal Beograd, od koder je poslal praskemu neodvisnemu tedniku »Kulturna politika« zelo zanimivo reportažo, ki je bila objavljena pod naslovom »To je bil Balkan«. Ugovornivite češkega publicista bodo vsekakor zanimale slovensko javnost in zato objavljamo reportažo v prevodu:

»Kako se najlaže razgovorim v Beogradu, sem vprašal v vlaku srbskega profesorja matematike, ki se je vračal z obiska na Češkoslovaškem, ruski, angleški ali pa morda nemški?«

»Češkita je odgovoril naš sopotnik z nasmehom.

Ta trditev je bila deloma prenapeta, toda z nekakim novim rusko-češkim esperantom se človek s Srbi povsem lahko dogovori.

V Jugoslaviji človek lahko življenje direktno otipuje, življenje, ki bi je z močnim tempom krvi. Jugoslavija preživlja graditeljsko vročico. Kaj to pomeni za zaostalost državo, za državo, katere zemljepisni položaj je bil v vseh jezikih sveta sinonim zaostalosti, lahko spoznamo šele tedaj, ko gledamo kako delajo gradbeni delavci v Beogradu, ko opazujemo ljudske množice na ulici, ali pa govorimo s posamezniki. Tu ni več razvalin — a še pred letom dni jih je bilo polno, tako v sredini mesta kakor tudi na periferiji. Posod rastejo nova poslopja. Sindikalna organizacija ima novo petnadstropno palačo, kjer dokončuje streho, toda v pritličju že uradujejo. Zveza mladine ima novo šestnadstropno palačo, kjer vse mrgoli, kakor v panju. Toda ne grade samo stavb za urade, temveč tudi stanovanjska poslopja, novo gledališče, nove šole, vse je novo, novo.

In posod v vsej Jugoslaviji se dela, dela. Zelo neradi vam govorim o številkah. Če vprašate po njih, vam odgovore: ob koncu petletke bomo imeli tega toliko in toliko. Odmev mogočne izgradnje se pa sliši tudi v samem Beogradu, ki ni samo glavno mesto, temveč tudi središče industrije. Grade se avtostrade, železnice, jeklarne, tekstil-

ne tovarne, in kaj vem še vse. In glavna tema razgovorov je: gradi se!

Gradi se pa tudi nov človek. To zopet lahko razumemo samo tedaj, če se zavedamo preteklosti te države. To je bil Balkan. Toda graditelji hočejo izpremeniti ta sinonim. Ze danes ni več Balkan beseda, ki bi pomenila zaostalost, revščino, krutost, imperialistične intrige. Po nekaj letih ne bo po vsem svetu o tem niti sledi. Res

## Teden tehnike

Novi družbeni ekonomski odnosi v Jugoslaviji so omogočili, da je tehnika postala last širokih ljudskih množic. Uporabljane tehnike danes izboljšuje pogoje dela, povečuje njegovo produktivnost — skratka tehnika postaja potreba in pomoč pri delu za dviganje materialnega in kulturnega nivoja vsega ljudstva.

Tisoči in tisoči delavcev po vsej državi vsak dan bolj odvladajo tehniko. To najbolj potrjujejo masovni primeri udarništva, racionalizatorstva in novatorstva. Od julija 1. 1946 pa do oktobra 1947. je bilo v državi proglašanih 34.187 udarnikov ne vstevši racionalizatorje in novatorje.

Doprinos k hitrejšemu likvidiranju tehnične zaostalosti države kot težke dediščine preteklosti je tudi teden tehnike, ki je te dni po vsej državi. Teden tehnike bo pripomogel, da bodo najširše množice obvladale tehnično znanje in stavile tehniko v službo uresničenja petletke. Ta akcijska Zveza društva inženirjev in tehnikov Enotnih sindikatov, Ljudske omladine in ostalih organizacij ljudske fronte bo imela konkretne oblike, bo vezana na naloge petletnega načrta in bo pripomogla k izmenjavi delovnih izkušenj prejšnjega leta.

Je, še so ulice jugoslovanskih mest polne slabo oblečenih ljudi, kmetov, ki prihajajo s podeželja, oblečeni v narodne kroje, hodilo po u-

licah in z navinimi očmi opazujejo veleumestni promet. Toda pod to kmečko obleko, za temi navinimi očmi se že rše nov, junaški samozavestni, civilizirani človek.

V Jugoslaviji se o revoluciji ne govori. Pri nas, kot je znano, se o njej mnogo govori. Toda če je sploh kakšna država v času vojne preživela revolucijo, potem je to bila predvsem Jugoslavija. To ogromno junaštvo, to nezaljšano trpljenje, neizmerno preganjanje, strahovite žrtve (zavedate se jih tudi pri pogledu na visoko število invalidov) to vam šele obrzoi, kaj se v Jugoslaviji dogaja.

In če si to strašno in junaško vojno pročitamo na ozadje zgodovine turškega vladanja, feudalne samostojnosti, krove diktature, socialnega in narodnostnega pritiska — in zopet balkanske zaostalosti — potem se nam prikaže nova Jugoslavija v povsem drugačni sliki. Tukaj torej usrečno in svobodno življenje pomeni točno ono, kar so te besede pomenile povsod, preden so jih onečastili slavnostni govorniki, cinizem in laži. To pomeni, da si to življenje, srečo, svobodo, človeško dostojanstvo gradi vsak sam in ves narodni kolektiv skupno, in direktno ga čuti, vsak dan bolj. Fašizem — to ni bila v Jugoslaviji samo teorija in boj proti njemu, ni bilo samo poslušanje londonskega radia in strah pred gestapom. Fašizem — to je za vsakega Jugoslovana pomenilo lakoto, zaničevanje, ponižanje.

In na ta način se besede vračajo k svojemu prvotnemu smislu in pomenu. In pričnaja razumevati, da Titove fotografije na vsakem koraku niso izraz kulta voditelja, temveč ljubezni do človeka, ki je s svojo voljo in genialnimi zmoglostmi znal dvigniti prapor boja, znal voditi boj v cremenku, ko je bil videti že izgubljen in znal začeti z izgradnjo po končani vojni tragediji. One so tukaj enostavno simbol najbolj poglavitnih doživetij vsakega človeka.

In ta narod kmetov, narod, katerega fizična in duševna lepota ter veliko junaštvo so tako dobro poznani tudi pri nas, ta narod ima danes končno svojo usodo v svojih

rokah. Da pri tem koraka samozavestno naprej, ponosen na svoje delo, prepričan o svoji pravici — to je že nekako samo po sebi umljivo. Seveda se delajo tudi napake, seveda, da je prišlo tudi tu do dogodkov, ki bi ne ugajali političnim estetom — toda vse to ni važno. Važno je, da dela 180.000 mladincev in mladink v brigadah pri gradnji avtostrad, elektrarn in jeklarne, da se stotisoči kmetov, ki lahko prihajajo v svojih vaseh v zadržane domove, v ognjišča kulture, uče brati in pisati. Važno je, da je v življenju teh ljudi zavzela beseda kultura pomembno mesto: v dveh letih se je namreč število gledališč v državi podvojilo, potrojilo se je število kinematografov, pomnožilo število gledaliških in pevskih krožkov. Sole so prenapolnjene, neizmerna je želja po znanju, povsod je polno mladih, energičnih, zmogljivih ljudi.

Jugoslavija preživlja velik zgodovinski prekrat, v katerem je z izredno vulkanično silo izbruhnila ogromna energija ljudstva. Uničila je nemško okupacijo in danes z istim poletom gradi novo življenje. In Balkan ni več simbol zaostalosti.

## Po knjižnem trgu

Slovenski knjižni zavod je te dni izdal zbirko novel in povesti Maksa Sauerla, pod naslovom: *Od polnoči do polnoči*. V naslovni noveli, ki se dogaja v bolnici, slika pisatelj vrsto zanimivih usod posameznih ljudi; ostale novele pa so slike iz borb in življenja partizanov, kar daje knjigi pečat aktualnosti.

Pri isti založbi prevod romana ruskega pisatelja Vladimirja Jeruzanskega: *Ukročena reka*. V tem romanu, ki je izšel šele leta 1946, nam pisatelj popisuje nastanek ogromne hidrocentralne na Dnjestru. Avtor nam z umetniško močjo prikazuje, kakšne težave so morali graditelji premagati pri gradnji, razne tehnične zanimivosti v zvezi z njo, zlasti pa nam slika neupogljive značaje sovjetskih ljudi. Zanimivo in napeto pisan roman pritegne braleca, da v naletu prebere knjigo do kraja; izredni so opisi mogočne ruske prirode, ki dajejo celotnemu dogajanju slikovit okvir.

Ista založba je zadnje dni izdala tudi dve zanimivi knjigi *Zdravstvene knjižnice*. Namen te posebne zbirke je seznaniti ljudstvo z najvažnejšimi vprašanji in najnovejšimi pridobitvami s področja zdravstva, in to v knjigah, ki so pisane razumljivo za vsakogar. Knjige zdravstvene knjižnice služijo dvigu zdravstvene zavesti ljudstva, zato naj bi se čim bolj razširile med našim ljudstvom.

Dr. Lutman Stane: *Borba proti mikrobom*, je druga knjiga te zbirke. V njej nas avtor, ki je znan pisec poljudno - zdravstvenih spisov, seznanja z odkritji in znanstveniki v zgodovini borbe proti mikrobom, o vrstah mikrobov ter predvsem o borbi proti njim. V posebnem poglavju govori pisec o velikih bodočnosti, ki se odpira mikrobiologiji in zdravstvu z iznajdbo novih zdravil in zdravilnih metod. Knjiga je pisana v gladko tekočem jeziku, poljudno ter je opremljena s številnimi, jasnimi slikami.

Kot tretja knjiga te zbirke je izšla knjiga dr. Mile Kovačeve: *Rentgenski žarki - čarobno oko*, v kateri avtorica na kratko seznanja čitatelja z bistvom rentgenskih žarkov. Tako nam razlaga, kako so odkrili rentgenske žarke, kako ti nastanejo, kakšno je njih bistvo in kako se uporabljajo v medicini in tehniki. Tudi ta knjiga je opremljena s slikami, pisana razumljivo in predstavlja lepo obogatitev naše poljudno - zdravstvene literature.

# LETALSKI PROMET V JUGOSLAVIJI

Pred kratkim so bili objavljeni podatki o civilnem letalskem prometu v Jugoslaviji, ki so sila zanimivi in prikazujejo, kako se tudi letalski promet nove Jugoslavije močno razvija. Znano je, da je bil pred vojno civilni letalski promet Jugoslavije šele v povojjih in zato precej skromen. Preko države je sicer vodilo več zračnih linij, na katerih pa so potniški avioni obratovali večinoma le v kratkih poletnih mesecih. Največ linij, s katerimi je bila Jugoslavija po zračnem prometu povezana s tujimi državami, so razen tega vzdrževala inozemska podjetja s svojimi lastnimi piloti in avioni, razen tega pa je vožnja z avionem veljala za razkošje, ki naj služi samo bogatim izbrancem; avion kot prometno sredstvo za široke ljudske množice sploh ni prihajal v poštev. V novi Jugoslaviji so se tudi na tem področju razmere bistveno spremenile, dasi Jugoslavija nima še niti dovolj avionov na razpolago niti dovolj strokovno usposobljenega osebja. Kljub številnim objektivnim težavam se pristojna oblastva z vsemi silami trudijo, da bi čim bolj povečala potniški letalski promet, povežala z njim vse glavne kraje države, zagotovila varnost in udobnost potovanja, ter omogočila potovanje z letali vsem delovnim ljudem in ne samo določenim izbrancem.

Resno prizadevanje jugoslovanskih oblasti je že lani imelo ugodne posledice, tako da je letalski promet že v drugem letu po vojni dosegel v primeru s predvojnimi velikimi razmah. Lansko leto so bila z rednimi programi, na katerih so dnevno obratovala velika potniška letala, povezana vsa glavna mesta republik Jugoslavije s središčem države Beogradom in tudi med seboj. Razen tega sta bila Zagreb in Beograd po rednih letalskih linijah povezana tudi z mestih drugih evropskih držav, tako Prago, Dunajem, Parizom itd. Iz vseh krajev Jugoslavije je bilo torej možno potovati s potniškimi avioni v vse večje evropske kraje.

Seveda je bilo poskrbljeno za kar največjo varnost potnikov in blaga. Na vseh progah so obratovala najmodernejša dvomotorna letala, ki lahko sprejmejo poleg posadke tudi 21 potnikov in ki lahko letijo tudi z enim samim motorjem. Vozijo jih najboljši piloti Jugoslavije, od katerih so nekateri preleteli že nad milijon kilometrov. Cenovno vožnje je sorazmerno nizka, da se aviona poslužujejo za potovanje vsi delovni sloji. Tako stane n. pr. vožnja iz Ljubljane do Beograda skoraj prav toliko kot spalni kupe brzovalaka. Ker pa traja potovanje z letalom iz Ljubljane do Beograda le dobri dve uri, z brzovalkom pa 10 ur, je potovanje z letalom zlasti za poslovne ljudi sila ekono-

mično in koristno. Da se tega vsi zavedajo, kaže najlepše število potnikov. Samo na linijah, ki jih vzdržuje domače državno podjetje (JAT-jugoslovanski aero transport), je bilo lani več kot 33.000 potnikov, kar predstavlja že lepo število za mladi letalski promet. To število bo v letošnjem letu gotovo še naraslo, ker bo letos letalski promet Jugoslavije tak kot še ni bil nikoli. Za pomlad so pripravljena številna nova letala, ki bodo pričela obratovati na novih linijah po vsej državi. Tako bodo poleg že lani obstoječih, otvorene letos naslednje nove proge: Beograd - Split - Zagreb, Beograd - Reka - Dubrovnik, Zagreb - Reka, Beograd - Opatija, Ljubljana - Reka, Reka - Zadar - Split, s katerimi bo ustrezno zlasti številnim domačim in tujim turistom in obiskovalcem Dalmacije. Razen tega bodo letos uvedli še posebno novost - promet z aerotaksiji. Aerotaksiji bodo letos obratovali na vseh obstoječih progah in tudi tam, kjer sedaj sploh ni rednega letalskega prometa, na razpolago bodo potnikom v vseh večjih krajih, kjer so civilna letališča in to po potrebi ob vsakem času. Aerotaksiji bodo koristni zlasti v izredno nujnih primerih potovanja.

Tako se torej izpolnjuje zračni promet Jugoslavije, kateremu se obeta zlasti letos posebno velik razmah.

## Galerija

Z. JELINČIČ

### slovenskih tržaških likovnih umetnikov

Saksida Rudolf se je rodil 1913. v Gorici, kjer je dovršil osnovno in trgovsko šolo. Tudi on je prav za prav slikarski samouk, ki je zažel za zgodaj risati. Najprej se je uveljavil v kartonistiki, s slikarjem Craljem in je pod Černigojevim in Spazapanovim vplivom prešel v futurizem, vendar ne povsem prepričan. Njegove pokrajine so ostale romantično - realistično pojmovane, brez posebnih umetniških ambicij.

Sele leta 1937. je pričel s čistim slikarstvom. Naslednje leto pa je prvič nastopil na skupni slikarski razstavi v Gorici, leta 1943. pa v

Benetkah na dvoletni državni razstavi. Nekaj let kasneje se je predstavil prvič Trstu z osebno razstavo, preteklo leto pa spet v Trstu, skupaj s Kocijančičem - Coceanijem, v zadnjih mesecih pa zopet v Trstu v galeriji «Scorpius» v skupni «Božični razstavi».

Po začetnih futurističnih ognjih je začel opuščati ta izrazni način, ker je čutil, da ne odgovarja njegovi čustveno spontani naravi. Vracal se je polagoma v realizem. Vendar ga ni mogel potegniti za seboj romantični realizem slikarja Kjačića - Chiacchia, s katerim je tesno sodeloval v Gorici zadnja leta. Zadnje čase sem pa opazoval njegov

preokret v nekak magični realizem, očitno pod Spacalovim vplivom. Četudi mu je ta izrazni način primernejši, čuti, da še ni našel čisto svojega izraza.

Delal je splošno mnogo z akvarelnimi in s tempera barvami, a sedaj dela skoraj izključno z oljnimi, dasi se je poskušal tudi z lesorezom in z drugimi grafičnimi tehnikami.

Preobremenjenost s poklicnim delom, — je prof. risanja v Kopru, duši tudi njega, dasi mu daje tudi zadoščenje, ko opazuje, da njegovo slikarsko-vzgojno delo med novo slovensko mladino lepo uspeva.



Saksida Rudolf RAZMISLJANJE

## Prosveta med ljudstvom

Razne manifestacije, ki so bile v soboto, nedeljo in ponedeljek, so zelo razgibale naše ženske množice. Kongres Antifašistične slovensko-italijanske ženske zveze je v svojih razmotiranih zajel življenje žena v vseh njega pojavih. Svetovni praznik žena so naše žene proslavile dne 8. marca, na večer pred tem dnem in ponekod tudi v soboto s kulturno-prosvetnimi prireditvami. O nekaterih manifestacijah bom poročal prihodnje. V mnogih primerih so sodelovala prosvetna društva. Razmah, ki so ga pokazale naše ženske, mlajše in starejše, je zelo razveseljiv. Važno je tudi dejstvo, da so pokazale veliko iniciativnost in iznajdljivost.

V Ricmanjih so pripravile članice žamojske sekcije obširno in pesirno prireditev z igro »Idealna taščica«, z različni prizori, s pevskimi točkami, z nastopom pionirjev, ki so igrali otroško igrico »Mamica« in z nastopom pionirskega zbora. Sodeloval je tudi domači godbeni krožek.

Na Bazovici je priredila sekcija ASI22 dostojno slavnostno akademijo, in sicer v nedeljo popoldne, in zvečer, da so lahko vsi vaščani prisostvovali prireditvi. Mnogovrsten spored je vseboval recitacije, solistične nastope, dramske prizore in ženski zbor ASI22. Igrale so »Zadnje srečanje« in skeče »Vedela« ter »Družinska idila«. Zelo efektivna je bila Ovirkova recitacija, s solističnimi točkami sta nastopila tov. Andrej Rožem in Sonja Mahnič. Prireditve je dobro vodila in zrežirala tov. Valerija.

V nedeljo je tudi Repentabor proučeval ženski praznik s skečem »Politika« in z recitacijami. Sodeloval je pevski zbor s štirimi pesmimi. Kot povsod drugod, je občinstvo popolnoma napolnilo dvorano, tako da lahko rečemo s primero vzeto iz ljudstva, da bi nihče tega ne dobila več mesta.

Openke so razveselile svoje sosašane z igro, ki so jo igrale precej dobro, s srčkanim baletom pionirk. Ženski pevski zbor je lepo zapel tri pesmi.

Skoraj povsod so nastopili s takim dramskim prizorom, skečem ali s kratko epodejanko. Tako so tudi Svetovnjanke uprizorile epodejanko »Sestanke«, ki so jo domačinke naravno in zelo dobro podale. Sodeloval je tudi živahni, mali Nelo Piščanec s temperamentnim prednašanjem pesnice »Moja mamica«. Mešani zbor je zapel pesmi »Zdravo«, »Zdraviljico« in Gregoričev »Najaz« v plavinski raj. Člani svetovnjanske dramske sekcije so se doslej pri izvedbi recitacijskih ločkov vedno »izkazali«. Omeniti treba še, da so bili odmor med posameznimi točkami predolgi. Spored se mora razvijati živahneje.

V Barkobiljah je bila prireditev v soboto, na kateri je odlično vela tov. Rozica Kozem. Tudi to pot se je izkazal radijski ženski duet Šuka-Okroglič. Pričakovanja mnogostevljenega občinstva nista prevarali tovarišici Vera Remčeva in Turkova z recitacijami. Zaplesala je tudi mala Babli.

Podobne prireditve so bile tudi v krožku »M. Kraljič«, »Vojka Smuca«, »Tomažič« in drugod. Za vse te in za

mnoge druge prireditve so dale pobude ženske in jih tudi organizirale. Glede skečev bi omenili, da ljudje sicer radi gledajo kratke, groteskne, drastične in komične prizore, vendar ti vedno ne učinkujejo, ker jim čisto manjka živahnosti in živih domislil igralcev. Zato ne smejo režiserji premehanično vežbati takih prizorov ali kot jim pravimo skečev.

Prosvetno društvo »Simon Jenko« s sedežem v krožku »M. Kraljič« v Domu pristaniških delavcev je v Do-2. marca proslavilo spomin pesnika Simona Jenka. Predavatelj je s tem, da je okolje in čas, v katerem je živel pesnik, njegovo osebnost in njegovo umetnost, razložil mnogostevilnemu poslušalstvu, zakaj si je to društvo izbralo prav tega moža iz naše slovenske in kulturne preteklosti za svoj simbol. V tem možu-pesniku s Sorčkega polja med Kranjem in Skofjo Loko

— je hotelo poudariti željo po vzpostavitvi jezikovno-narodnostne povezanosti našega prebivalstva s svojim kulturnim zaledjem in zavest o pomenu morja za slovenski narod, ki jo je še nekako romantično čutil Simon Jenko. Njegova ljubezen do lastnega rodu ga ni dovedla do sovraštva do drugih narodov. On ne krivi italijanske zemlje, ki je pokopala mnogo slovenskih sinov, za njihovo smrt, kajti tudi sama je pokopala mnogo lastnih sinov. Odgovor bodo dajali oni, ki so povzročili prelivanje krvi. Nato je zbor »Emil Adamič« zapel štiri pesmi na Jenkovo besedilo. Vesel večer je potekel zelo pristno in intimno.

V soboto popoldne je otvoril razstavo svojih slik v galeriji pri »Scorpius« naš tržaški rojak Avgust Cernigoj. Od zadnje razstave do te je ta slikar pridobil na neposrednosti izražanja. Prikaže nam objekt v svoji bištevni strukturi; tako da ta s toni barv, ki jih je pesnik prekrasil v sebi in mu dal tako svojstven, hričten ton, ustrezajoč pesnikovemu razpoloženju in razpoloženju okolice v času, ko

je slikal to, kar je videl, izpove v nas nam in umetniku ustrezajoče razpoloženje. Avgust Cernigoj je v svojem razvoju šel skozi najekstremnejše stanje umetnosti, vedno pa ga je gnalo močno navdušenje in vedno je položil v svoje umetniške proizvode svo toplino, ki jo je zmogla njegova umetniška osebnost. Zato se je znašel in njegovo navdušenje mu je dalo možnost stalne rasti, kar je dokazala tudi razstava. Nekatere slike so izredno

dobre, kot na pr. Repentabor in tiste, ki nam prikazujejo poglede na hiše na obali v mestu z morja.

Na koncu pa se eno osebno vest. Med raznimi nagradenci za dela umetniške vrednosti, katerim je podelil nagrado zvezno republiški komitet Jugoslavije za umetnost, je tudi naš rojak Vrabec Ubald, ki se udeležuje tu pri nas. Dobil je nagrado za svojo skladbo »Udar na udar«. Čestitam! J. K.

## „Primorske zdrahe“ na naših odrih

O Goldoniji, njegovih »Čožotskih barufah«, a njih predelavi dr. M. Rupla v »Primorske zdrahe« bodo bralci Ljudskega tednika lahko drugič brali zanimiv članek. Vendar bi radi ob tem poudarili: pomen in važnost, ki ga ima prikazovanje takega dela za naše občinstvo. Delovanju naše prve slovenske pomorske akademije, člankom, ki jih objavlja Ljudski tednik kot posebno rubriko, lahko z veseljem dodamo doprinos našega gledališča k pogleditvi naše pomorske zavesti. Res da komedija ni domače, originalno delo, res da se vsebinsko ne dvigne nad baročno slikanje preprostega življenja — toda to življenje je življenje ribičev, na odru so jedra »kašeta« z ribami, morje. Ko pada zastor, izgine na platnu poslikano morje, mi pa ostajamo pred resnično, nagubano in modro ravnino, pred molerim in prostranim elementom, ob katerem moramo, kakor pred zrcalom, najti svoj obraz. Morda bo kdo sodil, da so take besede ob veseloligri preveč slovesne; naj, nam se zdí, da moramo vsako priliko izkoristiti, da načnemo pogovor o morju. In prav je, da ga načnemo v veseljem ozračju »Primorskih zdrah« Ker življenje naših ribičev je bilo borba in kri, ker edino daljše delo, ki v našeni slovestvo govori o ribičih, Bevkova povest »Vihar«, je polna krvavih zdrah in smrti. Zato je prevajalec opravil nadse zaslužno delo, ko nam je ne samo ponasil, ampak presadil Goldonijevo komedijo na naš breg. Domače narečje, folkloristični vnosi, prekrstitve zemljepisnih imen — so nam igro tako približale, da se, šele na koncu, ko Pepka zakliče: »Zluzjo primorske pupe, Zluzjo Primorkela, dodobra zavemo, kako smo se razživeli v domačem ozračju!

Po premieri na Opčinah je sle-

dilo več repriz; pomadimo se ob predstavi pri Sv. Ivana, v dvorani prosvetnega društva Skamperle. Če naj primerjamo to predstavo s premiero, moramo z veseljem ugotoviti, da je v tej reprizi dobila igra neko zgoščenost, nek ritem, s katerim je brez dvojne veliko pridobila. Medtem ko je bil v premieri gotovo Sancin Lipe glavno gibalo vsega dogajanja, se mu je zdaj pridružil Lakešev adjunkt. Modest Sancin je s tem tu in tam malo manj poudaril svojega Lipeta, ne da bi svoj lik okrnil; Lukeš pa se je s tenkočutno spretnostjo vključil v svojega adjunkta, kateremu je pri srcu, da spelje vse do srednega zaključka! Tako je igro pridobila na razgibanosti in napetosti.

Kar se režeje Modesta Sancina a tiče, moramo reči, da je bila do potankosti skrbna, zvesta tekst, toda obenem iznajdljiva; posebno v reprizi se je mostrsko stopnjeval ritem, ki ga zahteva ta sedmi in deveti, zadnji prizor. Sicer pa se Sancin režiser in igralec združujeta nekje na odru, posod, kamor prikrvpa s svojim kletavim korakom, v svojo nepozabno masko ih kretnjo: ko miri razvnete ženske, kadar v zaključnem prizoru z komaj nakazanimi kretnjami, s starčevsko nestrpnostjo skuša prinoriniti ljubavnim dvojicam do zbratitve!

Nekaj o posameznih vlogah, in sicer po razporeditvi, ki jim jo je dal Goldoni: Justo Kostuta kot lastnik ribiške ladje je tip počasnega ter okornega ribiča, Valerija Silova kot Tona, Jožetova žena je bila v glavnem doživeti značaj. Penka Jožetova sestra, je dobila v Angeli Sanci inovi zelo zanimivo oblikovalko, posebno v trmi ter cimerovski snovjalavne novice je znala dati prikupen in učinkovit izraz, kot

najboljši v tem smislu je zadnji prizor. Jože Babič v vlogi Tineta je z zanimivo masko ustvaril lik mlajšega ribiča. Zal je za Goldonija ta vloga res samo nekako našila, ki ga uporabi zato, da so ljubavni pari popolni Babičev Tine je bil učinkovit prodavec v drugem prizoru, ne strinjamo pa se z njegovo igro v osmem prizoru, kjer pridrvi javit, da so se ženske steple. Tedaj skoraj pade, od onemoglosti. Zdi se nam, da tak tek ne more upehati tako mladoga ribiča; razumljivo je njegov padeč samo, ako gre tu za iskanje humorističnega učinka. Do tega pa ne privede občinstva, ker leto ne ve, zakaj gre; zato ostane njegova nastop brez pravega efekta.

Lipe Modesta Sancina je tak, da si ga ne moremo misliti boljšega, občinstvo mu kar med igro zaploska. Ob njem imamo tisti občutek ugodja brez pridržkov, ki nam ga dá do kraja dovršen lik. Prizor s pretepom, prizor, kjer je sam na odru in pred vrati, Ro čaka žene, zaključni prizor — so res nekake umetniške oaze, v katerih se lahko predamo estetskemu užitku. Ema Starčeva v vlogi Vane je uspela v nastopu z adjunktom, ko se dela gluho; drugače pa nas moti pri njej nek ponarejen zanos, neka iskana slikovitost, ki pušča vtis nepristnosti. Isto bi lahko rekli o Urški E. I. ze, Barbáčevi, deloma tudi o Terezki Tee Starčevi; priznati pa moramo, da nam Tea Starčeva s svojo naivno svežostjo in lahko smehostjo najbolj ugaja. Rad o Nakerst je svoje-ga Džovanina to pot krepkeje zagrabil; prizor, kjer sedi na vodnjaku, posebno pa zadnja slika sta bila učinkovito pristna. Stane Rastresen v vlogi starega ribiča Matevža je častljivo ribič.

Vloga Tomaža, čolnarja, katerega igra Belizar Sancin, je težka vloga; v premieri je bil nezadovoljiv, v reprizi, o kateri pisamo, precej boljši, ker odločno poudarja svojo navihanost. Vendar nam ni jasno, zakaj se ni posvetila večja pažnja njegovi maski, človek ima vtis, da ima pred seboj na odru natakarja in ne čolnarja! Jožko o Lukeš kot adjunkt je v reprizi izpilil svoje nastope, kakor smo omenili že uvodoma; moti nas pa, kot pri večini naših igralcev, nekaka vzhimana samozavest, ob kateri čutimo, da vigrapa za naš občinstvo, medtem ko bi morali živeti svoje življenje na odru! Josip Fišer kot sodniški sluga je bil zanimiv, arikatura, želelo bi si samo bolj lasne izgovorjave. Silvij Kobal kot prodajalec kosanja ter Ernest Zega kot služabnik se komaj za hip pomudita na odru.

Prva dva prizora sta bila bolj medla, nekako nesoglasje je bilo med igralci in občinstvom zaradi prehitre izgovorjave in podasnosti prijemov. Mlačnost je premagal šele Lipetov nastop; tedaj je postal ritem vse drugačen in občinstvo je ob koncu prizorov po dvukrat priklicalo igralce pred zastor! Posebno zvrženo je bilo dejanje v sedmi ter poslednji sliki, v kateri ma je režiser s spretno roko podal menjajoče se situacije, ki se premikajo pred nami s filmsko naglično.

Ob razmahu številnega ansambla, ob živih slikovitih kulisah, ki so delo scenografa inž. arh. E. Franca igra kar kliče po velikem odru, velikem gledališču! Ob polni dvorani, ob poskajočem in navdušenem občinstvu nas je grenila misel, da mora naše gledališče živeti sramotno vlogo »Pepelka« ter biti žrtev novega kulturnega kanibalstva. Pahor Boris





# Gospodarstvo

## SPOMLADANSKO CEPLJENJE

Marec in april sta najbolj ugodna za cepljenje sadnega drevja, sicer pa si moramo že v februarju narediti potrebnih cepčev, zato da bodo cepiči v času cepljenja nekoliko manj sočni kakor podlaga ali divjak, ker sicer se ahko zgodijo, da poženejo cepiči prej, preden so se prišli. Do uporabe hranimo cepiče v kleti, zakopane v prasek.

Načinov cepljenja je ... Najbolj razširjeni so tila: 1. spajanje ali cepljenje z naklado; 2. cepljenje na sedlo; 3. cepljenje v razkol; 4. cepljenje pod lubad in 5. cepljenje na oko.



CEPLJENJE Z NAKLADO

Spajanje uporabimo tedaj, če imata cepič in podlaga enako debelino. Torej pri zelo mladih drevesih, navadno v drevesnici. To cepljenje izvršimo pri tleh ali pa tudi v oni višini debla, kjer naj bi se razvila krona. Prerez bodi kakor mogoče dolg, 3 do 4 krat daljši nego je njegova širina; biti mora tudi zelo gladek in pri cepiču kakor pri podlagi enako velik in na nasprotni strani cepičevega popka. To storimo zaradi tega, ker je v bližini popka največ hrane v lesu. Cepič naj imajo tri dobro razvite popke. Tik nad zgornjim popkom prerežemo cepič tako, da ga posevno odrežemo na nasprotni strani popka. Ko smo napravili oba prereza, položimo cepič tako k podlagi, da bo prerez cepiča natančno kril prerez podlage. Končno povežemo cepljeno mesto z ličjem ali najbolje z elastiko in zamazemo, povežemo s cepilnim voskom. Tudi gornjo zarezo na cepiču zamazemo s cepilnim voskom.



CEPLJENJE NA SEDLU

Cepljenje na sedlo uporabimo tedaj, ko je podlaga nekoliko debelejša od cepiča. To cepljenje izvršimo takole: Na gladekem mestu prerežemo podlago s škarjami ali s fino zobčasto žagico. Prerez bodi nekoliko poševen in gladek. Zgladimo ga z ostro nabrušenim sadlarskim krivcem. Nato zarezemo cepič na sedlo. To zarezmo napravimo z ostro in dolgo ostro cepilnega noža. Pri tem postopamo takole: V bližini popka, in sicer za njim, napravimo nekoliko poševno v smeri proti vrhu cepiča zarezo, globoko 1/3 cepičeve debelosti. Nato napravimo še eno tako zarezo, toda mnogo bolj poševno. Ta zareza naj sega prav tako globoko in na steka s prvo zarezo skupaj. Zaradi teh dveh zarez odpadke kosček lesa od cepiča. Nato nastavimo cepilni nož v nastalo zarezo in prerežemo cepič zelo poševno. Tako nastane na cepiču sedlo odgovarjajoča zareza. Ko smo to storili, napravimo na podlagi, in sicer na strani, kjer je prerez najvišji, podogasto zarezo enake velikosti, kakor je ona na cepiču. Končno položimo cepič natančno na zarezo in povežemo cepljenje

na mesto z ličjem in namazemo, kakor v prvem primeru, s cepilnim voskom.



CEPLJENJE V RAZKOL

Cepljenje v razkol je pri nas najbolj udomačeno. Ta način cepljenja ima to slabo stran, da priradenemu drevesu veliko in obsežno rano. Da bi se ta rana čim prej zarastala, moramo cepiče tako obrniti, da stoji njihov spodnji popki oavznolet. Nastale odprte rane moramo prav skrbno namazati s cepilnim voskom.



CEPLJENJE POD LUB

Cepljenje pod lub je zelo priporočljiv način spomladanskega cepljenja. Rana, ki pri tem cepljenju nastane, je majhna. To cepljenje se tudi zelo rado prime, ali izvršiti ga moramo šele tedaj, ko se da lubad na lahkem ločiti od lesa. To cepljenje izvršimo takole: Prerežemo ali prežagamo deblo, ki ga želimo cepiti, tako kakor za cepljenje

v razkol. Nastalo rano zgladimo z možem. Nato prerežemo cepič in ga pripravimo tako kakor za cepljenje na sedlo. Ko to storimo, napravimo toliko zarez v lubad, kakor želimo vstaviti cepičev. Ko je to storjeno, privzdignemo lubad na podlagi tako, kakor pri cepljenju v oko. Končno vtaknemo med lub in les cepič tako, da se bo zareza dotikala lesa, hrbet pa lubja. Nazadnje povežemo cepljeno mesto z ličjem in ga namazemo s cepilnim voskom.



CEPLJENJE NA OKO

## KMETIJSKA ZADRUGA

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Trstu sporoča svojim članom in odjemalcem, da so dospeli trte cepljenke, katere naj čimprej dvignejo v skladišče ul. U. Foscolo št. 1.

Sadna drevesca so na poti in bodo najbrž dospela sredi tedna.

Gospodinja so vabljeni, da naročijo pravočasno valitna jajca in tudi piščeta.

Vsi člani zadruga so vabljeni, da dvignejo svojo člansko izkaznico v uradno zadrugo ul. U. Foscolo št. 1.

Kmetijsko nadzorništvo v ulici Ghega 6 bo v sredo 10. m. začelo razdeljevati seme lucerne (večne detelje). Vsi kmetovalci, ki so jo svojočasno naročili, lahko dvignejo pri omenjenem uradu nakazila za dodeljeno jim seme.

Cepljenje v oko. Zato vrsto cepljenja uporabljamo pap z jezic-kom lubada, ki ga vstavimo na les podlaga. Ta način cepljenja ahko izvršimo spomladi, kadar začne podlaga poganjati; imenujemo ga cepljenje v rastoče oko. Cepljenje v speče oko pa imenujemo tedaj, kadar cepimo v mesecu avgustu; popje požene v tem primeru šele prihodnjo podlad. Za sadno drevje je priporočljivo cepljenje v mesecu avgustu. Večice, iz katerih izrežemo popke, morajo biti iste starosti, zdrava in sočna, tako da lub z lahkoto odstopi od lesa. Ta način cepljenja zahteva hiter postopek. Izvršimo ga pa v drevesnici na 1 do 2 leti starih divjakih, kakih 10 do 12 cm nad površino zemlje. Neposredno nato, ali bolje še preden izločimo popke, napravimo na podlagi rez v obliki črke T. Navpična

rez naj bo še enkrat daljša od podolžne. S cepilnim nožem privzdignemo lub ob spoju podolžne in navpične rezi, z levo roko pa vložimo ščit s popkom. Ščit cepiča ostane pokrit z robovi navpičnega reza podlage, a popek molli ven. Nazadnje še povežemo cepljeno mesto z nalašč pripravljanim gumijastim trakcem.

Da bo cepljenje uspešno, ga moramo izvršiti pravočasno! Toda:

a) stalno moramo zemljo rahljati in pletiti;

b) nadzorovati vezi in jih obnavljati, če bi te popustile ali pa bile preveč stisnjene;

c) odstraniti po malem vse pogonike podlage, da ne bi njih rast šla na račun cepitev;

d) pri cepih na več cepičev ohranimo le tiste, ki so bujnejši!

dr. I. B.

## O brananju, osipanju in gnojenju pšenice

Brananje je eno najvažnejših opravil, ki ga moremo izvršiti takoj ob začetku pomladi na polju, kjer raste pšenica. Skorjo, ki je nastala zaradi zimskih nalivov, z brano razdrobimo, kar pospešuje razkroj gnojilnih snovi in s čimer olajšamo tudi dostop vode v zemljo.

Z brano tudi najlaže zamorimo razne škodljivce rastline. V tej dobi se njihove korenine niso še zarile globoko v zemljo, kakor pšenične, zato jih z brano prav lahko izruvamo.

Brananje ima tudi to ugodno posledico, da požene iz enega zrna več stebel. Z zobmi brane namreč ranimo ali prelomimo vršičke pšeničnega stebela, tako da je potem pšenica prisiljena pognati več drugih stebel.

Brananje pšenice pri nas ni preveč v navadi, čeprav ima ugodne posledice v veliki meri. Prav priporočljivo je brananje takrat, ako smo posejali med pšenico tudi detelo. Za take njive pa moramo rabiti bolj lahke brane, da nam ne spravijo deteljinega semena pregloboko v zemljo. Po brananju moramo pšenico nekoliko potlačiti s posebnim valjarjem, da tako pokrijemo z zemljo korenine okrog

pšeničnih korenin. Takšno valjanje je posebno primerno pri lahki, počeni zemlji.

Pšenico, ki jo sejemo v vrstah, moramo osipati s posebnimi stroji. Branamo, osipavamo ali valjamo takrat, ko se zemlja prične na vrhu sušiti. Istočasno s temi deli opravimo tudi navrhno gnojenje s tem, da raztrosimo nitrat.

Gnojilo moramo prav posebno take posevke, ki so trpeli med zimo; ker s tem jih poživimo, da se bodo bolhno razrastli. Pšenica, ki je trpela zaradi mraza ali nalivov, dobi z nitratom novega življenja. Množina nitrata, ki je potrebna za površino 1000 kv. m, znaša od 10 do 15 kg. Raztrosimo nitrat v treh obrokih, in sicer v presledkih 14 dni. Pripomniti pa moram, da bo čim bolj ugoden vpliv nitrata posebno na one posevke, ki smo jih jeseni dobro pognojili s fosfatnimi in uretnimi gnojili. Preden potrosimo nitrat, ga zdrobimo in pomešamo s finim peskom in kadmij, trosimo ga kadar ni vetra in kadar je pšenica suha, to je, kadar ni mokra ne od dežja ne od rose. Mokro pšenico bo nitrat ožgal.

Dr. I. B.

## OD SLADKORNE PESE DO

Sladkor je važna snov, saj je pomembna sestavina naše prehrane in ne uporabljamo ga samo za to, da z njim sladimo nekatera živila. Telesu je potreben prav tako kakor maščobe in beljakovine. Naše telo ga zelo lahko prebavlja.

Sladkor kakor tudi njemu podobne snovi so v soku mnogih rastlin, vendar ga nahajamo v precejšnji količini le v sladkorni pesi in sladkornem trsu. V teh dveh rastlinah je sladkorja 12-18 odst., toliko da ga lahko iz njih pridobivamo.

V Evropi uporabljamo sladkor, ki ga dobimo iz sladkorne pese ter ga imenujemo tudi pesni sladkor. Sladkorni trs raste namreč le v vročih tropskih krajih: Vzhodni Indiji, Srednji Ameriki, na otokih ob Zapadni Indiji, Braziliji, Javi in drugod, torej ni potrebno, da uvažava Evropa trsni, oziroma kolonialni sladkor iz daljnih dežel, ko ima dovolj surovin za njega izdelovanje sama na razpolago!

Zato si podrobneje oglejmo, kako pridobivajo sladkor iz sladkorne pese. Sladkorna pesa, ki je neka zvrst navadne pese, vsebuje različne množine sladkorja. Ni vsaka teh rastlin bogata na sladkorju. Dobra pesa vsebuje do 18 odst. sladkorja, lahko pa tudi samo 8 odst. Od kod taka velika razlika? Zelo važno je, v katerih krajih in na kakšni zemlji gojimo sladkorno peso. Ni vsaka zemlja primer-na za gojenje sladkorne pese. Tudi če imamo še tako ugodno zemljo, jo moramo vedno dobro gnojiti. Prostrani nasadi sladkorne pese so predvsem v ZSSR, Nemčiji, Češkoslovaški, Italiji, Jugoslaviji, Belgiji, Franciji. V teh državah je tudi zelo razvita sladkorna industrija.

Nekdaj so obirali peso z rokami, toda povsod so sedaj udomačeni ra-

biralni stroji, ki sami odrežejo liste, izrujejo peso in jo v grobem očistijo zemlji, ki se je drž.

Liste pese uporabljamo za krmiljenje živine in le iz zemeljskih delov te rastline pridobivamo sladkor.

Z njiv odpeljejo peso, od katere so odrezali liste, v tovarno sladkorja.

Peso je treba najprej očistiti nesnage. Nasujejo jo v približno 1 meter široke zidane jarke, v katerih jo operejo z močnim vodnim curkom. Ti jarki so nekoliko nagnjeni, tako da lahko potiska vodni tok peso v velika korita, da se v njih popolnoma očisti razne nesnage. Šele nato jo razrežejo v majhne, podolgovate kosce, ki jih imenujemo zrezke.

### Dobava sladkornega soka

Kako dobe iz zrezkov sladkorni sok? Nekoč so ga dobivali tako, da so

zrezke stiskali, dandanes pa izlužujejo sladkor, ki je v rastlini, z vodo, ki jo postopno ugrevajo na 80°C. Ta, tako imenovani difuzijski postopek, opravijo v dolgi vrsti med seboj sklenjenih pokončnih izluževalnih valjev, katerih vsobina znaša 10, pa tudi 50 hektolitrov. Sladkorni sok, ki ga dobimo z izluževanjem pese z vodo v prvem valju, je zelo redek, postaja pa vedno bolj gost, ko prehaja nadaljnje valje, ki so prav tako napolnjeni s sladkorno peso. Tako dobe v tem oddelku sladkorne tovarne tako imenovani difuzijski sok, ki vsebuje 10 do 12 odst. sladkorja, poleg tega so pa v soku še nekatere tuje primesi. Kot stranski proizvod izluževanja pa preostanejo pesni zrezki. Te stisnejo in osuše ter z njimi krmijo živino. Iz 100 kg sladkorne pese, ki vsebuje 17 odst. sladkorja, dobe

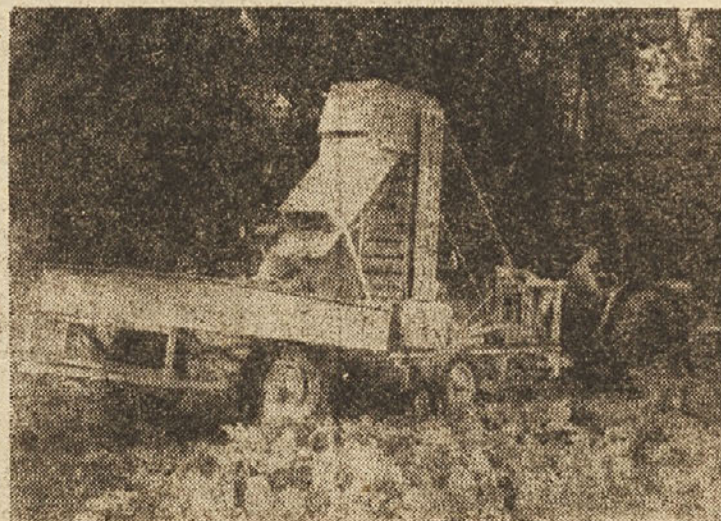
približno 120 kg difuzijskega soka in 7 kg osušenih zrezkov

### Čiščenje difuzijskega soka

Sok, ki ga dobe pri izluževanju sladkorne pese, ni čist; je moten in obarvan. Vsebuje beljakovine, kisline, barvila. Treba ga je očistiti. Sok pa očistijo tako, da ga najprej lahko naugrejejo in nato nasujejo vanj apno. Pri tem se vežejo z apnom razne tuje primesi, ki z apnom vred popadajo na dno čistilnega valja. Zatem uravajo v difuzijski sok, ki je ugret na 80 do 90°C plin, ogljikov dioksid, da izločijo apno, ki se je vezalo s sladkorjem. Zatem ta postopek ponovijo. Nadalje dodajajo kostno ogije ter dodajajo plin žveplov dioksid. To je ostrodišeč plin, ki nastaja pri gorenju žvepla. Pri opisanim čiščenju difuzijskega soka nastajajo izredno velike množine blata, ki ga odločijo od soka s filtriranjem v tako imenovanih filtrirnih stiskalnicah. V njih se sok dodobra prečisti ter izteka bister in čist. Ta očiščen sok je zelo redek in ga zato imenujemo redki sok. Vsebuje le malo sladkorja. V blatu, ki je preostalo v filtrirni napravi, so pa rudniške snovi, ki jih potrebujejo rastline; zato je ta odpadek zelo dobro umetno gnojilo. Iz 100 kg pese dobe 135 kg redkega soka in 8 kg ločilnega blata (blata).

### Zgoščevanje redkega soka ter kristaliziranje sladkorja

Redki sok moramo sedaj zgostiti. Vendar pa ni to tako enostaven posel kakor zgoščevanje kake solne raztopine. Vsem je znano, da lahko vodno raztopino katere koli rudniške snovi zgoščujemo tako, da jo kuhamo. Ko raztopina vre, voda izhlapeva, tekočina pa postaja vedno gostejša, dokler se ne posuši; voda iz-



STROI ZA NABIRANJE SLADKORNE PESE

# ALI JE RES HUDO ITI K ZOBOZDRAVNIKU ?

Če pridemo k zobozdravniku mislimo vedno na bolečine, ki nas čakajo, torej na bolečine pri izdiranju, pri plombiranju in pri drugih manipulacijah v ustih. Če pa gremo k drugim zdravnikom, se ne bojimo tako, čeprav gremo na večjo operacijo. Zakaj? Zato, ker so v preteklosti izdirali zobe padarji brez injekcije in s tem povzročali grozne bolečine, razen tega so pa še puščali korenine v čeljusti, zaradi česar so se bolečine nadaljevale.

Izdiranje nič ne boli, če injekcija dobro drži, če je pa korenina vneta, potem gre samo z narkozo pa tudi to brez bolečin. Ko je zob izprt, se včasih pojavljajo bolečine, pa ne vselej. Če se pojavijo, jih lahko ublažimo s praski proti bolečinam (veramon, aspirin, compral). Zakaj bi ne bilo bolečin, ko ostane vendar po izdiranju velika rana ne samo na koži in mesu, ampak tudi na kosti. Če se urečemo v prst, tudi boli, zakaj bi ne smelo doleteti, če si damo izdreti zob? Zar to vendar ni kriš noben zdravnik. Ljudje pravijo: trikrat ni je šel v usta in še ga ni izruval, zato me pa boli. Saj ni res, da boli zato, ampak res je, da se velikokrat zgodi, da po težkem izdiranju, kjer je bilo treba odstraniti velik del kosti, nič ne boli, ali pa le malo, zelo pa boli takrat, kadar je šel zob naenkrat ven. To je odvisno od tega, kakšen je organizem in konstitucija človeka.

Bolečine so lahko tam, kjer je bila velika infekcija korenine, torej tudi kosti, ali pa če so živi okoličice razdraženi. Ne gre pri izdiranju za to, da bo zob v enem hipu zunaj, ker to ni nobena umetnost, če se odtrga pol zoba, korenine pa pusti notri. Zob lahko porušimo, če so korenine zrite ali če jih je več, vendar to nič ne de; korenina pojde ven, ampak ne takoj, zato je potrebno več časa. Zgodi se, da traja težko izdiranje tudi do dve uri, kar se zgodi z dobro injekcijo in če ni vneta, brez bolečin, če pa boli, je treba počakati, da vnetje čez nekaj dni preneha in potem nadaljevati. Zato je jasno, da več razume tisti, ki izdere cel zob, četudi v eni uri, kakor tisti, ki zlomi zob v enem hipu in reče, da je vse zunaj. Bolje je

pošteno povedati resnico, da se je zob zlomil, pa ga potem izdreti, kakor pa dovoliti, da se pojavijo čez nekaj časa bolečine in gnajenje, in da drug zdravnik najde še eno korenino v d'lesnih, kar povzroča bolečine in stroške.

Se nekač, včasih slišimo, da je nekdo umrl, potem ko si je dal izdreti zob. Res je, da se to zgodi, vendar zelo redko. Znano je nekaj primerov v literaturi. Drugo vprašanje je, po čigavi krivdi se to zgodi. Vzrok je lahko infekcija, če izdiramo zob z zamazanimi neprekuhanimi kleščami. Na teh so bakterije, ki zastrupljajo kri in če je

dotični slabe konstitucije, umre. To se zgodi, če si izdiramo zob pri mažaču ali pa če nam ga izdru kdo doma. Izdirati smemo le s prekuhanimi, torej sterilnimi kleščami. Zastrupljenje tudi lahko nastane, če je bila že infekcija zoba tako huda, da ni več pomagalo niti izdiranje. Če je torej v tem primeru bolnik umrl in je bil zob izprt s prekuhanimi kleščami, je vzrok vselej samo huda infekcija in slab bolnikov organizem, ki ni mogel premagati infekcije. V tem primeru torej ne moremo obdolžiti zdravnika.

T.B.

## KUHINJA

**Nedelja:** Kurja juha, pire krompir, pečena piška, solata, zdobov narastek z malinovicem. **Večerja:** Ocvrta jajca solata, sir, salama, sadje.

**Ponedeljek:** Zelenjadna juha, zrezki z rižem, radič. **Večerja:** Guljaž, krompirjevi cmoki, solata.

**Torek:** Testenine s paradižnikovo omako, cvetača v solati, sadje. **Večerja:** Zdrob na goveji juhi, kislo zelje s klobaso, čokoladna krema.

**Sreda:** Vilvanec na juhi, kuhana govedina, dušen fižol, kompot. **Večerja:** Jetra s kruhovimi cmoki, cikorijska.

**Četrtek:** Mineštra iz riža in fižola, zrezki, zelena solata, kompot. **Večerja:** Polenta z mlekom, ocvrta jabolka.

**Petek:** Krompirjeva juha, rižot, solata, palačinke. **Večerja:** Ocvrte ribe, solata s trdo kuhanimi jajci.

**Sobota:** Jetrni cmoki na juhi, ciganski guljaž, krompirjevi rogljički, sadje. **Večerja:** Spinačni cmoki z maslom in sirom, jabolčni zavitek.

★

Včasih da neki jedi le kaka malenkost tisti zadnji priokus, tisto, zaradi česar pravimo, da je jed nekaj posebnega. Kdor dobro kuha, ni nujno, da je potraten, obratno, za dobro kuharico je značilno, da je štedljiva in skromna. Dobra gospodinja ne bo jedi nikdar dala preveč začimb, temveč bo

le s kako malenkostjo povzdignila značilni okus jedi.

Tu prinašamo nekaj preizkušenih nasvetov:

• V vsako kremo, v vsako močnato jed daj nekoliko soli. Sicer se zdi, da se sladkor in sol ne ujemata, toda poizkusi in ne bo ti žal.

• Nobena prava kuharica ne pogreva kave, toda če vliješ v kavo, ko jo segrevaš nekoliko mrzle vode, ne bo nihče opazil pregrehe.

• Morda jeste zelje radi, sovražite pa duh po njem, ki se širi po stanovanju, ko ga kuhamo. Da ga preženeš, kuhaj v loncu z zeljem kos kruhove skorje.

## NASVETI

Čiščenje steklenic in posod v katerih je bil petrolej

1. V prazne steklenice nalijemo nekoliko bencina, jih zamašimo in dobro pretresemo. To ponavljamo več dni vse dotlej, dokler se ni bencin pomešal z ostanki petroleja. Med tem časom lahko bencin tudi večkrat zamenjamo. Ko ni v steklenici več ostankov petroleja, izlijemo bencin, steklenico osušimo in jo splahnemo s čistim spirantom.

2. Sveže gašeno apno pomešamo z vodo in čistimo s njim posodo za petrolej. To apno mleko odstrani ostankov petroleja. Če hočemo biti še bolj natančni, ponavljamo umivanje k apnenim mlekom, ki smo mu dodali nekoliko klorovega apna.

3. Napolnimo posodo do polovice z žaganjem, dolijmo vode, tresimo temeljito dokler ni ta zmes vpila zadnjih ostankov petroleja.

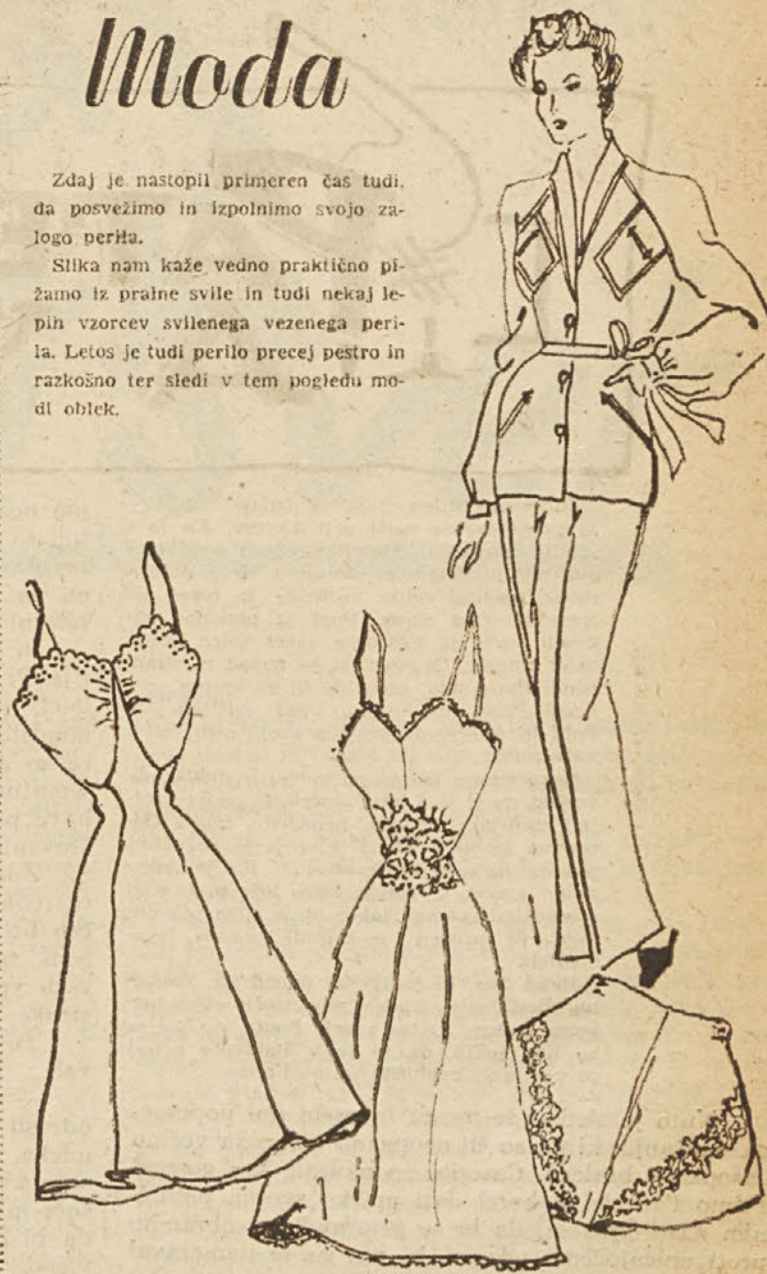
Priljubljenost stena za petrolej. Pred uporabo namočimo steno za petrolejke v kisa, tako da se ves prepoji z njim. Nato ga osušimo in vtaknemo v cevko v petrolejki. Po vsaki uporabi ga moramo očistiti in prirezati ter cevko očistiti saj. Za to naj nam služi časopisni papir; da prodremo v vse raze, ovijemo lasnico s platneno krpo.

Kako petrolej hranimo? Petrolej hranimo v dobro zaprtih posodah, ki nosijo dobro viden napis »Pozor vnetljivo!«, v hladnem prostoru. Nikdar ne smemo nalivati ali odlivati petroleja blizu ognja.

## Moda

Zdaj je nastopil primeren čas tudi, da posvečimo in izpolnimo svojo zalogo perila.

Slika nam kaže vedno praktično pizamo iz pralne svile in tudi nekaj lepih vzorcev svilenega vezanega perila. Letos je tudi perilo precej pestro in razkošno ter sledi v tem pogledu modni obleki.



## GORGONZOLA

Culi smo o njem in poznamo ga, če že ne drugače, pa vsaj iz izložb trgovin s sirom. Se precej razlikuje od drugih sirov, ker ima čudovite lise sivo zelenkaste barve. Te zelenkaste oblike so posebna sivo-zelenkasta plesen, ki je v tem siru kot njega bistveni sestavni del. To je plesen, podobna oni plesni, ki smo jo vajeni videti na plesnivih predmetih in zelo sorodna tisti, ki daje moderni, nad vse dragoceni penicilin.

Gorgonzola je mehak, polnomasten sir. Delajo ga iz celega kravjega mleka, in sicer je tu važno, da ga delajo vedno iz mleka dveh molž — večernega in jutranjega mleka.

Zvečer pomolžejo in takoj se toplo mleko sesirijo. Dajo mu toliko siriča, da se siriši v slabe pol ure. Sesirjeno mleko dobro premešajo, da gre iz njega vsa sirotka, nato pa ga dajo na platno, ki ga obesimo, da se sirotka odteče in ocedi. Ocedja se do jutranje molže, in sicer v prostoru, ki je poln plesni in se to sesirjeno mleko, ki je razprostrto po platnu, ponoči pokrije s kalmi plesni.

Jutranje mleko sesirijo, kot so večerno. Vzamejo nato primerne posode, visoke in široke okoli 30 cm, narejene iz obročev. Dajo vanje platno in nato nalagajo izmenoma plast toplega jutranjega sesirjenega mleka in plast večernega sesirjenega mleka, ki je pokrito s kalmi plesni; na dnu in na vrhu mora biti vedno toplo jutranje mleko. Vse sesirjeno mleko je sedaj polno kalmi plesni in primerno toplo in vlažno — kalmi se morejo v njem razvijati po mili volji.

Vsake tri ure obrnejo posodo, tako da je spodaj, kar je bilo zgoraj in obratno. To delajo tri do štiri dni, da je sir že videti nekako suh. Tudi platno, ki je okoli sira, odzamejo. Sedaj ko je sir enovit in se drži skupaj in tudi ni več zavil v platno, ga začno soliti. Solijo ga tako, da potresajo sol kake tri tedne vedno na zgornjo stran, vsakih 48 ur pa sir obrnejo. Za 100 kg sira so potrebni štiri kg soli. Ko je dobro slan, ga suše. Sušenje traja od treh tednov do enega meseca. Če ugotove med tem časom, da se v siru ni razvilo dovolj

plesni, potem naredi v sir luknje s kovinskimi ali lesenimi paličicami in vnašajo z njimi v sir nove plesni, ki v siru rastejo. Če pogledamo po izložbah prerezan gorgonzola, bomo skoraj v vsakem hlebu opazili plesni, ki so v siru v popolnoma ravnih črtah, to je od preluknjanja in pozneje vnesenih plesni.

Nato zori sir tri do šest mesecev v posebnih dokaj hladnih in vlažnih prostorih. Ko je dobro dozorel in se viežal, to je nekako po šestih mesecih, odkar so ga začeli delati, potem te kolače, ki tehtajo nekako sedem do deset kg, lepo zavijejo in prodajo.

Ime gorgonzola je dobil sir po naselju Gorgonzola poleg Milana, kjer so ta sir začeli izdelovati. Dandanes ga izdelujejo v mnogih krajih severne Italije, menda še največ v Novari.

Je to izrazit italijanski sir, ki je znan in cenjen tudi v inozemstvu in ga precej izvažajo, predvsem v Anglijo, Francijo, Združene države, Švedsko ni pred vojno tudi mnogo v Nemčijo.

Ta sir delajo lahko ob vsakem letnem času, vendar sta najprimernejši čas za to jesen in pomlad. Sto litrov mleka da nekako 12 kilogramov sira in kake štiri kilograme masla, ki ga poberejo iz preostale sirotke.

★ ★

Ali veste, kako polnimo steklenice z zelo ozkim vratom, za katero je vrat lijaka preširok. Vzamemo polovico jajčne lupine, katero smo v sredi preluknjali in tekočino bo tekla le po čisto drobnih kapljicah.

Nogavice bodo bolj trpežne, če jih še nove namočimo v tole tekočino: na kozarec vode vzamemo eno žlico kisa in dve kocki sladkorja. Nežete nogavice obesimo v senco, da se posuše.

Jabolčni zavitek se ne bo lomil in drobil, če vročega, ko smo ga vzeli iz peči, pokrijemo za četrt ure s papirjem ali prtičem. Skorja se omehča, tako da jo lahko lepo režemo.

## SLADKORJA

hlapi, izloči se pa raztopljena snov. Če bi tako postopali s sladkorno raztopino, bi postala ta rjava, ker se sladkor v vročini pretvarja.

Tudi v tovarnah sladkorja vkuhavajo sladkorni sok, vendar opravijo ta posel v zaprtih aparatih, iz katerih so izsesali večino zraka. Torej je v teh napravah razredčen zrak. Ker je v njih zmanjšan zračni pritisk, izhlapeva voda pri nižji temperaturi in sladkor zato ne razpada. Tako dobe gosti sok, ki vsebuje že 50 do 60 odst. sladkorja. Gosti sok nato precede in ga pri temperaturi 60°C vkuhavajo v pokončnih kotlih, izparjevalcih, v katerih je zrak izredno redek, 6-8 ur. Tedaj se sok tako zgosti, da se izločijo kristali sladkorja. Vendar se pa ne izloči ves sladkor.

To zmes sladkornih kristalčkov in sladkorne raztopine imenujemo sladkorjevina. Vsebuje 85 odst. sladkorja.

Kako ločimo sladkorne kristale od tekočine. Surovi sladkor.

Sladkorne kristale ločimo od tekočine s centrifugami. To so naprave, katerih notranji del se izredno hitro vrtil, pri čemer se odločijo težji kristali sladkorja od lažje sladkorne raztopine — sirupa. Tako dobe surovi sladkor (prvi sladkor), ki pa še ni popolnoma čist in ki vsebuje 95 do 97 odst. sladkorja. Sirup, katerega so s centrifugiranjem odločili od sladkorja, ponovno vkuhavajo, da se izkristalizira še preostala količina sladkorja. Toda kljub temu se ne izloči popolnoma ves sladkor. Tudi sedaj odločijo kristalizirani sladkor s centrifugiranjem od tekočine. Tako dobe drugi sladkor in sirup, ki je znan pod imenom melasa. V tej je še nekaj sladkorja, toda zelo težko ga je iz te dobiti. Postopek za dobavo slad-

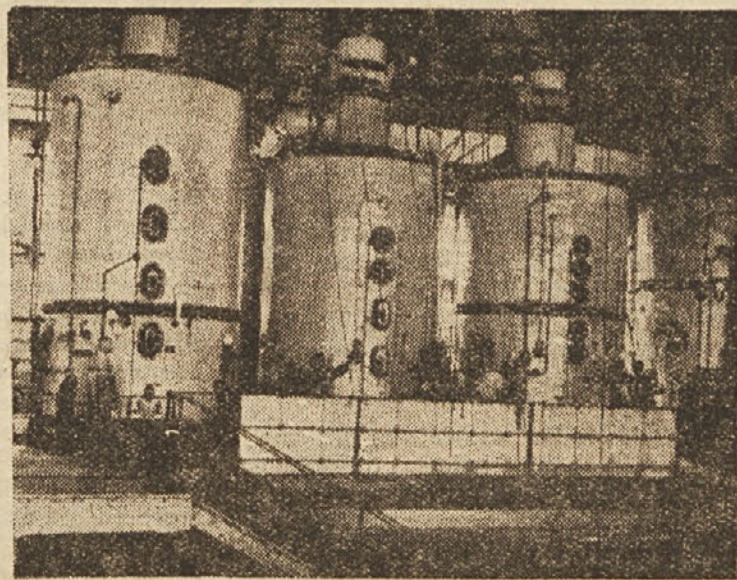
korja iz melase je preveč zannuden in tudi nepotreben, saj lahko zelo dobro uporabimo melaso v industriji. Melasa je važna predvsem zato, ker iz nje pridobivamo alkohol. Iz 100 kg sladkorne pese dobimo 13,7 kg surovega sladkorja in 3,2 kg melase.

Rafinirani sladkor

Surovi sladkor je užiten, vendar še ni popolnoma čist. Zato je potrebno, da ga rafinirajo.

Sladkor rafinirajo tako, da ga izprajo s čisto sladkorno raztopino, ali ga pa čistijo z raztapljanjem ter premešanjem z različnimi čistilnimi snovmi precede in na prej opisani način vkuhavajo.

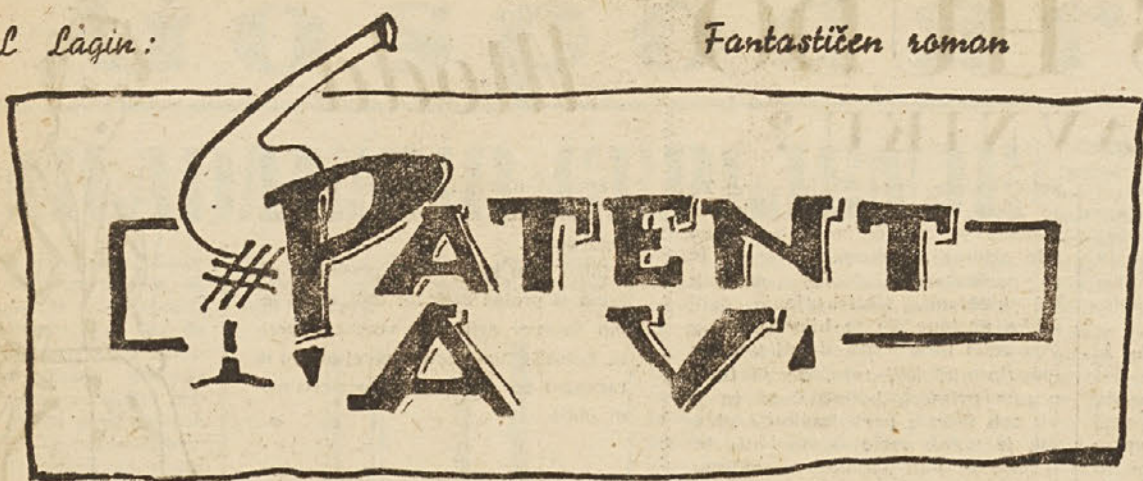
Tako dobe popolnoma čist sladkor, ki prihaja v različnih oblikah na trg.



VAKUMSKI APARAT ZA PRIDELOVANJE SLADKORJA

L. Lagin:

Fantastičen roman



Zdravnik Stifen Popf je iznašel zdravilo za pospeševanje rasti pritlikavcev. Ko je s svojim zdravilom uspel na dveh pritlikavcih, mu je Cfardeja, zastopnik družbe »Zarova«, ponujal velike vsote, če bi hotel pospeševati rast otrok. Popf je ponudbo odklonil, zato je Cfardeja začel ostro gonjo proti njemu. Organiziral je napad na Manhema Beroimeja, samo da bi za krivca proglasil Popfa in Anejra. Pred sodiščem sta Popf in Anejro dokazovala svojo nedolžnost, toda zaman.

Neka vdova, Gargo po imenu je dobila obvestilo, da ji je 4 letni sinček, ki so ga vzgajali v nekem zavodu, nenadoma umrl. Odpravila se je v zavod, kjer ji je ravnatelj pokazal na vrtu svež grob... Ko je odhajala z groba, je videla, kako teče proti njej z odprtimi rokami kakor otrok njen pokojni mož. Se preden je kriknil »mama«, je omedlela.

Buko Sus, ki je izvršil napad na Manhema Beroimeja, izpove svoj zločin. Več mesecev potem, ko so zaprli Popfa in Anejra so listi javili, da se je v Bakbuku pričel proces proti bakbuškima morilcema.

Nato je sledilo še mesec in osem dni popolnega molčanja, ki pa so šli neopazno mimo za večino časopisnih bralcev. Časopisi so molčali, ker gospod Primo Padrele ni hotel dati priliko svojim političnim nasprotnikom, da bi se pripravili na obrambo proti uničujočemu udarcu, ki jim ga je nameraval zadati. Vse je bilo natanko izračunano: zadnje dni februarja bo razglašena razsodba proti »bakbuškima morilcema«, že tistega dne bodo telegrafске agencije prenašale razsodbo s primernimi komentarji po vsej deželi; naslednjega dne bo ogromna večina časopisov izšla z vznemirljivimi napisi, kakor: »Izderimo strupeno želo sovražnikom civilizacije in reda!« »Vrag se je potuhnil v naši hiši!«, »Ne dajmo dvigniti glave rdeči nevarnosti!« in še takega več. Stranke ljudske fronte se po tem napadu ne bodo mogle opomoči. Šestega marca pa so volitve!

Petindvajsetega februarja po opoldanskem odmoru je bila zaključna razprava proti »bakbuškima morilcema«. Najprej sta imela zadnjo besedo obrambe obtoženca.

Prvi je dobil besedo doktor Stifen Popf. Bil je shujšanega in rumenega obraza in upadlih oči. Na sebi je imel obnošeno sivo obleko, v kateri so ga skoraj pred pol leta privedli na policijo. Kaznjeniški kroj je bil po zakonu predpisan šele po obsodbi.

Vstal je v svoji visoki železni kletki. Odklaščal se je, se nasmehnil Bereniki, ki je bila v dvorani, kakor tudi vdovi Gargo in zakoncema Bambolijevima ter začel:

— Gospodje sodniki! Gospodje porotniki!

Ker mi je dana prilika, bom govoril, a ne za to, da bi se opravičeval. Nimam se za kaj opravičevati. Ničesar nisem zakrivil in to ponavljam s čisto vestjo. Ne bom ponavljal izvajanj svojega branilca, ki po mojem mnenju ni pustil kamna na kamnu od vseh tako imenovanih dokazov krivde, na podlagi katerih dolže mene in gospoda Anejra najtežjega zločina. Tu bi lahko končal, so pa še neke okoliščine, ki jih hočem omeniti.

Med procesom so me zastopniki obtožnice večkrat vprašali, v kakšnem odnosu sem do komunistov, do razredne borbe, do obstoječega reda in celo do Sovjetske zveze.

Pošteno sem odgovoril na ta vprašanja. Nisem mogel priznati, da sem naklonjen komunističnim idealom, če jim pa nisem bil naklonjen. Nisem se mogel obdolžiti, da sem nasprotnik obstoječega reda, če pa nisem bil njegov nasprotnik.

Tako sem s čisto vestjo odgovarjal v začetku procesa. Toda od takrat je minilo več ko mesec dni, življenje v samici pa mi je nudilo dovolj časa za razmišljanje. In zdaj mislim, da je moja dolžnost izjaviti, da se je moje prepričanje v neki meri nesporno izpremenilo... —

Še nikoli ves čas procesa ni bila v sodnijski dvorani tako napeta tišina.

Sanho Anejro je gledal Popfa z začudenjem, ko da ga je prvič videl.

— ...Izpremenilo, — je ponovil doktor Popf s takšnim obrazom, kakor da se je sam začudil svo-

jim besedam. — Ni treba, da bi to prikrival. Še v šoli so me učili, da v Aržanteji nikomur ne sodijo zavoljo prepričanja. Sodijo samo za zločine. Zločina pa n'sva storila ne jaz ne moj tovariš po tej železni kletki.

In zdaj, o mojih odnosih do komunistične partije. Prvi in edini činitelj te partije, ki sem nanj nalletel, je bil in je gospod Sanho Anejro. Drugih komunistov razen gospoda Anejra ne poznam. Toda če so drugi komunisti samo nekoliko podobni mojemu novemu prijatelju, tedaj moram imeti do njihove partije globoke simpatije in brezmejno spoštovanje.

Zdaj o mojem odnosu do obstoječega reda in razredne borbe. Mnogo sem o tem razmišljal v nočeh brez spanja v svoji močno razsvetljeni sobi. Sem zdravnik in znanstvenik in se lahko lotim vseh vprašanj, ki me vznemirjajo s stališča moje stroke, ki mi je najbližja.

Tu je Stifen Popf naredil odmor, nato nadaljeval:

— Poznam nešteto primerov, ko so otroci in odrasli bolniki hirali in umirali za pomanjkanjem mleka, masti, mesa in sadja, medtem ko so na tisoče cistern mleka izlivali v reko, uničevali na tisoče in tisoče ton mesa, na milijone zabojev sadja, da bi obdržali visoke cene. To je skrajno nepravično.

Tu so mi prepovedali govoriti o bistvu mojega izuma, prepovedali govoriti ovirah, ki so se nepričakovano pojavile, ko sem delal poskuse za uresničitev izuma. Vzlic temu bom govoril: hotel sem, da bi potrebni imeli mesa, mleka, masti, usnja, volne po nizki ceni. Namesto da bi mi bili hvaležni za mojo iskreno željo, pomagati revnemu ljudstvu, so me obdolžili, da sem zvezan s satanom. Jaz sem takole sodil: v naši deželi je svoboda — vsakdo lahko piše v časopise to, kar se mu zdi potrebno. Ko sem se pa v nedeljo tretjega septembra obrnil na urednika časopisa in mu predložil članek v obrambo »Berenikinega leka«, me je zavrnil s prav smešnimi utemeljitvami. Urednik, ki neprestano lovi naročila za svojo tiskarno, mi ni hotel niti natisniti oglasa za denar prav tako z utemeljitvami, ki ne vzdržijo najmanjše kritike. To nenavadno kršitev svobode in tiska sem primerjal z nekaterimi dogodki prejšnjih dveh dni in začel sem doumevati, da je med njimi in tem, kar se je zgodilo v nedeljo tretjega septembra, neka zveza. Predstavniki tvrde, ki se je zaman trudil, kupiti od mene moj izum, je vsekakor vse ukrenil, da bi...

Tedajci je Dan Pappula proti svoji navadi sunkoma skočil s svoje klopi in se obrnil k sodniku:

— Vaše blagorodje! Obtoženec ne govori o stvari!

Sodnik je pokimal z glavo:

— Obtoženec! Ne smete se oddaljiti od vprašanj, ki so bila predmet sodne obravnave!

— ...da bi mi z vsemi sredstvi preprečil uporabiti moj izum v praksi. Strašno mi je, če se le spomnim njegovega peklenskega predloga o uporabi leka...

— Obtoženec! Drugič vas opominjam, da se ne oddaljate od stvari, — ga je zopet ustavil sodnik. — V tretje vam bom moral odvzeti besedo.

— ...Samo še nekaj minut. Te dni sem zvedel, da je zapatentiral preparat, ki se prav nič ne razlikuje od mojega, neki Alfred Vanderhunt dva tedna po uničenju mojega laboratorija, ko so mi bili ukradeni moji zapiski. Kako se je moglo to zgoditi? Očitno se poraja sum, da sem bil aretiran zavoljo tako nesmiselne obtožbe, ker...

— Obtoženec! Odvzamem vam besedo. Sedite! Obtoženi Sanho Anejro, preden se porotniki umaknejo na posvetovanje, imate priliko povedati še svoj zagovor.

Anejro je začel s tihim, a razločnim glasom:

— Pravkar niste pustili mojemu tovarišu na zatožni klopi, da bi končal svoj zagovor. Ponosen sem na to, da sedim na njej ob enem s takšnim znamenitim človekom. Morda porečete, da so to brezpomembne fraze, ki nič ne stanejo, vljudnostni izrazi med dvema kandidatom za električni stol. Pa

ni tako. Mislim in sem prepričan, da bi moja domovina morala biti in tudi bo ponosna na takega človeka, kakršen je Stifen Popf. Takšni znanstveniki, kakršen je doktor Popf, se rodijo zato, da postanejo dobrotniki človeštva. Poznam deželo, kjer take ljudi po zasluženju spoštujejo in skrbijo zanje, kjer ne uničujejo njihovih laboratorijev, marveč jih razširjajo, kjer njihovih izumov ne kradejo za temne namene, marveč jih presade v življenje, a ne v interesu kapitalističnih dobičkov, ampak v srečo in blagor ljudstva.

Zdaj pa na kratko o tem, česar me dolži to sodišče. Dolžijo me, da sem iz maščevanja sodeloval pri umoru Manhema Beroimeja, zato, ker me je njegov oče vtaknil v ječo zavoljo organizacije stavke v klavnici. Srečen sem in v čast si štejem, da sem član komunistične partije. Komunistična partija pa odločno obsoja in prepoveduje taka dejanja, ki so v škodo delavskemu razredu. Gospod Pappula je med mnogimi zasliševanji pokazal, da so mu dobro znana nekatera načela in programatične smerice moje partije. Kakor morda nihče drug v tej dvorani, ve, da je tako, kakor sem rekel. Čemu je govoril to, česar sam ne verjame? Zato ker si prizadeva, da bi pokazal obtoženca, posebno pa vse komuniste kot člane nevarne tolpe, ki ograža kulturo, življenje in blagostanje vse dežele, da bi na večer pred volitvami prestrašil volivce z ognjem in žveplom rdeče nevarnosti.

Ali niso vsi dohodi v sodno poslopje od prvega dne procesa zastraženi s tem namenom z vojaštvom in policijo? S tem namenom preiskujejo občinstvo s smešnim izgovorom, da iščejo orožje. S tem namenom naju v tej deželi, ki je prepolna avtomobilov, štirikat dnevno že pet tednov vodijo po mestnih ulicah iz ječe na sodnijo in nazaj peš z uklenjenimi rokami in v gostem policijskem obroču. »Bakbuška morilca!«

Kdor ni bil navzoč pri tem procesu, bo težko verjel, da moreta tako izkušeni sodnik in prav tako izkušeni tožilec resno upoštevati takšne izjave priča, na katere se je opiral gospod Pappula.

Izjave mojih prič zastopnik obtožbe odklanja z razlogom, češ da so bile nekatere od teh soudeležene pri stavki, ali da so, strah in groza! — glasovale za komunistične kandidate. Pač pa nam zastopnik obtožbe predstavlja kot vzor državljanske zavednosti take osebe, kakršen je Buko Sus, ki je stal že nekajkrat pred sodnikom zavoljo temnih kriminalnih zadev in se mu zdaj dobro godi, a ni znano, od kod ima sredstva. Za vzor poštenjaka in pravičnika se nam predstavlja provokator in plačani ovaduh Nerens, stavkokaz in hišni prisklednik Sorr.

Sleherni deček — skavt bi lahko seštel korake in dognal, da sem bil v trenutku, ko se je izvršil napad na Beroimeja, v hiši, ki je od kraja zločina oddaljena kake štiri kilometre. Toda taki preprosti računi ne pomenijo nič za gospoda Pappula, zakaj on ima svoje račune.

Obtoženca morata biti obsojena za vsako ceno, ker tako zahtevajo interesi razrednega pravosodja. Bližajo se volitve in smrtna obsodba mora prestrašiti volivce. Zato so si izmislili ves ta ogenj in žveplo, anarhijo in nesmiselne umore, ki da bi zavladali v deželi, ako bi zmagala ljudska fronta. Smrtna obsodba naj pomaga tlačiteljem proti tlačeni! To dobro vesta i tožilec i sodnik. Jaz pa hočem, da bi to vsi vedeli!

V dvorani so bili tudi taki ljudje, ki bi bili radi pokazali svojo naklonjenost obtožencema. Na govor Sanha Anejra so odgovorili s ploskanjem. Sodnik je ukazal, naj takoj izpraznijo dvorano.

Ob devetih zvečer so porotniki po poldrugournem posvetovanju zopet stopili v sejno dvorano bakbuškega sodišča.

— Ali ste prišli do soglasnega sklepa? — se je obrnil tajnik k starešini porotnikov.

— Da, gospod, — je odgovoril starešina, visok stavec s potnim roznatim obrazom. — Prišli smo do sklepa.

— Ste prišli do sklepa, da sta Stifen Popf in Sanho Anejro kriva umora?


— Da, — je odgovoril starešina. — Kriva sta umora.

— Porotniki so priznali, da sta obtoženca kriva umora! — je naglo zavpil v dvorano mršavi a zelo urni sodni izvrševalec. — Sodišče bo zdaj razglasilo kazen!

Tajnik je podal sodniku črn štiriogelni svileni klobuk. Sodnik se je z njim pokrival v znak žalosti in pomilovanja do njih, ki jih mora zdaj po težki službeni dolžnosti obsoditi na smrt.

Gospod Pappula je bil sicer razburjen, vendar pa je gledal sodnika s svojim običajnim mirnim nasmeškom. Bil je vesel, da se je končal ta prekleti proces. Ni mislil na usodo obtožencv, marveč na svoje bližnje napredovanje v službi.

Sodnik si je popravil klobuk na glavi, se odkašljal in se obrnil k obtožencema, ki sta stala za debelimi palicami železne kletke:



# Najljepši svet

4

»Rjavko, gospod oče?«

Takoj nato je hlapec odvezal rjavko, jo osedlal in s tleskom jezika pognal skozi vrata.

Mirno pketanje počasnih korakov se je izgubilo ko veter, Ana je stekla za hlapcem in oba sta previdno iztegnila glave skozi vrata ter opazovala, kako se je za vasjo korak izpremenil v drnec, naposled v dir in odnesel mlinarja za obzorje.

»Bog z nami in hudoba proč« se je pokrižala Ana, ki se ji je naredila omotica v glavi od neznanih strašnih reči.

Hudi dnevi in še hujše noči so se vrstili v mlinu. Mlin je preživljal vek za vekom, dan za dnem pasivno življenje reči.

Molče zgovoren je sprejemal na ploskvah zidov sence ljudi in živali, ropotal z mehanizmom koles in strojev, ves vztrepaval od neprestanega tresenja, ki se je širilo celo v zrak, da se je razlikoval od drugih poslopij. Ljudem, ki so prišli od zunaj, je bilo tu veselo. Videli so, kako se tu vse neprestano giblje, i voda v strugi i vrata, ki so skozi nje prihajali in odhajali mlevci in služinčad, ki je tekala sem in tja, i perutnina, ki je bilo zanjo vedno nasuto na mlinskem dvorišču. Domači pa so mlin čutili nekoliko kot ječo.

V vrt si prišel skozi gumno ali zidna vrataca. Zid je bil okrušen, zelen od starosti, a mogočna sadna drevesa so polagala nanj svoje debele veje. Visoka trava se je ovijala drevesnih štorov, v vlažnih kotih je trobelika slikovito razprostirala resaste liste, ob vodi so rastle med trsjem vijolice v senci repinca. Ive in vrbe so namakale kite voljnih srebrnih las v biserni vodi, trepetlike so zmrljivo drhtele kakor dekleta po kopanju.

Trava je visoko zrastle; v času, ko so cvetele cepljene jablane, ni nihče hodil v sadovnjak. Zlati dež predpoldanskega sonca je lil na drevje in na travo sam sebe razvemaajoč, a čim bliže je bilo poldnevu, tem bolj je bil podoben plamenom, pojočim s ptičjim žgolenjem in z brenčanjem žuželk. Razkošje rasti in slavospev cvetja sta visela v zraku, tišina in samota ju je spojila v ljubeznivo ubranost, ki je bila nekoliko pritajena in prozorna kot prostor v kristalni obli.

V tej tišini, ko so reči in rastline živele samo sebi, je bil človeški korak sovražen zvok.

Vrataca so zavreščala s kratkim škripanjem. Črnolaso dekletce je presenečeno obstalo v razevetni travi. Mlinarica je vstopila za njo z naročajem belega perila; na kupu platna je stala košarica s klobčiči sukanca in z naočniki.

Začela je šivati. In je bilo tiho.

Dekletce se je zatopilo s svojimi rjavimi, okroglimi srnjimi očmi v sijočo zmes modrine, cvetne beline in zelenja. Barvne lise so migljale in plesale v milijonih bleščočih se ploščicah in polnile otroško notranjost s tiho godbo. Znašla se je v docela ne navadnem okolju; tu ni bilo znanega predmeta, ki bi ji utegnil biti merilo za vse, kar je videla. Imeli so jo v kuhinji, le malokdaj je smela na dvorišče, kjer je bila neprestana nevarnost konjskih kopit in vozniških koles. Vendar pa je poznala življenje na dvorišču, ne pozimi ne poleti ni zapustila svojega mesta v okenski vdolbini za belo mrežo, katere palice so bile zavite v sredini v venček. Poznala je pse, ki so lajali in nategovali verige, poznala perutnino, ki je bila neprestano zaposlena s pobiranjem živeža, poznala je mačko s hinavskimi, rumenimi očmi in dodobra je poznala smehljajoče se obraze ljudi, ki so ji vedno ljubeznivo kimali proti oknu.

Zdaj pa se je odprl pred njo vrt. Glej nezna-

no skrivnost: jeli naklonjena? sovražna? kdo ve! Dekletce je stalo, a vrt je šepetal. Njeni čuti so sprejemali nove pojme: širino obzorja, višino

neba, neskončnost ozračja. Videla se je v goščavju svilene trave, ki ji je segala do ročic, do vratu, nad glavo; videla je krošnje cepljenih dreves, spletene v bel strop, a nad cvetnim stropom je videla drugega, modrega, gibljivega in nepreglednega. Slišala je pesmi, zlivajoče se z neskončnostjo, razširjajoče se v daljo in širino, izpreminjajoče se v drobni prah zvokov; to je drugače zvenelo kakor materin glas v sobi, ki je bil utesnjen, strog in trd tudi v dobrikanju. Čutila je sladki vonj, ki je krožil okrog nje, ki jo je včasih pobožal kakor dobrikanje mačke. Ustnice so se ji odprle v srečnem in zaupnem nasmehu: Čista, bela polt je rdela kakor kozarec iz mlečnega stekla, napolnjen z rdečim vinom. Ni se ozrla na mater, dvignila je ročice, stekla po travi in tekla daleč med drevje. Spet je postala. Nekaj časa je strmela predse nato pa doumela.

Dolgo je gledala kvišku, obračala glavo, nato vzdihnila in se nagnila k cveticam. S polnimi prsti je trgala travo nenasično, grabežljivo; z razkošjem jih je mečkala v pesteh in jih metala od sebe ter prodirala dalje in dalje. Ko se je utrudila, je izbirala same cvete, trgajoč glavice s stebel. Vzela jih je v naročje in jih izgubila, ko je pozabila nanje spričo novih. Potem so jo vabili samo nekateri, ki so se odlikovali po velikosti ali barvi. Zlasti jo je mikal rumen, s čmrljem obtežen cvet. Tekla je k njemu pohlepno kakor mlada grabežljiva zver, ki se igra in grabi hkrati.

Toda ni utrgala cvetke, ker je otrpnila od nenadnega strahu.

Obstala je pri glavi svojega očeta. Ležal je pod drevesom in spal.

Spoteno rjavko je izročil hlapcu, da jo izprehodi in dene v hlev, sam pa se je splazil v vrt, ne da bi ga kdo videl, da bi tu prespal utrujenost od ježe in duševno skrušenost zavoljo izgube pri igri.

Dihal je hropeč. Glava se mu je zvrnila vznak, usta so bila na pol odprta, da so bila videti kakor črna lisa pod brki. Delci kalne beločnice so mrtvaško odbijali božanje sonca.

Otrpnila je nad njim. Tesnoba ji je stisnila grlo; žalost ji je zaključevala v malih prsih, lovila je sapo in začela kričati na vse grlo. Ali neznan sila jo je držala na mestu. Ni utekla in kričala je očetu naravnost nad glavo.

Mlinarica je tu in tam vstala in pazila nanjo. Samo enega se je bala: da ne bi dekletce zašlo k vodi. Ni vedela, da je mlinar tu.

Otrokov krik jo je pognal s stola ko vzmet; z naročja ji je zdrknilo belo platno, pa tudi košek in svinčeni petelinček za vdevanje nitke v iglo. Stekla je k otroku.

Mlinarjeva zenica je splavala do beločnice, ali trepalnice so se takoj spet zaprle; svetloba je moža skelela. Vzklonil se je in blebetal:

»Kaj je? Kaj se je zgodilo?«

Dekletce pa je še huje kričalo in se ni premaknilo z mesta.

»Kaj hočeš?« se jo zadril na otroka.

Vstal je in se dotaknil njene ročice.

Otrok je bil ko blazen in njegovo kričanje je neznosno budilo omamljene čute. Ne da bi se zmešnil za kričanje, je vzela upirajočega se otroka v naročje, sovražno pogledal mlinarico, ki se je bližala, in se napotil k vratcem. Ne z besedo ni odgovoril na njeno pojasnila in opravičevanja. Ko je prišel do zidu, je porinil otroka za vrata. A ker je vedel, da mu je mlinarica za petami, je zaloputnil vrata, s tleskom zaprl zaklopko in se vrnil na mesto, ki ga je bil zapustil.

Iz raja izgnano dekletce se je dušilo v solzah, krč prve jeze je zvijal njeno telesce. Temni občutek utrpele krivice se je mešal z nasilnim ponižanjem v bolešt, iz katere jo je rešilo šele materino

naročje.

Od tistega časa se nista imela rada, Lenka za oče; takrat je prišlo na dan, kar sta oba podzavestno čutila; oče od njenega rojstva, otrok od prvih čustvenih zaznav.

Mlinar ni imel rad Lenke, ker se je rodila nepoklicana. A tudi do drugih otrok ni imel toplega očetovskega nagnjenja.

Bali so se ga bolj kakor posli. Pred njim so hodili po prstih, glasno govorjenje jim je zamiralo na ustih, ko so ga srečali. Deklice so skrivale svoje vesele ure pred njim, ko da so jih zastrle s predpasnikom, a dečka sta v tistem sporazumu molče in natančno izpolnjevala njegove ukaze, ne da bi pričarovala pohvalo niti priznanje. Ko je gospod oče kaj delal, je bil to obred. Zato je bilo v sobi tiho kakor vselej kadar je mlinar obdeval. Napredujoča jetika, ki ji je dolgo kljuboval, se ga je le polastila, ker je bila pač bolezen njegovega poklica. Postal je nedotakljiv za somiznike. Najprej je odpodil posle, potem otroke, a naposled tudi ženo. Mlinarica mu je pripravljala posebna jedila, boljša, vendar pa jih je jedel nejevoljno in brez teka ter našel na njih mnogo napak.

Izpod gostih obrvi so švigali ostrji pogledi, ki so strogo nadzirali delo zunaj in v peči.

Začelo se je običajno opoldansko zasliševanje.

»Kam je šla dekla?«

»Dovolila sem ji, da je šla domov; sestra se moži.«

»Si ji pregledala torbo?«

»Kaj bi mogla imeti notri, ničesar ne more vzeti.«

»Preveč zaupaš ljudem. Nobenemu ne gre vera, vsakdo je tat, vsakdo gleda, kako bi te okradel.«

Mlinarica je molčala. Ni bil zadovoljen s tako medlim soglasjem in razdraženo je vprašal:

»Kje je Marija? Videl sem, da je prišla iz šole nekam prekmalu.«

»Konec šolskega leta je. Prinesla je odpustno spričevalo.«

»Dovolj je, prav je tako...! O božiču bo nadomestila deklo. Poklič ji jo.«

Prišle so vse tri.

Lenka je pritekla skakljaje, ziezla na peč in tam sedla. Na komolce oprta je zarila ročice v bra-

do in opazovala, kaj bo. Ana, večja in močnejša od Marije, je nesla s materjo velike posode s krmivom; Marija je boječe obstala na pragu.

»Kaj ukazujete, očka?«

Prodiral jo je z nezaupnim pogledom.

»Kaj je to, da si še vedno v praznični obleki?«

»Šla je, da se pokaže s knjigo, je mirila mlinarica nastajajočo jezo.

»S kakšno knjigo?«

»Nagrada sem prejela«, je šepetala deklica s pobledelemi ustnicami.

»Pokaži knjigo.«

Ihtenje je izpreletelo tanko Marijino telesce, toda ni si upala niti glasno vzdihnuti.

Po prstih je šla do svojega koticika, zbrala v naročje knjige in zvezke in jih strastno pritisnila na ozke prsi. Z obotavljanjem je polagala kos za kosom na mizo; samo s knjigo, ki jo je prejela za nagrado, je bilo, ko da jo je pozabila odložiti.

Modre žilice na sencih so se nabrekle s splešeno krvjo; rdečica in bledica sta se menjavala na njenem obrazu. Neprestano je gledala očetove roke. Naglo je razdelil knjige in zvezke.

»Te spravim za Ano; drugo sežgi. V moji hiši ne sme nihče trčati časa s tem, da bi zijala prodajal. Veliko si zamudila. Zdaj pa brž na delo!« je rekel. Z opotekajočimi se koraki je šel k peči in zažgal zvezke.

# Film

## Chaplinov „Veliki diktator“

Charlie Chaplin je danes eden največjih sodobnih svetovnih režiserjev in stoji v prvih vrstah med tistimi ameriškim kulturnimi delavci, ki se bore proti reakciji in imperialističnim silam svoje dežele.

Nek Chaplinov kritik je napisal: »Ze mnogo let je Chaplin tisti, proti kateremu so se dvignili licemerji, vsi Tartuffi, vsi nesposobni ljudje Amerike. Ameriški reacionarji zares mrzijo Chaplina. Obtožujejo ga, da ni postal Amerikanec, čeprav živi že trideset let v Ameriki. Menda razumejo, da Chaplin svojega talenta in svoje časti ne prodajati za dolarje; je eden tistih filmskih delavcev, ki se niso hoteli prodati Wall Streetu.

Junija 1943. je John Rankin zahteval, da Chaplina izženejo iz ZDA, ker je baje njegovo delovanje »škodljivo za obstoječi ameriški red.« Če ga izženemo iz Amerike, je dejal, ene bo več užival ameriškega pokroviteljstva in njegovih odvratnih filmov ne bodo več prikazovali ameriški mladinci. Chaplin je na to kratko odgovoril: »To je znana fašistična metoda, naperjena proti svobodi govora in proti svobodnemu izražanju misli o filmu.«

Gonja proti Chaplinu in proti drugim ameriškim filmskim delavcem je vzemirila demo, kratke množice Amerike. Julija 1947. so priredili v New Yorku protestni shod, na katerem je sodelovalo 3500 javnih delavcev, književnikov in umetnikov. Najuglednejši ameriški umetniki, pisatelji, dramaturgi, režiserji, scenaristi in igralci, so ostro obsojali »komunistično za raziskavanje protiameriške dejavnosti«, ki skuša uresničiti v umetnosti protidemokratsko smer.

Charlie Chaplina smo imeli priliko občudovati v mnogih filmih med dvema vojnama. Izreden uspeh so imeli filmi »Partizanka«, »Zlata mrzlina«, »Cirkus«, »Luči velemesta« in »Novi čas«. Tik pred vojno pa so posneli film »Veliki diktator«, ki so ga te dni predvajali v Ljubljani. Film razkrinkava zločinsko bistvo fa-

šizma, poziva na boj proti njemu, obenem pa je naperjen proti ameriškem imperializmu.

V filmu »Veliki diktator« igra Chaplin dvojno vlogo: židovskega brivca, ki nosi vse znane poteze Chaplinovega malega človeka iz njegovih prejšnjih filmov, ki brani pravice malih poštenih ljudi, ki jih preganja nacistični diktator Hynkel-Hitler. Igra pa tudi vlogo diktatorja, s katero je Chaplin podal verno podobo Hynkela-Hitlerja, nasilneža in blazneža, ki hoče zagospodovati vsemu svetu. Klavirno lutko, ki so se je reakcionarne sile predvojne Nemčije poslužile za doseg svojih imperialističnih ciljev.

Mali židovski brivec je v vojni zgubil spomin. Medtem ko je več let ležal v bolnici, se je v njegovi deželi marsikaj spremenilo: zavladal je fašizem, ki neusmiljeno zatira ljudstvo.

Diktator Hynkel pripravlja napad na sosedno deželo Asturijo, in si hoče za ta podvig izposoditi denar pri židovskem bankirju Ebsteinu. Ta posojilo odkloni, zato Hynkel še huje preganja žide.

Major Schulz se spre s Hynkelom zaradi njegovega nasilja in se skriva pred njegovimi policaji v ghetu, židovsko predmestje, k prijateljem malega židovskega brivca, s katerim sta se med vojno rešila z letalom s fronte Hynkelovi policaji ga odkrijejo in ju oba z brivcem pošljejo v taborišče.

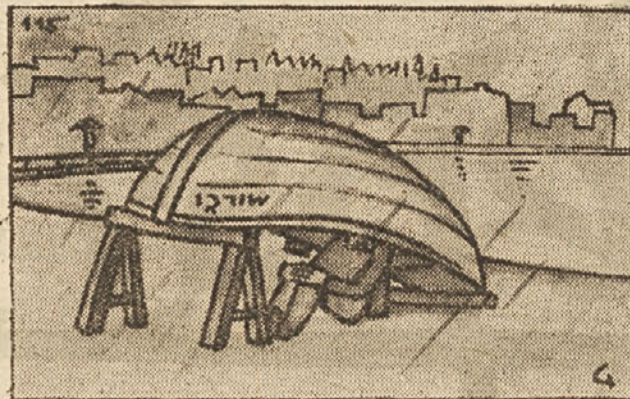
Na dan napada na Asturijo, pobegneta brivec in Schulz iz taborišča. Zaradi brivčeve velike podobnosti z diktatorjem, nastane nespornost: straža prime pravega Hynkela, brivca pa sprejme na mejni vojska in mu v dobri veri, da je diktator, preda poveljstvo.

Toda na velikem zborovanju, kjer vse pričakuje Hynkelovih nasilnih besed, govori vojakom o miru, svobodi in bratstvu med ljudmi, navdušuje jih za boj proti tiranom in nasilju, za boj za svobodni svet, za svobodne ljudi, ki imajo v sebi moč, da si ustvarijo lepše življenje.

# TORTILJSKOL predmestje

JOHN STEINBECK

Ilustrira B. Grom



### XI. KAKO JE JOA, ČEPRAV V NEPRIJETNIH OKOLIŠČINAH, PREVZELA LJUBEZEN.

115. Nekega dne je v Montereyu neusmiljeno deževalo. Joe Veliki je večino dneva prebil na obali pod obrnjenim čolnom. Ko pa je dež za trenutek prenehal, je Joe odšel proti domu. Komaj pa je prišel do Tortiljskega predmestja, že se je znova ulila ploha. 116. Zatekel se je v hišo, kjer je stanovala 45 letna vdova Tija Ignacija. Vstopil je vprav, ko je gospa odpirala steklenico, da si nalije kozarec vina. Ni mogla drugače, kot da ponudi vino tudi Jou. Preden je izpil prvi kozarec, je že tako gledal steklenico, da je vdova spoznala, da bo imela od svojega vina toliko, kolikor ga bo popila z njim.



117. Zvečerilo se je; Tija Ignacija je zakurila peč, posušila Jou suknjič in ga prijazno ogovarjala. Da bi vzbudila v njem nečnost, je dejala: »Te slepi luč in bi bilo prav, da jo ugasnem?« »Če misliš, da si tako pr.hraniš petrolej, kar ugasni!«, ji je brezbrizno odgovoril Joe. 118. Vdova se je Jou še nadalje dobrikala, a ko ni dobila nobenega odgovora, je naglo prižgala luč in videla da trdno spi.



119. Užaljeno se je oborožila z dvema palicama in začela udrihati po Jou. »Kaj delaš?« je skočil pokoncu. »Kaj se je zgodilo?« »Boš že videl«, je vpila ženska in odprla vrata na stečaj. 120. Kot furija mu je sledila na vrt in na blatno cesto. Zgrabil jo je, da bi ji odvzel palico, a ona ni odnehal. Rvala sta se kar sredi ceste. Nenadoma pa se je njuno sovraštvo sprevrglo v največje prijateljstvo in montereyški čuvaj je moral ustaviti motor in jima glasno klicati, da sta se mu umaknila.

## RADIO

**SPORED VAŽNEJSIH ODDAJ**  
**RADIA TRST II**  
(Val. dolžina 203,6)  
od 14. 3 do 20. 3 45.

Slovenska poročila vsak dan od 7.45, 12.45, 19.45 in 23.15

**Nedelja:** 9.30 Kmetijska oddaja, 13.00 Glasba po željah, 14.00 Arije iz slovenskih oper, 18.15 Dvorak: Trio »Dumkye« v izvedbi tržaškega tria, 19.00

Koncert pevskega zbora »Slava« — dirigent Fabris, 21.00 Vesela oddaja, igrajo člani SNG.

**Ponedeljek:** 12.10 Slovenske narodne pesmi, 18.00 Beethovenov koncert za klavir in orkester v g molu, 18.30 Vaški kvintet, 20.45 Slovenščina za Slovence, 21.00 Opera.

**Torek:** 12.10 Ruske narodne pesmi, 13.30 Slovanska komorna glasba, 20.00 Pevski koncert sopranistke Zlate Gjungenac, 21.00 Slušna igra.

**Sreda:** 13.45 Dvorak: Slovanski ples, 18.00 Odlomki iz Verdijeve oper, 18.45 Slovenski dueti, 20.00 Portreti velikih skladateljev: Peter Iljič Čajkovski, 21.00 Simfonična glasba.

**Četrtek:** 13.30 Iz skladb Rimsky-Korsakova, 18.15 Fantje na vasi, 18.30 Zenska oddaja, 19.00 Klavirski koncert Antona Ravnika 20.45 Slovenščina za Slovence, 21.00 Slušna igra, igrajo člani SNG.

**Petek:** 12.10 Pesmi jugoslovanskih narodov, 18.45 Pevski koncert — Milan Pertot, 19.15 Komorni zbor pod vodstvom Ubalda Vrabca, 21.00 Simfonična glasba.

**Sobota:** 12.15 Slovenske narodne pesmi, 13.30 Partizanske pesmi, 20.00 Pevski dueti.



I. JUBA ORLOVA

## ŠAH

Turnir za svetovno šahovsko prvenstvo se je 1. marca slovesno pričel. Otvoril ga je predsednik mestne občine v Haagu in predsednik mednarodne šahovske federacije dr. Rueb je imel ob tej priložnosti govor. Medtem ko je bila predvidena udeležba šestih velemojstrov, pretendentov za svetovno šahovsko prvenstvo, pa Amerikanec Rubens Fine ni prišel na turnir. Dasi se je Fineu s tem turnirjem ponudila priložnost, ki je mogoče enkratna v življenju, pa mu okorele univerzitetne oblasti v Hollywoodu, kjer je Fine profesor, niso odobrile potrebnega dopusta. Tako je udeležencev samo pet in bo vsak odigral z vsakim po pet partij, in sicer prvi dve v Haagu, ostale tri pa v Moskvi.

V prvem kolu je bil Botvinnik prost, Smislov je igral z ameriškim velemojstrom Resnawskim, Keres pa s Holandcem dr. Euwejem. Prvega dne se je končala samo prva partija z remijem. V nadaljevanju druge partije pa je Keres premagal Euweja. V drugem kolu je bil prost Resnawski, Botvinnik je igral z Euwejem, Keres pa s Smislovom. Euwe, ki je že drugo partijo izgubil, je izjavil, da je Botvinnik odigral to partijo v sijajnem stilu. Tudi Keres je zmagal. V tretjem kolu je bil prost dr. Euwe. Resnawski je partijo proti Keresu dobil, Smislov in Botvinnik pa sta po 40. potezi partijo prekinila. Stanje po tretjem kolu: Keres 2 (iz 3), Resnawski 1,5 (iz 2), Botvinnik 1 (iz 2, ena prekinjena), Smislov 1/2 (iz 3, ena prekinjena) dr. Euwe 0.

Iz šahovskega dvoboja Jugoslavija—Českoslovaška, ki se je končal neodločeno 10:10 prinašamo interesantno partijo na prvi deski med V. Pircem in J. Foitysom.

### SPANSKA OTVORITEV

Beli: Foitys      Črni: Pirc  
1) e2—e4, e7—e5. 2) Sg1—f3, Sb8—c6. 3) Lf1—b5, a7—ab. 4) Ld5—d4, Sg8—f6. 5) 0—0, Lf8—e7. Znani Cigorinov obrambni

sistem, katerega mnogo uporabljajo. 6) Tf1—e1, b7—b5. 7) La4—b3, 0—0. 8) c2—c3, a7—a5. Črni se je odločil za ostro Marshallovo varianto. Običajno se igra d7—d6 s Sa5. c5 in Dc7. Igrana poteza zelo pozivljivo. 9) e4 x d5, e5—e4, 10) d5 x c6, ... V. postev pride tudi poteza Sg5 s komplikacijami. 10... e4 x f3. 11) Dd1 x f3, Lc8—g4. 12) Df3—g3, Tf8—e8. Črni je žrtvoval 2 kmeta, zato pa dobi močno protigrjo, ker so njegove figure aktivnejše. 13) d2—d4, ... Možno so tudi poteze f3 ali f4, nakar nastane nejasna pozicija z mnogimi možnostmi za obe strani. 13) ... Lc7—e6. 14) f2—f4, Sf6—h5! 15) Te1 x e8+, Dd8 x e8. 16) Dg3—f2, Dc8 x c6. Črni je že dobil enega kmeta nazaj, ima pa veliko prednost, ker so njegove figure na dobrih mestih, medtem ko je bil v razvoju zaostal. 17) h2—h3, Lg4—c8. 18) Lb3—d1, Sd5—f6. 19) Sd1—d2. ... Takoj Lf3 bi belemu dalo dobrih izgledov do protigrje. 19) ... Lc6—c6! 20) Ld1—f3, Le5—d5. 21) Lf3 x d5, Dc6 x d5. Sedaj je črni kljub kmetu manj že v odločilni prednosti, ker njegove figure obvladajo vsa važna polja. Belega lovca na c1 zapirajo lastni kmeti. 22) a2—a4, Ta8—e8. 23) a4 x b5, a6 x b5. 24) Sd2—f1, h7—h6. 25) Le1—d2, Dd5—b3! 27) Ld2—e3, b5—b4! 27) c3 x b4. ... Na Te1 sledi Sd5, ki popolnoma diokira belo pozicijo. 27) ... Ld6 x b4. 28) d4—d5, ... Be-li vrača kmeta, da pride lovec na e3 do igre, kar mu pa ne pomaga zaradi močne crne pozicije. 28) ... Sf6 x d5. 29) Le3—d4, Dd3—d3 s pretirno Te1 30) Sf1—g3, Lb4—e1! Črni še dobi kmeta. 31) Ta1 x e1, Te8 x e1+. 32) Df2 x e1, Dd3 x d4+. 33) Kg1—h1, ... Na Df2 pride do slične pozicije Df2 x f3+, Kf2 x Sf4 x f3+. 33) ... Dd4 x f4! 34) Sg3—f1, g7—g6. 35) De1—e2, Kg8—g7. 36) Kh1—g1, Df4—d4+. 37) Kg1—h1, h6—h5. 38) Kh1—h2, Sd5—b4. 39) Sf1—e3, ... To je napaka, ki pospešuje izgubo partije. 39) ... Dd4—e5+. 40) Kh2—g1, Sb4—d5. 41) Kg1—f2, Sd5 x e3. Beli se je vdal, ker ima popolnoma izgubljeno končnico. Na Dc3 x d1 še siedno Dd2 x f3. Kg3 Df6 z Dd6+e5, Dd4 s forsiranjem prostega c kmeta. Črni pa mora vzeti enostavno na 42) Dc3 x f3, ker je nastala končnica za belega izgubljena.

Pirc je partijo igral v odličnem stilu. Ing. M. Vidmar

# ŠPORT

## Ponziana - Metalac 1:1

Kar z napetostjo smo pričakovali pričetka pomladanskega dela jugoslovanskega nogometnega prvenstva. Radovedni smo bili, kaj nam po pokazala Ponziana po svojem treningu v Opštini in nekaterih nastopih na Reki in v Splitu, a radi bi že tudi videli v Trstu Dinamo, Hajduka, Partizana.

Prvi je sicer prišel beograjski Metalac. Naslednjo nedeljo se ne bomo gledali klubov iz zgornje hiše. Ob krasnem vremenu se je vendar zbralo lepo število gledalcev, ki so prisostvovali igri, ki je v prvem polčasu postajala že kar nekoliko dolgočasna. Ponziana je v začetku pokazala silen polet in nekaj dobrih potez, a kmalu se je videlo, da ni človeka, ki bi znal zabiti gol. Metalac si je pa kot zbiralec neodločenih rezultatov (šest iz desetih tekem!) že v naprej zastavil nalogo, da bo samo pazil, da ne dobi gola.

V osmi minuti drugega polčasa je Konstantinovič sicer zabil Ponziani gol, toda sodnik ga ni priznal. V 22. minuti pa je uspelo Maluti potresti Metalcevo mrežo. Osem minut pred koncem pa Metalac vendar reši neodločen rezultat, ko tudi Konstantinovič zabije gol.

Dasi Ponziana ni igrala slabe, smo vendar pričakovali od nje več. Metalac, ki ima dobro obrambo in vsaj večinih dobre posameznike, ni pokazal nič posebnega. In kakor se pred napovednikom golom Ponziana ni znašla, tako je tudi Metalac v enakem položaju pokazal vse premalo odločnosti, dejal bi tudi volje.

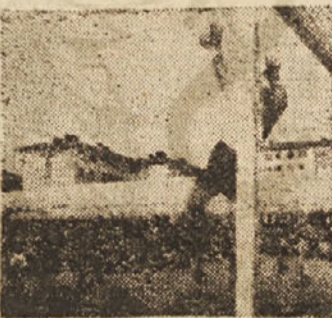
Z zanimanjem pričakujemo ostalih tekem, Ponziani pa predvsem priporočamo več odločnosti v streljanju.

Dinamo	9	6	1	2	27:12	13
Hajduk	0	6	0	3	16:8	12
Crv. zvezda	0	5	3	1	14:8	11
Partizan	0	4	3	2	21:12	11
Metalac	10	2	0	2	9:9	10
Lokomotiva	0	4	2	3	11:12	10
Ponziana	10	3	2	5	8:23	8
Spartak	0	3	1	5	8:15	7
Sarajevo	9	1	4	4	8:18	6
Vardar	9	1	2	5	9:14	4

### Nekaj razburljivih prizorov z nedeljske tekme



VRATAR METALCA IN NAPA-DALEC PONZIANE STA SKOCI-LA VISOKO ZA ZOGO.



NI BIL GOL — ZOGA JE SLA-MIMO STEBRA.



ČE BI IGRALCO PONZIANE U-SPELO PRAVOČASNO DOSECI-ZOGO...

### Škedenj se mora zadovoljiti s samo eno točko

Na ankaranskem igrišču sta se srečali moštvi Milj in Skednja, eno izmed zadnjih na lestvici in pa prvo. Z goli so pričeli Miljčani, toda nato je Skedenj Zerjal po vrsti zabil tri gole. Zmaga Skednja se je zdelala torej zagotovljena, toda Milje se še niso udale. In res jim je uspelo še dvakrat pretresti nasprotnikovo mrežo. Sodnik je hmelj še kar dovolj dela, da se igra ni izmaščila. — V predtekni k srečanju Lj. Ponziana : Metalac sta se spoprijela Sv. Ana in Ponziana; prva je zmagala z 1:0. Po glavni tekni pa sta nastopila Dreher in Nabrežina; skanarjstva so podlegli upivarjema z 2:0. Aurora iz Koprja je kot gost dosegla zmago nad Tovarno strojev 1:0. Pristanišniki so pa Umagu iztegali le eno točko (1:1).

Škedenj	18	12	3	1	66	16	29
Magdalena	12	10	5	3	41	20	23
Piran	10	10	4	4	28	11	24
Sv. Ana	18	11	2	5	23	17	24
Dreher	17	9	5	3	33	17	23
Izola	17	9	5	3	27	11	22
Aurora	18	9	4	5	21	21	22
Tov. strojev	16	7	4	4	17	17	18
Umag	18	5	7	6	18	27	17
Lj. Ponziane	16	5	3	10	24	34	13
Pristanišniki	18	3	3	10	16	30	13
Costalunga	17	3	1	11	25	31	12
Milje	17	3	4	10	19	38	10
Nabrežina	17	4	2	11	17	48	10
Rojan	17	3	4	10	11	41	10
Montebello	18	3	4	11	20	33	10

### Še en neodločen rezultat Triestine

Kar je Metalac med klubi, ki igrajo za jugoslovansko nogometno prvenstvo, namreč zbira več neodločenih rezultatov, to je Triestina v italijanskem prvenstvu. Zopet ji je namreč uspelo rešiti se z eno točko v igri z Sabernitano (2:2), tako da ima med 33 odigranimi tekami 11 neodločenih rezultatov in (poleg Milana) najmanj porazov: samo tri. Po dolgem času je spet Milan izgubil in sicer z Genovo (3:1). Drugi milanski klub, Inter, pa je utrpel poraz na domačem igrišču po Sampdoriji (4:2). Ostali rezultati: Lazio : Napoli 0:0, Torino : Roma 4:1, Bari : Vicenza 1:0, Bologna : Alessandria 3:2, Fiorentina : Pro patria 1:0, Atalanta : Juventus 0:0, Livorno : Modena 1:1.

\*\*\*

Mednarodna tekma v košarki med Italijo in Švico v Milanu se je končala z visoko zmago Italijanov: 40:25. Tržačan Romanutti je sam dosegel 16 točk.



MOSTVO BEOGRAJSKEGA METALCA.

## Tekme za Vojkov pokal na Vojskem

V soboto in nedeljo je bilo na Vojskem nad Idrijo tekmovalje za Vojkov pokal. V okviru tega tekmovalja je tudi tek na 30 km, ki šteje tudi za državno prvenstvo na tej progi. Pokal si je letos zopet priborilo fizikurno društvo Jože Gregorčič z Jesenic, državni prvak na 30 km pa je postal Tone Razinger. Razen Jeseničanov so se tekmovalja udeležili Tržačani, Ljubljantani, Mariborčani in drugi.

Vse proge za tekmovalje so bile dolga težavne, organizacija pa ne najboljša.

Proga za smuk je bila dolga 2200 m s 600 m višinske razlike. Doseženi rezultati:

Clani: 1. Lukanc Slavko (Tržič) 2:10,9. 2. Hladnik Damjan (Enotnost) 2:25,2. 3. Stare Marjan (Gregorčič) 2:37,5. 4. Krmelj Janko (Tržič) 2:30,1. 5. Bertonec Jože (Partizan) 2:31,1. 6. Juten Srečo (Gregorčič) 2:37,5. Clanice: 1. Katnik Vida 2:52,5. 2. Lukanc Darinka 3:37,8. 3. Pohar Silva 3:46,0. 4. Praček Lojzka (vse Gregorčič) 3:54,2. 5. Hanus Milil (Enotnost) 4:32,2.

Proga za slalom je bila dolga 250 m in je imela 80 m višinske razlike. Rezultati:

Clani: 1. Huter Zvonko (Gregorčič) 1:36,4. 2. Hladnik Damjan (Enotnost) 1:37,3. 3. Stare Marjan (Gregorčič) 1:38,1. 4. Lukanc Slavko (Gregorčič) 1:38,7. 5. Krmelj Janko (Tržič) 1:39,4. 6. Bertonec Jože (Partizan) 1:39,5.

Clanice: 1. Praček Lojzka (Gregorčič) 1:57,9. 2. Katnik Vida (Gregorčič) 2:02. 3. Lukanc Darinka (Tržič) 2:07,1. 4. Pohar Silva (Gregorčič) 2:15,6. 5. Hanus Milil (Enotnost) 2:43,8. Stafete 4 X 10 km. so se udeležile ekipe Gregorčiča, Partizana, Enotnosti, Idrije, Postojne. 1. Gregorčič (Benedičič, Smolej, Pogačnik, Knific) v času 2:20:55 ur. 2. Partizan 2:36:08. 3. Rudar, Idrija (v postavi Miklavčič, Gnezda, Likar, Ogrič) 2:50:00. 4. Enotnost 2:53:08. 5. FD Postojna (Klede, Sever, Zagrande, Pavšič) 3:32:15.

Rezultati v teku na 30 km. 1. Razinger Tone (Partizan) 2:01:17. 2. Smolej Franc (Gregorčič) 2:06:16. 3. Kordež Matevž (Kropa) 2:08:24. 4. Knific Jože (Gregorčič) 2:12:45. 5. Paniel Drago (Fužinar) 6. Istenič Rado (Enotnost).

Končni rezultat tekmovalja za Vojkov memorial je naslednji:

1. FD J. GREGORČIČ (JESENICE) 105 točk.
2. FD ENOTNOST (LJUBLJANA) 92 točk.
3. CDJA PARTIZAN 53 točk.

### Tržačani na Crnem vrhu

Odsek za zimski šport pri ZDTV je organiziral v nedeljo tekme za prvenstvo STO-ja v teku na 12 km. Prijavilo se je 31 tekmovalcev, od katerih jih je 29 prispe o na cilj. Tekmovalci so pripadali petim društvom. Prvih deset je prispe o na cilj v sledečem redu: 1. Mauri (CAT), 2. Levini (Arzena), 3. Tomat (CAT), 4. Štefe (Sv. Ivan), 5. Mosetti (CAT), 6. Pavletič (Planinsko društvo), 7. Živie (Pl. dr.), 8. Corsi (Pristanišniki), 9. Nikl (Sv. Ivan) 10. F'ego (Arzena). Društva so se plasirala: 1. CAT, 2. Arzena, 3. Sv. Ivan, 4. Planinsko društvo, 5. Pristanišniki.

### Jugoslovani v Zakopanih

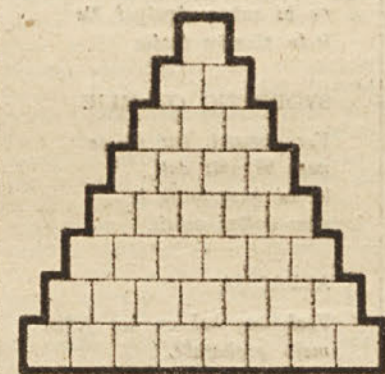
Mednarodni tekmovalj na Poljskem so se udeležili tudi Matevž Lukanc in Tinček Mulej za alpske discipline ter Rudi Pinžgar in Zoran Zolotar za skoke. V skokih je Zolotar s skokoma 63 in 66 m zasedel četrto mesto (prvi, Marusar je skočil 67 in 73 m, drugi, Beclerek pa celo 75 m), Pinžgar pa je bil zelo nesiguren in je pri obeh skokih po 57 in 70 m padel. Bolje sta se odrezala Mulej in Lukanc. V smuku je med 45 tekmovalci zasedel Matevž Lukanc 3. mesto, Mulej pa četrto. Se lepši uspeh pa sta Jugoslovana dosegla v slalomu, kjer je Mulej zmagal, Lukanc pa se je plasiral na na 3. mesto. V končnem plasmanu v alpski kombinaciji sta Lukanc in Mulej zasedla 2. in 3. mesto.

### V Delnicah

Prvi otvoritvi dvei skakalnici v Delnicah na Hrvaškem (Gorski kotar) so se vršila razna tekmovalja. Na večji skakalnici, ki je preračunana za skoke do 50 m, so skakali tudi Slovenci.

Rezultati: 1. Mežik (37,5 m, 40,5 m in 43 m); 2. Langus (39,5, 37, 37); 3. Razinger (37, 35, 38,5); 4. Merkl (Zagreb, 33, 33, 34,5) itd.

## Piramida



veznik, ploskovna mera, poudarna žval, država v Aziji, pomožni duhovnik, poltunik, industrijski delavec, kraška planota v Slovenji.

V kvadratu postavi posamezne črke. Vsako naslednje besedo sestaviš tako, da uporabiš črke prejšnje besede in dodaš eno črko.

## Dve posetnici

Lado I. Fister  
Greta

Kaj je ta tovariš?

Kati Fon-Steje

Kaj je ta tovarišica?

## Stopnice

— veznik, — igralna karta, — pevski gas, — reka v Aziji, — napev, — gotski vladar, — celina, — letalo

Namesto črtice postavi črke A A A A A A A A A A A E E H I I I J K L L L L M M N O P R R R R R

R S T U. — Zadnja navpična vrsta ča mesto v Sovjetski zvezi.

## Premikalnica

desetina, strugar, kozorog, plutovina, snimek, plaketa, smaragd

Gornje besede premikaj drugo pod drugo v vodoravni smeri tako, da dobiš v treh zaporednih navpičnih vrstah naslove naslednjih literarnih del: 1. Prešernove pesmi, 2. Cankarjeve knjige, 3. slovenske tragedije.

## Rešitev ugank št. 55

Uganka v uganki: 1. kapital, 2. pomol, 3. por, ter, trs, 4. poleno, Bartol, 5. korač, kra, salon, 6. do, as, it, ig, 7. il, ta, sn, rv, 8. repar, da, teboj, 9. ata, Aca, 10. madama, porok, 11. ak, la, A. B. (Anton Breznik), 10, 12. pa, Goa, niz, Ra, 13. teror, 14. tirani, Afrika, 15. kač, sen, ali, 16. staja, 17. primera, A.

## Športni dogodki doma in po svetu

### KOLESARSTVO

V nedeljo so kolesarji tekmovali za prvenstvo STO-ja v vožnji z ovirami, to se pravi, da je tekmovalna proga izpeljana tako, da je treba čisto zadeli kolo na rame in peš preteči del poti. Proga 15 km je prvi prevozil (in pretekel) Ceseja (Sv. Ivan) v 33 min. 2 sek. 2. Sosič Rudolf (Opčine), 3. Rebula (Olimpia), 4. Kravos (Arzenal), 5. Pecoti (Arzenal), 6. Verni Hinko, (Opčine), 7. Panton (UCT), 8. Pečarič (Olimpia), 9. Di Luciano (Arzenal), 10. Verni Edvard (Opčine).

### KROS

Prvak tržaške cone v krosu je postal *Faldatti Umberto* (Zol-ILVA), ki je nedavno zmagal v tekmi za pokal demokratičnega tiska. Sledil mu je Vecchiet, ki je bil sodkritica te prireditve, saj je bil doslej bolj znan kot nogometar v moštvo Magdalene. Sledili so: 3. Bembi (Zol-ILVA), 4. Biležnik (Sv. Alojzij), 5. De Gasperi (Sv. Vid), 6. Fuks (Nabrežina), 7. Sedmak Lucijan (Sv. Ivan), 8. Giorgetti, 9. Vetrli, 10. Caldi.

Med ženskami se vedno pojavijo kako novo ime. Zdelo se je, da se bo tekma vršila v znamenju dvoboja Vrtovec-Tomas, toda pojavila se je nova zvezda, ki je zmagala: 1. Polini Corinna (Rinaldi); 2. Tomasi Liliana (Rinaldi); 3. Vrtovec Jožka (Sv. Ivan); 4. Miškulin (Sv. Alojzij); 5. Pescatori, 6. Poggiani.

### ODBOJKA

V Ljubljani je bil turnir v odbojki, ki se ga je poleg Enotnosti (Ljubljana), Polca (Maribor), Partizana (Beograd) udeležilo tudi moštvo društva Ganz (Budimpešta) in pa izbrano moštvo Trsta. Tržačani, med katerimi je bil najboljši igralec Galio, zaradi nezadostnega treninga še niso mogli pokazati prave vigranosti, vendar so nudili dokaj živav odpor vsem ostalim udeležencem turnirja razen ljubljanski Enotnosti, s katero so izgubili že kar preveč občutno (15:0, 15:2, 15:0). Prvo mesto si je osvojil Partizan, ki ni izgubil nobene igre, sledi Enotnost, nato Polca in na predzadnjem mestu je Ganz. Trst, ki ni dobil nobene igre, je na zadnjem mestu.

### SLALOM

Ob krepki udeležbi francoskih, avstrijskih in italijanskih smučarjev se je tekmovalje v slalomu za moške končalo tako:

1. Chierroni (Italija) je v obeh tekih dosegel najboljši čas, 157,4; 2. Alvera (Italija) 158,8; 3. Halder (Avstrija) 158,9; 4. Kneissl (Avstrija) 161,9; 5. Lucodelli (Italija); 6. Contet (Francija); 9. Oreller (Francija).

Zenske: 1. Seghi (Italija) 109,7; 2. Mead (ZDA) 114,4; 3. Beiser (Avstrija) 116,9; 4. Proanz (Avstrija).

Miramar, B. Jetak, C. pod, Pad, pet, C. porota, Alarik, D. kola, aroma, orač, E. Reka, grad, F. ap, S.R. (Simon Rutar), G. potok, kapitalisti, H. ime, ZAM, I. torba, godrnjanje, J. af, ar' K. Trst, Zora, L. črta, Stepa, pila, M. soline, obroki, N. log, bar, ara, O. Rocelj P. Sv. Jakob.

### Spreminjevalnica:

PARA RAST SAVA  
MARA RASA SAVI  
MIRA ROŠA SAMI  
NILA KOSA SOMI  
SILA KOLA LOMI

Zložitnica: Drač, Ezop, dete, Labza, nupč, Jera, lač. — Brez dela ni jela.

## Kupon št. 58

za nagradno tekmovalje  
Ljudskega tednika

Odgovorni urednik  
Jože Koren

Tiskala Zadrzna tiskarna v Trstu

DRAGA PEPA!

Osmi marec po vsem svetu se kot praznik žen proslavlja, tudi tam, kjer zaenkrat še ženski spol se zapostavlja.

Na Tržaškem smo ozemlju v lepem se številu zbrate, pa čeprav so v tem pogledu nam oblasti nagajale.

Delegacijam sosednim niso dovoljenja dali; jaz ne vem, zakaj gospodje, so par ženskih glav se zballi. Če pa kak fašist bi hotel naše mesto obiskati, v enem dnevu dokumente bi mu dalj aleati.

Od povsodi pa prejele smo pozdrave brzojavne, so med drugimi poslale žene jih iz Moskve slavne, I ameriksanske žene na nas niso pozabile, tudi te so z brzojavko se čez morje oglasile.

Naš program za osmi marec bil je: Mir naj se spoštuje!

Naj zaščiteni bo deca! Ona naj se nadzoruje! Na kulturni prireditvi pa se je žena kar trlo, sem se že prav resno bala, da dvorano bo podrlo. S svojo točko pionirji največ imeli so uspeha, kar ni konca in ne kraja bilo poskanja in smeha.

Pred dvorano pa so stali policaj pri policajcu ter trudili se, da naši kakšno dlako bi v jajci.

Naše žene na svoj praznik vsem so jasno pokazale, da se v borbi za pravico ne bodo motili dale.

Boj bo trajal brez prestanka, dokler ženam ne priznajo tistih vseh pravic, ki nanje upravičenost imajo.

Naša žena se zaveda, kaj je v borbi štrkovala, in da s časom ji bodočnost lepša bode posijala.

Do tedaj pa še pošteno se bo morala boriti, ker le preko borb mogoče ji bo do pravice priti.

Se se najde kak nasprotnik, ki pokret naš zaničuje, ki enakopravnost bode ga v oči, jo zasmehuje.

Ali v borbi so fašisti dobro žensko pest spoznali, marsikdaj pred njeno puško so pete ji pokazali.

Tudi tisti, ki dandanes prepeljuje našo zmago, svoje upe je postavil na papirnato podlago.

Kdor je videl naše vrste, kdor je videl našo silo, ta se je lahko prepričal, kaj se bo nekdo zgodilo, ko enakopravnost imete bomo žene priborjeno, takrat po vsem ljubem svetu bo za bratstvo poskrbljeno, in zato se ne borimo žene s severa in juga, da ne bo več moral biti revež bogataša sluga.

Te pozdravlja

Tvoja JUCA.



## Strah v Tržaškem zalivu

Levo:  
«Parnik «Vida», Majka sveta!  
Novo vojno nam obeta!»

Desno:  
«Majka sveta! To je barba  
mirnodobskega poudarka!»



Kar nenadoma se je zvedelo, da v tržaškem pristanišču straši. Vest so raznesli italijanski pomorski monopolisti in njim naklonjeno časopisje. Preiskava je dognala, da ima strah

obliko lepe ladje z imenom «Vida». Ugotovljeno je nadalje, da se strah pojavlja določene dneve ob napovedani uri. Doslej ta strah ni še nikogar pojedel, kaže pa, da bi ga z

užitkom kar za južino požrli razni gospodje, ki mislijo, da je bog ustvaril morje le zato, da bi ga izkoristile šovinistične družbe.

## Iz dežele pomaranč

### Dokaz nedolžnosti

Sestali so se De Gasperi, Marazza in Scelba in govorili o generalu Roatti. «Meni», je dejal De Gasperi, «ni ta človek nič naredil». «Tudi meni ne», je pritrtil Marazza, «Meni ni skrivil niti lasu na glavi», je pristavil Scelba. «No», so sveto ugotovili vsi trije soglasno, «če nam ni ničesar naredil, je prav, da ga oprostimo.» In izpustili so ga na svobodo.

### Ponoven dokaz humanosti De Gasperijeve vlade

Vsem tistim, ki še niso prenehali s klevetanjem De Gasperijeve vlade in njegovega režima, je kar sapa zaprla vest, da je ta režim izpustil na svobodo vojnega zločinca Roatto. Upajmo, da bo sedaj prenehalo vpitje o nesocialnosti rimskega režima, saj je vendar pokazal vso velikodušnost, ko je oprostil celo tako zloglasnega zločinca kot je Roatta.

### En glas več!

«Tale De Gasperi je pameten mož», pravijo v Rimu. Zopet je bliže zmagi pri volitvah. Zagotovil si je spet en glas več. Roatta bo prav gotovo glasoval zanj. Se nekaj takih glasov in upanje je tu, na pošteno zmago!

### Papež in volitve

«Z božjo pomočjo bomo zmagali», je pripomnil te dni papež, ko je

bilo govora o bližajocih se volitvah. In še je pristavil: «Vendar nam bo pa kljub njegovi potrebna tudi izdatna ameriška pomoč.»

### Ne pomaga!

Skof Santin za žive duše bere maše črne, pa kljub temu v Pragi se ni ne spreobrnel!

### Papež so jezni

Vatikan je vmešan v afero z izgubljenjem dragocenosti za 100 tisoč

dolarjev. Papež so zelo jezni. Ne zato, ker spada zadeva v kriminal, pač pa zato, ker ne bi bil rad ob dragocenosti za 100 tisoč dolarjev.

V nekem firenskem samostanu so odkrili zalogo orožja. Papež so zelo jezni. Ne zato, ker so se nune oboroževale, pač pa zato, ker so se izdale.

Vatikan se je vmešal v volivno propagando. Papež so zelo jezni. Ne zato, ker bi bil zoper propagiranje demokristjanske stranke, pač pa zato, ker kaže, da vsa propaganda ne bo dosti pomagala.

## To svetu

### GRCIJA

V naši je deželici taka komisija, ki iz dneva v dan vse bolj si svoj nos razbija.

### ČESKA

Kar čez noč pobrali so sila in kopita tisti, ki iskali so si pri nas profita.

### ITALIJA

Vsako noč De Gasperi sanja o pomoči. To je znak, da bližajo se mu dnevi vroči.

### AMERIKA

Pol življenja Truman da in še pol imetja, če bi rakom zvižgal sli tista stranka tretja.

### SVOBODNO OZEMLJE

Vse pomoči, kar jh je nam bi radi dali, le da guvernerja bi nam dolžni ostali.

### ALBANIJA

Vsak dan takšen nov fašist mejo prekorači, na Balkanu pa vse to nič ne predrugači.

To metoda je zapada, takšna moda v Trstu vlada!



Bayllis hislo se drži, nekaj mu pogodu ni, Paragraf, ta zvita reč, Bayllisu ni prav nič všeč.



Iz kovačnice se duje: paj, paj, kaj, kaj nekdo kuje. Kaj pomeni ta: paj, paj? Bayllis kuje paragraf!



Na tej sliki mož pravice je dobil smehljaj na lica. Paragraf to zvito stvar, mož je prekoval v dolar.

LJUDSKI  
TEDNIK

NAROCNINA: Cona A: mesečna 60.—, četletna 180.—, polletna 330.—, celoletna 600.— lir. — Cona B: 40.—, 120.—, 240.—, 400.— jugolir. — FLRJ: 24.—, 70.—, 140.—, 280.— din. — Tekoči račun za STO-ZVU na ime: »Založništvo Primorski dnevnik«: Trst 11-5374. — Tekoči račun za Jugoslavijo na ime »Primorski dnevnik«, uprava, Ljubljana 6-90601-19. — Cena oglasov: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 40.— lir, finančni in pravni 60.— lir, osmrtnice 70.— lir. — OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12.00 in od 15.00 do 18.00 ure. — TELEFON: štev. 93-807.